

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

IUVENTA
OBČIANSKE ZDRUŽENIE OLYMP
CELOŠTÁTNA ODBORNÁ KOMISIA OLYMPIÁDY ĽUDSKÝCH PRÁV

PhDr. Viliam Dolník

editor

KRONIKA
OLYMPIÁDY
ĽUDSKÝCH
PRÁV

X
IUVENTA

2008

Názov: Kronika Olympiády ľudských práv X. ročník
Editor: PhDr. Viliam Dolník
Recenzent: Prof. PhDr. Miroslav Kusý PhD.
Grafické spracovanie: ad.cool advertising
Jazyková úprava: Mgr. Jozefína Jambrichová
Technická spolupráca: Občianske združenie OLYMP Liptovský Mikuláš
Lukáš Gejdoš, FMFI UK v Bratislave

Foto: Ján Klasovitý
Tlač: FIDAT s. r. o.
Náklad: 2000 ks
Vydavateľ: IUVENTA Bratislava
Rok vydania: 2008

Olympiáda ľudských práv

X. ročník
17. 3. – 19. 3. 2008
Liptovský Mikuláš

ISBN: 978-80-8072-084-1
Vydané s finančnou podporou Ministerstva školstva SR. Nepredajné.

OBSAH

I. Úvod

Viliam Dolník, Dušan Čaplovič, Miroslav Kusý, László Nagy

II. Propozície X. ročníka Olympiády ľudských práv

III. Krajské kolá X. ročníka OLP

Krajské kolo v Banskobystrickom kraji
Krajské kolo v Bratislavskom kraji
Krajské kolo v Košickom kraji
Krajské kolo v Nitrianskom kraji
Krajské kolo v Prešovskom kraji
Krajské kolo v Trenčianskom kraji
Krajské kolo v Trnavskom kraji
Krajské kolov Žilinskom kraji

Tézy na ústnu časť krajského kola Olympiády ľudských práv

IV. Celoštátne kolo (finále) X. ročníka OLP

1. Prvé kolo
2. Veľké finále

V. Reportáže a príspevky

VI. Vyhlasovateľ, organizátori spolupracujúce organizácie a inštitúcie

Vyhlasovateľ
Organizátori
Partneri

VII. Víťazné eseje

VIII. Vedomostný test pre X. ročník OLP

IX. Tudásfelmerő teszt az emberi jogok olimpásza X. évadjára

X. Vyhodnotenie dotazníka spätnej väzby X. ročníka OLP

XI. Prílohy

XII. Fotogaléria X. ročníka Olympiády ľudských práv

XIII. Mestské kolo OLP žiakov základných škôl

 Ministerstvo školstva
Slovenskej republiky

 iuventa

 OLYMP
OBČIANSKE ZDRUŽENIE

 LIPTOUR

 FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

 HNUtie HUMAN

I. ÚVOD

PHDR. VILIAM DOLNÍK
predseda celoštátnej komisie OLP

Jubilejný X. ročník Olympiády ľudských práv

Milí priatelia ľudských práv!

Znie to veľmi vznešene - jubilejný ročník. Máme jubileá krátke, dlhé, známe i neznáme, vznešené a často aj všedné či významné, no i zabudnuté.

Nakoniec každý si váži to svoje, pamätné, s citovou naviazanosťou. Bez toho by to asi nefungovalo.

Keď sme v roku 1997 so skupinkou kolegov a nadšencov rozbiehali I. pilotný ročník Olympiády ľudských práv v stredoslovenskom regióne, mali sme len maličkú nádej, že sa to podarí a uchytí. Stalo sa... I. celoštátny ročník Olympiády ľudských práv stredoškolskej mládeže v školskom roku 1998/1999 sa stal skutočnosťou. Naše dieťa sa narodilo, bolo zdravé, vyskúšalo si už materskú školu, ale aj základnú školu, a je to už „skúsený školák“.

Absolvoval prvé skúsenosti, omyly, ale aj prvé úspechy, teda všetko, čo k životu patrí. Zakúsil aj ambíciu byť lepším, pristúpiť na kompromisy, ale aj pocity kritiky. Všetko sa mu napokon zišlo a dieťa nám utešene rastie.

My všetci dúfame, že to raz bude dôstojný mladý človek, mladý človek generácie, ktorá bude schopná hodnotiť minulosť, prežívať súčasnosť a projektovať budúcnosť.

Podpredseda vlády Slovenskej republiky
Dušan Čaplovič

Bratislava dňa 30. augusta 2007
Číslo: 3592/2007/PPVL

Vážený pán predsedu,

pekne Vám ďakujem za zaslané fotografie z IX. ročníka Olympiády ľudských práv stredoškolskej mládeže.

Na Vašu žiadosť si Vám dovoľujem oznámiť, že rád prevezmem záštitu aj nad jubilejnym X. ročníkom Olympiády ľudských práv a zároveň Vás ubezpečujem o mojej ďalšej podpore vo Vašich aktivitách.

Želám Vám veľa úspechov a všetko najlepšie.

S úctou

Vážený pán
PhDr. Viliam Dolník
Štefánikova 19
031 01 Liptovský Mikuláš

PROF. PHDR. MIROSLAV KUSÝ PH.D.
UNESCO katedra UK, Bratislava

Rok 1968 dnešku

Po Nežnej revolúcii z roku 1989 sa v oboch našich post-československých krajinách zvyklo zdôrazňovať, že Pražská jar 1968 nemá pokračovanie. Bola vraj porazená nielen ako pokus o reformu socializmu, ale aj ako neuskutočniteľná utópia. Lebo tento socializmus bol a priori nereformovateľný.

To je však len polovica pravdy. Druhá znie, že o socializmus ako o politologicky vyhranený mocenský režim tu šlo len politikom: Brežnevovi, konzervatívcom, reformistom. Národ však na ich spory kašľal, on chcel zriadenie, v ktorom sa dá voľne dýchať. Či už to bude socializmus, alebo akýkoľvek iný -izmus, len nech je s ľudskou tvárou.

Túto základnú túžbu našich národov precízne vyjadril Vaculíkov manifest Dvetisíc slov. Nehovorí o socializme, ale o tom, že nám vládne „mocenská organizácia, ktorá nadobudla veľkú príťažlivosť pre mocenských sebcov, vypočítavých zbabelcov a ľudí so špatným svedomím... Parlament sa odnaučil rokovať, vláda vládnuť a riaditelia riadiť... Preto väčšina ľudí stratila záujem o obecné záležitosti a stará sa len o seba a o peniaze, pričom o mizérii pomerov svedčí i to, že ani na tie peniaze sa dnes nedá spoľahnúť. Pokazili sa vzťahy medzi ľuďmi, stratila sa radosť z práce a prišli na národ časy, ktoré ohrozili jeho duševné zdravie a charakter... Pod zdanlivo nudnými titulkami beží v novinách odraz veľmi tvrdého boja o demokraciu či o „korytá.“

Je to nadčasový text, akoby nám hovoril priamo z duše aj dnes a o dnešku. Jeho elektrizujúci impulz začal tam, kde ponúka riešenie a nabáda národ: „Žiadajme odchod ľudí, ktorí zneužili svoju moc, poškodili verejný majetok, konali nečestne alebo kruto. Treba hľadať spôsoby, ako ich donútiť k odchodu... Pre otázky, ku ktorým sa nikto nehľási, ustanovujeme vlastné občianske výbory a komisie. Je to prosté. Zide sa niekoľko ľudí, zvolia si predsedu, vedú riadnu zápisnicu, publikujú svoj nález, žiadajú riešenie, nedajú sa zakríknuť... Ustanovujeme výbory na obranu slova.“

Niet divu, že sa vtedajší papaláši zľakli a pristúpili k radikálnym krokom na potlačenie „kontrarevolúcie.“ Lebo pokiaľ sa národ obracia na politikov, aby konali, ponecháva moc v ich rukách. Keď však začne konať sám, ohrozené sú všetky papalášske istoty. To by sa rovnako nepáčilo ani našim dnešným papalášom.

Vaculíkova výzva vtedy rozpútala hystériu držiteľov moci a privodila koniec Pražskej jari. Nie ako reformy socializmu, ale ako návodu na dôstojný a slušný život svojprávneho spoločenstva občanov bez vrchnostenskej reglementácie.

Ak je niečím živý odkaz Pražskej jari pre dnešok, bude to predovšetkým týchto Dvetisíc slov o tom, ako zahnať nadutých, bezuzdných papalášov do medzí, stanovených sebaavedomou občianskou spoločnosťou.

24. 5. 2008

Vážená Olympiáda ľudských práv, zakladatelia, organizátori, milí študenti!

16. marca 2008

Bratislava,

Všetci ste účastníkmi 10. ročníka Olympiády ľudských práv, ojedinelého projektu vo svete, do ktorého sa za uplynulých deväť ročníkov zapojili stovky škôl a desaťtisíce študentov.

Nebyť skvelých otcov a matiek zakladateľov iniciatívy, akými boli Miroslav Kusý, Viliam Dolník, Jozef Gál, Silvia Miháliková, Peter Mariánek a jeho HUMAN, Kancelária Rady Európy, Stredná odborná škola poľnohospodárska v Liptovskom Mikuláši, mesto Liptovský Mikuláš a nebyť nadšených učiteľov a organizátorov ale i podpory Ministerstva školstva SR, dnes by naša výchovno-vzdelávacia sústava bola iba na začiatku otvárania sa ľudským právam a zmeny chápania významu humanizácie spoločnosti.

Tak ako aj Vy študenti ste počas prípravy na súťaž postupne rozširovali Vaše vedomosti a menili postoje k základným ľudským právam, ako ste sa učili spoznávať a rešpektovať kultúrnu rozmanitosť, odsudzovať intoleranciu, diskrimináciu, násilie, tak existuje aj nádej, že si to nenecháte iba pre seba a budete to vo svojom okolí rozširovať.

Vaše staršie kolegyne a kolegovia, účastníci tejto súťaže, sú dnes úspešnými absolventmi stredných a vysokých škôl.

Nádejám sa, že ich myslenie a konanie bolo Olympiádou ľudských práv ovplyvnené.

Vy ste nádejou Slovenska, preto Vám želim, aby ste to, čo odnesiete z tohto úctyhodného zápolenia Vám bolo nápomocné pri naplňovaní Vašich životných cieľov v tolerantnej, demokratickej a solidárnej Slovenskej republike.

Prajem Vám veľa úspechov!

László Nagy

predseda Výboru NR SR pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien

II. PROPOZÍCIE X. ROČNÍKA OLP

Súťaž je trojkolová a uskutoční sa v nasledovných termínoch:

- 1. kolo (školské)** do 14. decembra 2007 – prihlášky na krajské kolo zaslať do 20. 12. 2007 na adresu príslušného krajského koordinátora, ktorú nájdete na www.olp.sk alebo na www.iuventa.sk.
- 2. kolo (krajské)** v týždni od 4. do 8. februára 2008 – eseje zaslať do 18. februára 2008. Termíny krajských kôl nájdete na www.olp.sk alebo na www.iuventa.sk.
- 3. kolo (celoštátne)** 17. - 19. marca 2008 v Liptovskom Mikuláši.

Školské kolá

- Súťaž na úrovni školy organizuje príslušná predmetová komisia spoločenských vied. Na jej návrh riaditeľ školy poverí jedného učiteľa riadením a koordinovaním súťaže.
- Spôsob prípravy a výberu súťažiacich študentov závisí od kritérií, ktoré si stanoví škola.
- Možno odporučiť formu súťaže, testu, vzájomnú diskusiu s demokratickou voľbou postupujúceho, alebo výberom učiteľa...
- Do krajského kola postupuje víťaz.
- Je potrebné určiť náhradníka o ktorého účasti rozhodne predseda krajskej komisie podľa počtu prihlásených a nožnej kapacity súťaže.
- Škola je povinná poslať v stanovenom termíne prihlášku uverejnenú v prílohe propozícií na adresu predsedu krajskej komisie (adresu príslušného krajského koordinátora, ktorú nájdete na www.olp.sk alebo na www.iuventa.sk)
- Termín 14. december 2007 je konečný a záväzný.**
- Prihlášky na krajské kolo je nevyhnutné poslať do 20. 12. 2007,** po tomto termíne nemusia byť akceptované.

Krajské kolá – všeobecné informácie

- Krajské kolá organizačne zabezpečujú krajské komisie.
- Predsedu krajskej komisie vymenúva prednosta Krajského školského úradu na návrh predsedu Celoštátnej komisie OLP.
- Uskutočnia sa v týždni od 5. – 8. februára 2008.
- Obsahom súťaže budú: didaktické testy a vedomostná súťaž z pripravených téz o ľudských právach
- Komisie odporúčame 3 - členné.
- Cestovné náklady hradí Krajský školský úrad alebo vysielajúce školy.
- Ostatné náklady hradia Krajské školské úrady, príp. centrá voľného času z účelových prostriedkov Ministerstva školstva SR.
- Krajské komisie dostanú od Celoštátnej komisie OLP didaktické testy a tézy k vedomostnej súťaži.
- Z krajského kola postupuje do celoštátneho finále prvých 8 súťažiacich, porota musí rozhodnúť v prípade rovnosti bodov na základe ňou stanovených pomocných kritérií o postupujúcich.
- Predseda krajskej komisie je povinný do 7 dní od skončenia krajského kola vypracovať písomnú hodnotiacu správu o priebehu súťaže s príslušnými štatistickými údajmi a odoslať 1 exemplár predsedovi CK OLP a 1 exemplár prednostovi Krajského školského úradu (podľa predlohy).

Celoštátne kolo (finále)

- Trojdnové finále najlepších študentov z celého Slovenska.
- 64 študentov rieši modelové situácie a pred odbornými porotami obhajujú eseje na vopred zadané témy.
- Hodnotenie dvoch častí je v pomere 50:50 %.

- Poroty sú najmenej trojčlenné a v každej bude pri 100 % účasti 12 súťažiacich.
- Z každej poroty postúpia súťažiaci z 1. až 3. miesta do finále pred hlavnou porotou, kde dvanásť súťažiaci budú riešiť aktuálne problémy doby, ktoré si vyžrebujú.
- Hlavná porota zložená z odbornej špičky v oblasti ľudských práv, práva a významných hostí zo Slovenska i zo zahraničia vyberie troch najlepších študentov
- Vyhodnocuje sa len poradie na 1. – 12. mieste.
- Pedagogický sprievod na Celoštátne kolo OLP zabezpečuje vysielajúca organizácia. Organizátor hradí náklady spojené s účasťou pedagogického sprievodu na Celoštátnom kole. Odporúčame s každým súťažiacim vyslať jeho učiteľa.
- Všetky náklady na cestovné, ubytovanie a stravu sú hradené zo organizátormi.
- Víťazi dostanú hodnotné vecné ceny a krátky študijný pobyt v zahraničí – Spolková republika Nemecko (1.-5.miesto) a Bulharsko (6.-10. miesto).

PhDr. Viliam Dolník
predseda COK OLP

Súťažný poriadok Celoštátneho kola (finále)

- Celoštátne kolo (finále) súťaže je trojdňové a trojkolové.
- Súťažiaci sú elektronickým žrebovaním zaradení ku štyrom hodnotiacim porotám.
- Poradie určené elektronickým žrebovaním určuje aj číslo prípadovej štúdie.
- V prvý deň súťaže bude každý súťažiaci riešiť žrebovaním pridelenú prípadovú štúdiu.
- Porota sa skladá z najmenej štyroch členov.
- Každý člen poroty má k dispozícii 0 až 25 bodov na každého súťažiaceho.
- V druhý deň súťaže v druhom kole budú súťažiaci prezentovať a obhajovať svoje eseje.
- V tomto kole možno získať od každého porotcu maximálne 25 bodov.
- Súťažiaci, ktorí sa v jednotlivých hodnotiacich porotách umiestnili na prvom až treťom mieste postupujú do 3. kola.
- Obsahom tretieho kola je riešenie aktuálnych úloh veľkou porotou.
- Porota po 3. kole stanoví definitívne poradie na 1. až 12. mieste.
- Pri rovnosti bodov rozhoduje vyšší počet bodov z riešenia prípadovej štúdie.
- Zverejňujú sa konečné výsledky.
- Ceny:
 1. – 4. miesto – krátky študijný pobyt v SRN, diplom, knihy a vecné ceny
 5. – 9. miesto – účasť na seminári „Výchova k ľudským právam“ v Primorsku
 1. – 3. miesto – diplom, knihy, prezentačné predmety,
 4. – 6. miesto – knihy podľa výberu, čestné uznanie, prezentačné predmety

III. Krajské kolá X. ročníka OLP

Krajské kolo OLP v Banskobystrickom kraji

Zodpovedná osoba: **Štefan Folkman**

Organizátor: **Centrum voľného času Junior Banská Bystrica**

Predseda KK: **Štefan Folkman a tajomník KK Viktor Šokočko**

Miesto konania súťaže: **Domov mládeže PaSA Turčianske Teplice**

Dátum konania súťaže: **7. február 2008**

Počet súťažiacich v krajskom kole: **43**

Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili: **38**

Počet súťažiacich v školských kolách: **372**

Do celoštátneho kola postúpili

Por. č.	Priezvisko a meno	Škola
1.	Sloboda Radoslav	Obchodná akadémia, Tajovského 25, Banská Bystrica
2.	Longauerová Martina	Obchodná akadémia, Tajovského 25, Banská Bystrica
3.	Svačina David	Evanjelické gymnázium, Tisovec
4.	Valocková Barbora	Gymnázium J.G.Tajovského, Banská Bystrica
5.	Kasenčáková Lucia	Prvé slovenské literárne gymnázium, Revúca
6.	Kohútová Zuzana	Gymnázium, Okružná ul., Zvolen
7.	Šemodová Dana	Gymnázium A.Sládkoviča, Krupina
8.	Šlacká Diana	Gymnázium A. H. Škultétyho, Veľký Krtíš

Priebeh KK OLP

Krajské kolo OLP prebehlo bez vážnejších problémov. Organizačnou komplikáciou boli iba zmeny prihlásených účastníkov (spravidla z dôvodu ochorenia) a doručenie výsledkov školských kôl z niektorých škôl po stanovenom termíne. Priestorovú stiesnenosť pri súbežnom konaní OLP pre BB aj pre ZA kraj sa podarilo uspokojivo vyriešiť, dokonca aj bez využitia priestorovej ponuky Gymnázia Mikuláša Galandu v Turčianskych Tepliciach.

Zmeny „na poslednú chvíľu“ pri vytváraní zostáv študentov (tak, aby boli v každej komisii rovnomerne zastúpené počty dievčat a chlapcov, typy škôl, regióny kraja) a zmeny v zložení komisii (tak, aby učiteľia z opačného kraja posudzovali výkony študentov z druhého kraja) najvýraznejšie komplikujú organizačnú prehľadnosť OLP a vytvárajú tlak na jej časový manažment a priestorovú prehľadnosť.

Za dobrú mediálnu kampaň a úspešnú propagáciu OLP považujeme šoty v TV Turiec a v Slovenskom rozhlase, Rádio Regina.

Financovanie KK OLP

KK OLP bolo financovaná z prostriedkov určených na predmetové olympiády. Opakujúcim sa problémom je, že tieto financie nie sú k dispozícii na začiatku kalendárneho roku, v čase súťaže a objednávky sú vystavované bez ich reálneho krytia.

Hodnotenie súťažných materiálov

Materiály sú vyhovujúce, bez pripomienok zo strany pedagógov. Tento ročník OLP sa neopakovali požiadavky na stanovenie študijnej literatúry pre žiakov. Vhodné by bolo doplniť údaje v Prihláške o kontakty, ktoré sú reálne požadované od postupujúcich študentov po skončení súťaže (e-mail, mobil).

Poznámky a pripomienky

Nadalej považujeme za platné a aktuálne pripomienky z IX. ročníka OLP. Neuvádzame ich z dôvodu veľkého rozsahu textu. Odporúčame stanoviť celoštátne spoločné kritériá pre ústne prezentácie študentov v druhom kole súťaže. Napriek tomu, že takéto kritériá máme stanovené aj zverejnené, zaznamenali sme pocit krivdy zo strany študenta pri vyhodnocovaní ústnej časti súťaže.

Otvorenie súťaže - jedáleň DM v Turčianskych Tepliciach

...pred písaním testu

Ústna prezentácia pred komisiou

Krajské kolo OLP v Bratislavskom kraji

Organizátor: **KŠÚ Bratislava**

Predseda krajskej komisie: **Mgr. Zuzana Smetanová**

Miesto konania: **SOU obchodné Na pántoch 9, Bratislava**

Dátum konania krajského kola: **5. február 2008**

Počet účastníkov školských kôl: **807**

Počet súťažiacich v krajskom kole: **50**

Hostia: **PhDr. Alena Kotvanová, Slovenské národné stredisko pre LP,**

Doc. Pavel Kandráč, CSc, Verejný ochranca práv, Iniciatíva Ľudia proti rasizmu,

PhDr. Daniela Ďurajková, MPCMB, Mgr. M. Jančát, Krajský školský úrad

Mediálny partner: **denník Pravda**

Ceny do súťaže poskytli **hostia a Dr. Viliam Figusch, Kancelária Rady Európy**

Do celoštátneho kola postúpili

Por. č.	Priezvisko a meno	Škola
1.	Michal Bukovčák	Gymnázium Svätej rodiny, Gercenova 10, Bratislava
2.	Oliver Hamid	Gymnázium J. Hronca, Bratislava
3.	Eliána Drdová	Gymnázium Pezinok
4.	Bianka Valkovičová	Gymnázium F. Garcia Lorcu, Hronská 3, Bratislava
5.	Miriama Schillerová	Spojená škola Metodova ul., Bratislava
6.	Michal Řezníček	SOU obchodné, Na pántoch 9, Bratislava
7.	Mário Kováč	SPŠ elektrotechnická, Zochova 9, Bratislava
8.	Martin Sasínek	Gymnázium Svätej Uršule, Nedbalova 4, Bratislava

Priebeh krajského kola

Krajské kolo prebehlo podľa organizačného poriadku schváleného celoštátnou odbornou komisiou OLP. Prihlásených bolo 62 účastníkov, zo zdravotných dôvodov sa nezúčastnilo 12 prihlásených, celkovo sa teda krajského kola zúčastnilo 50 súťažiacich, z toho 30 z gymnázií, 10 zo SOŠ, 8 zo SOU. Krajského kola sa zúčastnili 2 študenti z gymnázia s vyučovacím jazykom maďarským, 1 študent s SOU pre telesne postihnutých, 1 študent z gymnázia pre telesne postihnutých. Súťaž mala dve kolá. Prvé kolo bol vedomostný test z ľudských práv, ktorý bol centrálné vypracovaný. Jeden súťažiaci získal maximálny počet bodov, body príkladáme v celkovej listine. Test hodnotili žiaci ako zrozumiteľný, primeraný a jasný, pedagógovia sa pripojili, zároveň vyzdvihli skutočnosť, že poskytol šancu naozaj aj žiakom SOU. V druhej časti sa súťažiaci vyjadrovali k 15 tézám v dvoch porotách. Spolu sa zúčastnilo 31 súťažiacich. Prvá porota pracovala v zložení: PhDr. Alena Kotvanová, SNSLP, PhDr. Mária Križanová, Mgr. Iveta Čorňáková, pedagógovia. Druhá porota pracovala v zložení: PhDr. Daniela Ďurajková, MPCMB, Mgr. Jana Bohunická, PhDr. Nadežda Pilátová, pedagógovia. Každý člen poroty ohodnotil súťažiaceho počtom bodov od 0-25. Najvyšší počet 74 bodov získali 3 súťažiaci. Body z prvého a druhého kola sa sčítali a vyhodnotilo sa poradie. Všetkým účastníkom bolo poskytnuté občerstvenie, pedagogickému sprievodu občerstvenie, členom poroty obed. Prestávky vyplnili hostia krajského kola.

Financovanie krajského kola

Krajské kolo bolo finančne zabezpečené podľa predbežného finančného rozpočtu KŠÚ vypracovaného Mgr. Jančátom a konzultovaného s krajskou koordinátorkou OLP. Každý súťažiaci získal čestné uznanie, prví traja diplom podpísané prednostkou KŠÚ pani Redechovou. Prví traja získali knižné publikácie v celkovej hodnote 1 200,- Sk. Vecné ceny poskytol pán Figusch z Informačnej kancelárie RE, Doc. Kandráč - pre všetkých postupujúcich, Ľudia proti rasizmu - pre všetkých účastníkov a pre celkového víťaza tričko.

Hodnotenie súťažných materiálov

Krajská komisia mala k dispozícii vedomostný test v slovenskom jazyku, žiaden zo súťažiacich nevyužil možnosť maďarskej verzie testu. Test bol hodnotený ako primeraný, prijateľný aj pre žiakov SOŠ a SOU. Najnižší počet bodov dosiahnutých v teste bol 35.

I napriek tomu, že test obsahoval opakujúce sa otázky z minulých ročníkov, objavilo sa len zopár hlásení, ktoré žiadali do budúceho ročníka popracovať na otázkach, od pedagógov však žiadny hlas.

Poznámky a pripomienky

Vychádzajúc z ankety, ktorú vyplnili súťažiaci a pedagógovia, aj hostia vyplynuli tieto návrhy:

1. materiály, najmä Kroniku pripraviť už ku krajským seminárom,
2. otázky a úlohy do testu v ďalšom ročníku pripraviť koordinátormi do zasadania celoštátnej komisie, tam na zasadnutí pripraviť verzie,
3. pokračovať jednoznačne v tradícii OLP.

Vďaka patrí Informačnej kancelárii RE za podporu a ocenenie súťažiacich, konkrétne pánovi Figuschovi. Poďakovanie patrí PhDr. Daniele Ďurajkovej metodičke MPCMB aj za osobný podiel na priebehu krajského kola a všetkým hosťom, ktorí urobili krajské kolo pestrým a pre všetkých bohatým. Mediálne bola súťaž prezentovaná v denníku Pravda 6. februára 2008.

Vyhodnotenie ankety účastníkov a pedagógov z krajského kola OLP

V hodnotení organizácie boli účastníci veľmi spokojní, hodnotili organizáciu ako veľmi dobrú až super, atmosféru na krajskom kole hodnotili ako dobrú, tvorivú, príjemnú, uvoľnenú až priateľskú. Krajské kolo bolo celkovo hodnotené ako „európsky konkurenčné“. Z krajského kola je vypracovaná fotografická príloha už na stránke [www. souo - panty.sk](http://www.souo-panty.sk).

Krajské kolo OLP v Košickom kraji

Zodpovedná osoba: **PhDr. Ján Kobulský, predseda KK OLP**

Organizátor: **CVČ - RCM, Kukučínova 23, Košice, Eva Škripková**

Miesto konania súťaže: **CVČ Domino, Popradská, Košice**

Dátum konania súťaže: **8. 2. 2008**

Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili: **40**

Počet súťažiacich v školských kolách: **626**

Do celoštátneho kola postúpili

Por. č.	Priezvisko a meno	Škola
1.	Jaroslav Dolný	Gymnázium, Šrobárova 1, Košice
2.	Lukáš Švitký	Gymnázium P.Horava, Michalovce
3.	Mariana Liptaiová	Gymnázium Š. Moyses, Moldava nad Bodvou
4.	Mikuláš Hodovanec	Gymnázium, Komenského 32, Trebišov
5.	Katarína Kocúrová	Gymnázium P.J.Šafárika, Rožňava
6.	Marcela Návesňáková	Gymnázium, Alejová, Košice
7.	Jana Čechová	Gymnázium, Gelnica
8.	Petra Gabrišová	SZŠ Moyzesova, Košice

Priebeh KK OLP

Krajské kolo sa uskutočnilo 8.2.2008 (piatok) v priestoroch CVČ Domino na Popradskej ulici v Košiciach. Počet prihlásených bol 40 súťažiacich, počet prítomných 36. Súťaž pozostávala z dvoch kôl, prvé kolo bol vedomostný test (20 úloh) za ktoré mohli dostať súťažiaci 75 bodov. Do druhého kola postúpilo 30 súťažiacich, 6 s najnižším bodovým ziskom porota nezaradila do druhého kola. V druhom kole boli vytvorené 3 trojčlenné komisie, v ktorých ďalej súťažilo 10 študentov. Na argumentáciu vylosovanej tézy bol časový limit 10 minút a mohli získať maximálne 75 bodov. Súťaž prebehla hladko, nevyskytli sa žiadne pripomienky zo strany súťažiacich a ich pedagogického sprievodu.

Financovanie KK OLP

Pre účastníkov bola zabezpečená strava, ceny pre prvých 3 v hodnote 1 200 Sk, preplatené cestovné a porotcom dohody o vykonaní práce.

Hodnotenie súťažných materiálov

Tézy na krajské kolo sa v posledných rokoch nemenili. Z uvedeného vyplýva, že pripravenosť žiakov v tejto oblasti sa z roka na rok zvyšuje. Vedomostný test sa oproti minulému roku vrátil do štandardných koľají o čom svedčí aj to, že posledný súťažiaci získal 30 bodov zo 75. Porota musela riešiť jednu chybu v teste v prvej otázke, kde právo na bezplatné vzdelanie bolo zaradené k základným ľudským právam a slobodám. Po dohode sme za správnu odpoveď uznali právo na majetok. Ak bude tento test zverejnený na webovej stránke a v Kronike z X. ročníka OLP, tak v budúcom ročníku bude treba vypracovať trochu náročnejší test. Bodové hodnotenie bolo na viacerých miestach (7) založené na rovnakom bodovom zisku a o poradí rozhodol väčší počet bodov v teste. Bolo tiež vhodné, aby každý predseda krajského kola poslal tomu, kto bude robiť test 10 až 20 úloh, na základe ktorých by sa vytvoril optimálne náročný test.

Poznámky a pripomienky

Keďže išlo o jubilejný X.ročník OLP, podarilo sa zabezpečiť sponzorov, takže cenu dostal každý z 8 postupujúcich na celoštátne kolo.

Krajské kolo OLP v Nitrianskom kraji

Zodpovedná osoba: **za KŠÚ v Nitre: PaedDr. Rozália Bezáková**
za KK OLP: Mgr. Ivana Semjanová

Organizátor: **KŠÚ Nitra, Mgr. Ivana Semjanová, predseda KK OLP**

Miesto konania súťaže: **Gymnázium Vráble**

Dátum konania súťaže: **5. 2. 2008**

Počet súťažiacich v krajskom kole: **35**

Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili: **35**

Počet súťažiacich v školských kolách: **669**

Do celoštátneho kola postúpili

Por. č.	Priezvisko a meno	Škola
1.	Čokyna Juraj	Gymnázium, Školská 26, Vráble
2.	Števkov Peter	Gymnázium, Topolčany
3.	Marčiš Michal	Piaristické gymnázium sv. J. Kalazánskeho, Piaristická 6, Nitra
4.	Záhorová Lucia	Gymnázium sv. Cyrila a Metoda, Farská 19, Nitra
5.	Dendisová Mária	Združená SŠ odevná, Vajanského 23, Levice
6.	Daitšová Kristína	Združená SŠ, ulica sv. Michala 36, Levice
7.	Ďurovičová Lucia	Spojená škola B. Nemcovej 1, Nové Zámky
8.	Matejčíková Zuzana	SOU potravinárske Topolčany, Krušovská 2091, Topolčany

Priebeh KK OLP

KK OLP sa konalo na Gymnáziu vo Vrábľoch. Pozvaný bol z každej prihlásenej školy jeden študent - víťaz školského kola. V prípade, že sa víťaz nemohol zúčastniť, zastúpil ho náhradník. Z 36 pozvaných študentov sa KK zúčastnilo 35. Súťaž prebiehala dvojkoľovo.

V prvej časti písali študenti test, v druhej ústnej časti sa vyjadrovali k zadaným problémom. Členmi odbornej komisie boli okrem stredoškolských pedagógov i vysokoškolskí pedagógovia z FF UKF v Nitre. KK OLP prebiehalo v súlade s organizačným poriadkom.

Financovanie KK OLP

Finančne zabezpečené z prostriedkov KŠÚ a sponzorov vrábeľských firiem.

Hodnotenie súťažných materiálov

Test pre X. ročník bol nenáročný, nakoľko sa niektorí študenti s ním už stretli.

Poznámky a pripomienky

Podakovanie patrí PaedDr. Rozálii Bezákovej z KŠÚ v Nitre, Kancelárii Rady Európy, Riaditeľstvu Gymnázia vo Vrábľoch, vrábeľským sponzorom a pedagógom.

Krajské kolo OLP v Prešovskom kraji

Organizátor: **Obchodná akadémia, Volgogradská 3, Prešov**

Zodpovedná osoba - predseda KK: **PhDr. Marián Richter**

Miesto konania: **Obchodná akadémia Prešov**

Dátum konania: **7. február 2008**

Počet účastníkov školských kôl: **274, z toho 163 dievčat**

Počet zúčastnených škôl v kraji: **28 (G - 13, SOŠ - 14, SOU - 1)**

Počet súťažiacich v krajskom kole: **26**

Do celoštátneho kola postúpili

Por. č.	Priezvisko a meno	Škola
1.	Mária Kroláková	Gymnázium P.O.Hviezdoslava, Kežmarok
2.	Michal Majkrzák	Obchodná akadémia, Prešov
3.	Peter Lompart	Cirkevné gymnázium Sv.Mikuláša, Stará Ľubovňa
4.	Jakub Hankovský	Súkromné gymnázium, Bardejov
5.	Veronika Sliachanová	Gymnázium Dominika Tatarku, Poprad
6.	Jana Kasardová	Gymnázium, Stropkov
7.	Veronika Kasperová	Gymnázium sv. Moniky, Prešov
8.	Jana Židziková	Gymnázium sv. J. Zlatoústeho, Humenné

Priebeh krajského kola

Krajské kolo sa uskutočnilo podľa organizačného poriadku a propozícií schválených celoštátnou komisiou OLP.

Financovanie krajského kola

Krajské kolo OLP bolo financované z prostriedkov KŠÚ, na základe vopred vypracovaného rozpočtu. Finančné krytie bolo na úrovni IX. ročníka OLP.

Hodnotenie súťažných materiálov

Propagačné a informačné materiály na veľmi dobrej technickej, obsahovej i estetickej úrovni. Kladne možno hodnotiť aj webovú stránku OLP www.olp.sk.

Poznámky a pripomienky

Vedomostný test bol kvalitatívne i kvantitatívne pomerne málo náročný. Väčšina súťažiacich vypracovala test v časovom predstihu s relatívne vysokým počtom bodov. Potešiteľná je neustále sa zvyšujúca vedomostná úroveň súťažiacich.

Krajské kolo OLP v Trenčianskom kraji

Zodpovedná osoba: **PhDr. Oľga Bočáková, PhD.**

Organizátor - inštitúcia: **Krajské centrum voľného času, Trenčín**

Organizátor - osoba: **PhDr. Oľga Bočáková, PhD.**

Miesto konania súťaže: **Gymnázium J. Jesenského, Bánovce nad Bebravou**

Dátum konania súťaže: **8. 2. 2008**

Počet súťažiacich v krajskom kole: **26**

Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili: **26**

Počet súťažiacich v školských kolách: **398**

Do celoštátneho kola postúpili

Por. č.	Priezvisko a meno	Škola
1.	Vargová Hana	Gymnázium L. Štúra, 1. mája 2, Trenčín
2.	Nováková Lenka	Gymnázium, Školská 234/8, Považská Bystrica
3.	Šagátová Martina	Gymnázium J. Jesenského, Radlinského 12, Bánovce nad Bebravou
4.	Košnárová Alena	Gymnázium M.R. Štefánika, Dubnica nad Váhom
5.	Satinová Petra	Gymnázium, Školská 2, Dubnica nad Váhom
6.	Matejovičová Zdenka	Gymnázium I.Bellu, Novomeského 15, Handlová
7.	Žársky Mário	Gymnázium, 1. mája č. 905, Púchov
8.	Bulantová Marianna	ZŠ HSaO, Jilemnického 24, Trenčín

Priebeh krajského kola

Krajské kolo sa uskutočnilo v priestoroch Gymnázia Janka Jesenského v Bánovciach nad Bebravou dňa 8.2.2008. Účastníci v prvom kole vypracovali vedomostný test, pracovali pod kódmi 60 minút. Odkódovanie nastalo až po opravení testov. V druhom kole si každý účastník vyžreboval jednu z daných téz, ktorú ústne prezentoval pred 3-člennou komisiou. Súčet bodov z obidvoch kôl bol 150 (75 bodov za test a za ústnu časť taktiež maximálny počet 75 bodov). Do celoštátneho kola postúpili súťažiaci, ktorí sa umiestnili na 1. – 8. mieste.

Predsedníčka **PhDr. Oľga Bočáková, PhD.** menovala dve komisie v ústnom kole.

Predseda komisie č. 1.: Mgr. Irena Wagnerová – SOU Prievidza

Členovia: PaedDr. Alena Tomašíková – Trenčianska univerzita A. Dubčeka

RNDr. Pavol Zubček – Obchodná akadémia Trenčín

Predseda komisie č. 2: PhDr. Peter Horváth – Gymnázium Púchov

Členovia: JUDr. Viera Božíková – ZŠ Obchodná akadémiaS Nové Mesto nad Váhom

Mgr. Pavol Kesely – Gymnázium Dubnica nad Váhom

Administratívne priebeh súťaže zabezpečovala Bc. Alexandra Kerndlová

z Trenčianskej univerzity A. Dubčeka.

Výborné podmienky pre priebeh súťaže zabezpečili riaditeľka Gymnázia J. Jesenského v Bánovciach nad Bebravou RNDr. Elena Kacvinská a PaedDr. Magdaléna Dobiašová.

Financovanie KK OLP

Obed pre súťažiacich, pedagogický sprievod a členov komisií, ceny pre víťazov, knihy a diplomy boli hradené z prostriedkov Krajského centra voľného času v Trenčíne. Cestovné pre súťažiacich a pedagogický sprievod hradila vysielajúca organizácia.

Hodnotenie súťažných materiálov

Testy boli kvalitné, podľa súťažiacich na primeranej úrovni. Členovia komisií, ktorí hodnotili ústne prezentácie (tézy) sa zhodli v ich hodnotení. Neboli žiadne zásadné problémy, alebo spory v súvislosti s hodnotením. K zadaným témam esejí, ktoré budú víťazi vypracovávať, súťažiaci nemali žiadne pripomienky. Témy sú aktuálne.

Poznámky a pripomienky

Podakovanie patrí riaditeľovi Krajského centra voľného času v Trenčíne PaedDr. Danielovi Beničkovi za ústretovosť a vytvorenie dobrých finančných podmienok pri realizácii Krajského kola OLP. Taktiež aj Ing. Slávke Čamekovej, ktorá výborne spolupracovala s koordinátorom OLP za Trenčiansky kraj s PhDr. Oľgou Bočákovou, PhD.

Krajské kolo OLP v Trnavskom kraji

Zodpovedná osoba: **Mgr. Mária Juristová**

Organizátor - inštitúcia: **KŠÚ Trnava**

Organizátor - osoba: **PhDr. Erika Ozimiyová**

Miesto konania súťaže: **Gymnázium, Hlohovec**

Dátum konania súťaže: **6. 2. 2008**

Počet súťažiacich v krajskom kole: **43**

Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili: **25**

Počet súťažiacich v školských kolách: **326**

Do celoštátneho kola postúpili

Por. č.	Priezvisko a meno	Škola
1.	Boledovič Peter	Obchodná akadémia, Trnava
2.	Kováč Martin	Gymnázium, Hlohovec
3.	Vitai Tomáš	Súkromná združená stredná škola, Dunajská Streda
4.	Maťková Kristína	Gymnázium, Dunajská Streda
5.	Lelkesová Ivana	Gymnázium M. R. Štefánika, Šamorín
6.	Glasa Marcel	Gymnázium Angely Merici, Trnava
7.	Hrušovská Erika	Gymnázium, Hlohovec
8.	Jávorková Scarlett	Obchodná akadémia, Veľký Meder

Priebeh krajského kola

Krajské kolo bolo organizované podľa pokynov CK OLP. Vysoko hodnotím spoluprácu s KŠÚ v Trnave – PhDr. Erikou Ozimiyovou, ktorá metodicky a organizačne prispela k veľmi dobrej úrovni krajského kola OLP.

Financovanie KK OLP

Občerstvenie pre súťažiacich, odmeny, diplomy a materiál na kopírovanie testov boli hradené z prostriedkov KŠÚ v Trnave. Priestory na súťaž bezplatne poskytlo Gymnázium v Hlohovci. Cestovné súťažiacim a pedagogickému sprievodu hradili vysielajúce organizácie.

Hodnotenie súťažných materiálov

Krajská komisia mala k dispozícii slovenskú aj maďarskú verziu testov, čo využili 4 študenti zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským.

Poznámky a pripomienky

Positívne hodnotíme rastúci záujem o OLP, 25 škôl prihlásilo 47 študentov, ktorí preukázali veľmi dobrú úroveň nielen teoretických vedomostí, ale aj zručností v rovine postojovej a argumentačnej. KŠÚ pri príležitosti X. ročníka OLP ocenil prácu pedagógov z jednotlivých škôl a členov Krajskej komisie OLP ďakovným listom.

Krajské kolo OLP v Žilinskom kraji

Zodpovedná osoba: **PhDr. Darina Kubíčková**

Organizátor - inštitúcia: **CVČ Žilina - Bytčica**

Organizátor - osoba: **Ing. Milan Hodas**

Miesto konania súťaže: **Domov mládeže – Turčianske Teplice**

Dátum konania súťaže: **7. 2. 2008**

Počet súťažiacich v krajskom kole: **33**

Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili: **32**

Počet súťažiacich v školských kolách: **504**

Do celoštátneho kola postúpili

Por. č.	Priezvisko a meno	Škola
1.	Škapcová Radka	Gymnázium J. Lettricha, Martin
2.	Vysúdílová Zuzana	Bilingválne gymnázium T.Ružičku, Žilina
3.	Repa Matej	Gymnázium M.M.Hodžu, Liptovský Mikuláš
4.	Holešová Miroslava	Gymnázium, Hlinská, Žilina
5.	Lettrich Jozef	Gymnázium, Turčianske Teplice
6.	Šikulová Anna	Gymnázium, Bytča
7.	Oravcová Andrea	Gymnázium, Rajec
8.	Chovancová Henrieta	Gymnázium V. P. Tótha, Martin

Priebeh KK OLP

KK OLP sa uskutočnilo v Turčianskych Tepliciach v DM.

Financovanie KK OLP

Financie zabezpečilo CVČ Žilina - Bytčica

Hodnotenie súťažných materiálov

Materiály boli včas zaslané, čo umožnilo včas organizačne pripraviť KK OLP. Testy zodpovedali úrovni vedomostí študentov. Zo strany pedagógov ani študentov neboli pripomienky. Komisia veľmi dobre zvládli svoje úlohy. Podakovanie patrí COK OLP za rýchle a zrozumiteľné informácie, súťažné testy aj tézy. Ďalej vysoko pozitívne hodnotím spoluprácu s CVČ Žilina-Bytčica, s Ing. Hodasom. Tradičná kooperácia Žilinského a Banskobystrického kraja aj v tomto roku preukázala vysokú úroveň. Pre účastníkov bolo zabezpečené občerstvenie.

Tézy na ústnu časť krajského kola Olympiády ľudských práv

1. Právna podstata ochrany práv žien, detí a menších.

V ktorých dokumentoch nachádzame právnu oporu? Všeobecná deklarácia ľudských práv (VDĽP). Deklarácia OSN o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie. Odporúčanie o súhlase na uzatvorenie manželstva (1. 11. 1965). Deklarácia práv dieťaťa (20. 11. 1959) a Dohovor o právach dieťaťa – 1989.

2. Právo na život a trest smrti – dokumenty a názory.

VDĽP – čl.3. Názory na trest smrti ako rozmeru práva na život. Argumenty za a proti trestu smrti. Riešenie trestu smrti v jednotlivých štátoch sveta (voľný výber). Trest smrti a naše zákonodarstvo.

3. Právo na život a eutanázia.

Čo je eutanázia? Vysvetlite pojmy aktívna a pasívna eutanázia, uveďte argumenty za a proti. Ako sa rieši v niektorých krajinách? Je niekde zákonom schválená? S akými pravidlami? Ako sa rieši tento problém u nás?

4. Právo na život a problém interrupcie.

Uveďte argumenty za a proti. Riešenie v niektorých krajinách, podľa vlastného uváženia. Vlastný názor na tento problém a jeho zdôvodnenie. V ktorých prípadoch by bolo možné pripustiť interrupciu? Ako sa rieši tento problém u nás?

5. Právo a sloboda zhromažďovania, spolčovania a združovania.

VDĽP – čl. 20. Do akej skupiny ľudských práv patria tieto práva? Ako sú uplatňované a dodržiavané tieto práva u nás? Čo zabezpečuje a umožňuje ich realizácia občanom? Uveďte základné predpoklady na zvolanie zhromaždenia, založenie združenia či politickej strany. Možno zhromaždenie, občianske združenie, politickú stranu zrušiť, zakázať? Zdôvodnite.

6. Právo na rešpektovanie a ochranu mena, súkromia a rodinného života.

VDĽP – čl. 12. V čom má toto právo význam aj pre súčasný život? Ako chápete realizáciu týchto práv? Ako je právne zabezpečená realizácia uvedených práv u nás? Uveďte príklady na nerešpektovanie ochrany mena, súkromia a rodinného života.

7. Sloboda myslenia, svedomia a náboženstva.

VDĽP – čl. 18. Čo chápete pod pojmi sloboda myslenia, svedomia a náboženského presvedčenia? Náboženská sloboda u nás v nedávnej minulosti. Uveďte základný právny predpis upravujúci tieto slobody u nás a medzinárodnoprávnú úpravu. Môže byť výkon slobody myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery u nás obmedzený? Možno postihovať za názory? Ak áno alebo nie tak zdôvodnite.

8. Sloboda prejavu a právo na informácie.

VDĽP – čl. 19. Porovnajete slobodu prejavu a právo na informácie v totalitných štátoch a v demokratických štátoch, čo chápete pod pojmom cenzúra? Možno slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie zakázať alebo obmedziť? Zdôvodnite. Čo viete o zákone informovanosti.

9. Právo na slobodné voľby.

VDĽP – čl. 21. Vysvetlite pojmy všeobecné, rovné, tajné a priame hlasovanie. Aké pravidla platia pre uskutočnenie slobodných volieb? Kto má zaručiť slobodný a objektívny priebeh volieb? Môžu byť voľby aj neslobodné?

10. Diskriminácia, etnické, rasové a iné predsudky a ľudské práva.

VDĽP – čl. 1, 2, 7. História a súčasnosť etických, rasových, náboženských predsudkov. Ako sa prejavuje u nás a vo svete rasová, etnická, náboženská a sociálna diskriminácia? Aké sú možné spôsoby jej riešenia?

11. Tolerancia a jej východiská.

Ako chápete pojmy tolerancia – antitolerancia. Vysvetlite stručne spoločenské prejavy netolerancie, ktoré porušujú ľudské práva (rasizmus, antisemitizmus, fašizmus, xenofóbia, vykorisťovanie). Stretli ste sa s niektorými uvedenými prejavmi netolerancie v správaní (diskriminácia, doberanie, zaujatosť, obťažovanie, hľadanie obete, znesvätenie, šikanovanie, vylúčenie)? Aké konkrétne symptómy netolerancie ste vy osobne zažili alebo postrehli? Popíšte situáciu, okolnosti a reakciu verejnosti. Viete uviesť príklady prejavov tolerancie z vášho okolia?

12. Zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny a ľudské práva.

VDĽP – čl. 7, 8. Ktoré zo zločinov proti ľudskosti v histórii aj nedávnej minulosti sú známe ako najdrastickejšie? Možno uplatňovať princíp kolektívnej viny v tejto oblasti?

13. Utečenci a ľudské práva, sloboda pohybu a pobytu.

Medzinárodné dokumenty definujúce význam slova „utečenec“. Konvencia z roku 1951 o statuse utečenca. Vysvetlite v čom je rozdiel medzi utečencami, vojnovými utečencami, odídenkami... Sú utečenci u nás zbytočnou „ekonomickou príťažou“? Pred čím ľudia utekajú? Aké sú naše povinnosti k utečencom a prečo?

14. Práva národnostných menšín a etnických skupín.

Národnostné a etnické menšiny sú dnes chránené celým komplexom medzinárodných i vnútroštátnych predpisov. Menujte inštitúcie, ktoré zabezpečujú ochranu práv národnostných menšín. Aké sú základné práva národnostných menšín zakotvené v ústave u nás? Zohľadnite, prečo národnostným menšinám nie je garantované právo na sebaurčenie.

15. Listina základných práv a slobôd v ČSFR z roku 1991.

9. januára 1991 FZ ČSFR prijala Listinu základných práv a slobôd ako ústavný zákon. Vysvetlite dôvody pre prijatie tohto dokumentu, jeho význam. Ktoré okruhy problémov Listina obsahuje? Ako rieši niektoré najzávažnejšie problémy (trest smrti, interrupcia)? Vztiah k medzinárodným dokumentom a našim zákonom?

Prehľad o účasti na OLP

Kraj	Školské kolá	Krajské kolá	Počet škôl
Banskobystrický	372	43	38
Bratislavský	807	50	48
Košický	626	36	40
Nitriansky	669	35	35
Prešovský	274	26	28
Trenčiansky	398	26	26
Trnavský	326	43	25
Žilinský	504	33	32
Spolu	3 976	292	272

IV. Celoštátne kolo (finále) X. ročníka OLP

1. Prvé kolo

Témy esejí X. ročníka OLP

Celoštátna komisia Olympiády ľudských práv určila pre X. ročník stredoškolskej súťaže tieto témy esejí:

1. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

„Zastavme domáce násilie voči ženám“

2. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Mám kamaráta Róma aj skína...

3. Európsky parlament Informačná kancelária na Slovensku

Prínos Európskeho parlamentu v oblasti ľudských práv

4. Nadácia Konráda Adenauera

Význam náboženskej slobody a tolerancie pre našu spoločnosť

5. Nadácia Friedricha Eberta

Potrebuje demokracia obmedzenie slobody prejavu aby sa mohla brániť?

Súťažiaci si zvolili témy tak, ako uvádza

podľa jednotlivých krajov nasledujúca tabuľka

Kraj	téma 1	téma 2	téma 3	téma 4	téma 5	spolu
Banskobystrický	2			2	4	8
Bratislavský	2			3	2	7
Košický	5			2	1	8
Nitriansky	1	2		5		8
Prešovský	3		1	2	2	8
Trenčiansky	3	2		1	1	7
Trnavský	3	1		2	2	8
Žilinský	6			2		8
Spolu	25	5	1	19	12	62

Zoznam členov porôt

Priezvisko a meno	Škola
Boledovič Peter	Obchodná akadémia, Trnava
Bukovčák Michal	Gymnázium sv. rodiny, Gercenova, Bratislava
Čechová Jana	Gymnázium, ul. SNP, Gelnica
Čokyna Juraj	Gymnázium, Školská, Vrábľa
Daitšová Kristína	ZŠŠ, ul. sv. Michala, Levice
Dendisová Mária	ZŠŠO, Vajanského, Levice
Dolný Jaroslav	Gymnázium, Šrobárova ul., Košice
Drdová Eliána	Gymnázium, Senecká ul., Pezinok
Ďurovičová Lucia	Spojená škola B. Nemcovej, Nové Zámky
Gabrišová Petra	SZŠ, Moyzesova ul., Košice
Glasa Marcel	Gymnázium A. Merici, Trnava
Hamid Oliver	Gymnázium J. Hronca, Bratislava
Hankovský Jakub	Súkr. gymnázium, Pod papierňou, Bardejov
Hodovanec Mikuláš	Gymnázium, Komenského ul., Trebišov
Holešová Miroslava	Gymnázium, Hlinská ul., Žilina
Hrušovská Erika	Gymnázium, Komenského ul., Hlohovec
Chovancová Henrieta	Gymnázium V. Paulinyho-Tótha, Martin
Jávorková Scarlett	Obchodná akadémia, Bratislavská ul., Veľký Meder
Kasardová Jana	Gymnázium, Konštantínova ul., Stropkov
Kasenčáková Lucia	P.S.L.G., Želeničná ul., Revúca
Kasperová Veronika	Gymnázium sv. Moniky, Prešov
Kocúrová Katarína	Gymnázium P. J. Šafárika, Rožňava
Kohútová Zuzana	Gymnázium, Okružná ul., Zvolen
Košnárová Alena	Gymnázium M. R. Štefánika, Nové Mesto n/V
Kováč Mário	Stredná priemyselná škola elektrotechnická, Zochova ul., Bratislava
Kováč Martin	Gymnázium, Komenského ul., Hlohovec
Kroláková Mária	Gymnázium P. O. Hviezdoslava, Kežmarok
Lelkesová Ivana	Gymnázium M. R. Štefánika, Šamorín
Lettrich Jozef	Gymnázium M. Galandu, Turčianske Teplice
Liptaiová Mariana	Gymnázium Š. Moyzesa, Moldava n/Bodvou
Lompart Peter	Cirkevné gymnázium sv. Mikuláša, Stará Ľubovňa
Longauerová Martina	Obchodná akadémia, Tajovského ul., Banská Bystrica
Majkrzák Michal	Obchodná akadémia, Volgogradská ul., Prešov
Marčiš Michal	Piaristické gymnázium, Nitra
Matejičková Zuzana	Stredné odborné učilište potravinárske, Krušovská ul., Topoľčany
Matejovičová Zdenka	Gymnázium Ivana Bellu, Handlová
Mařková Kristína	Gymnázium, Smetanový háj, Dunajská Streda

Návesňáková Marcela	Gymnázium, Alejova ul., Košice
Nováková Lenka	Gymnázium, Školská ul., Považská Bystrica
Oravcová Andrea	Gymnázium, Javorová ul., Rajec
Repa Matej	Gymnázium, Hodžova ul., Liptovský Mikuláš
Řezníček Michal	Stredné odborné učilište obchodné, ul. Na pántoch, Bratislava
Sasinek Martin	Gymnázium sv. Uršule, Bratislava
Satinová Petra	Gymnázium, Školská ul., Dubnica n/Váhom
Sliačanová Veronika	Gymnázium D.Tatarku, Poprad
Sloboda Radoslav	Obchodná akadémia, Tajovského, Banská Bystrica
Svačina Dávid	Evanjelické gymnázium, Tisovec
Šagátová Martina	Gymnázium J.Jesenského, Bánovce n/Bebrav.
Šemodová Dana	Gymnázium A. Sládkoviča, Krupina
Šikulová Anna	Gymnázium, Štefánikova ul., Bytča
Škapcová Radka	Gymnázium J. Lettricha, Martin
Šlacká Diana	Gymnázium A. H. Škultétyho, Veľký Krtíš
Števkov Peter	Gymnázium 17. novembra, Topoľčany
Švitký Lukáš	Gymnázium P. Horova, Michalovce
Valkovičová Blanka	Gymnázium F.G.Lorcu, Bratislava
Valocková Barbora	Gymnázium J. G. Tajovského, B. Bystrica
Vargová Hana	Gymnázium Ľudovíta Štúra, Trenčín
Vitai Tomáš	SZSŠ, Trhovisko, Dunajská Streda
Vysúdilová Zuzana	Gymnázium bilingválne, Žilina
Záhorová Lucia	Gymnázium sv.Cyrila a Metoda, Nitra
Žársky Mário	Gymnázium, ul. 1. mája, Púchov
Židziková Jana	Gymnázium sv. Jána Zlatoústeho, Humenné

Zoznam členov porôt

	Meno a priezvisko	Inštitúcia / organizácia
1	Bočáková Oľga, PhDr. PhD.	ÚPHV, Študentská ul., Trenčín
2	Đurina Martin	Iniciatíva Ľudia proti rasizmu, Bratislava
3	Figusch Viliam, Ing. CSc.	Kancelária Rady Európy, Bratislava
4	Folkman Štefan, Mgr.	Metodicko-pedagogické centrum, Banská Bystrica
5	Gál Egon, Ing. CSc.	Konrád Adenauer Stiftung, Bratislava
6	Gál Jozef, Mgr.	Metodicko-pedagogické centrum, Banská Bystrica
7	Horná Dagmar, PhDr. PhD.	UNESCO katedra UK, katedra politológie FiF UK, Bratislava
8	Chovanec Ján, PhDr.	Obchodná akadémia, nám. Ľ. Petroviča, Liptovský Mikuláš
9	Juristová Mária, Mgr.	Gymnázium, Hlohovec
10	Kobulský Ján, PhDr.	Gymnázium, Šrobárova ul., Košice
11	Kotvanová Alena, PhDr.	Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
12	Krčmáriková Katarína	Európsky parlament, Informačná kancelária SR

13	Kubíčková Darina, PhDr.	Žilinská univerzita, Fakulta prírodných vied, kat. KPPS
14	Kusý Miroslav, Prof. PhDr. CSc.	UNESCO katedra UK, Bratislava
15	Malíková Ľudmila, Prof. PhDr. PhD.	UNESCO katedra UK, Ústav verejnej politiky FSEVUK, Bratislava
16	Mariánek Peter	Hnutie HUMAN, Bratislava
17	Maziniová Janette, Mgr.	IUVENTA, Bratislava
18	Miháliková Silvia, Doc. PhDr. PhD.	UNESCO katedra UK, Ústav európskych štúdií FSEVUK
19	Müncnerová Linda, Mgr.	Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
20	Petőcz Kálmán, PhDr.	Inštitút pre výskum menšín, Šamorín
21	Richter Marián, PhDr.	Obchodná akadémia, Volgogradská ul., Prešov
22	Semjanová Ivana, Mgr.	Gymnázium, Vrábľa
23	Smetanová Zuzana, Mgr.	SOU obchodné, Na pántoch, Bratislava
24	Šikrová Marta, PhDr.	Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity
25	Šimove Pavol, Mgr.	Hnutie HUMAN

Výsledky súťažiacich v jednotlivých porotách

Porota č. 1

Predseda poroty: **Prof. PhDr. Miroslav Kusý PhD.**

Členovia poroty:

- Mgr. Maziniová Janette**
- Đurina Matej**
- PhDr. Šikrová Marta**
- PhDr. Bočáková Oľga, PhD.**
- Mgr. Smetanová Zuzana**

P.č.	Súťažiaci	Prípadová štúdia počet bodov	Esej počet bodov	Súčet bodov	Poradie
5.	Matejovičová Zdenka	147	144	291	1.
13.	Longauerová Martina	137	145	282	2.
11.	Žársky Mário	141	137	278	3.
3.	Kocúrová Katarína	138	134	272	
9.	Hamid Oliver	126	139	265	
12.	Vysúdilová Zuzana	126	138	264	
6.	Drdová Eliána	127	128	255	
1.	Čokyna Juraj	119	132	251	
10.	Šikulová Anna	126	120	246	
8.	Dolný Jaroslav	120	122	242	
14.	Kasperová Veronika	118	112	230	
7.	Košnárová Alena	122	106	228	
2.	Sliačanová Veronika	110	116	226	
4.	Jávorková Scarlett	96	121	217	
15.	Židziková Jana	106	111	217	

Porota č. 2

Predseda poroty: **Ing. Viliam Figusch, CSc.**

Členovia poroty: **1. PhDr. Kotvanová Alena, 2. Ing. Gál Egon, CSc.,**

3. Prof. PhDr. Malíková Ludmila, PhD., 4. Mgr. Juristová Mária, 5. PhDr. Richter Marián

P.č.	Súťažiaci	Prípadová štúdia počet bodov	Esej počet bodov	Súčet bodov	Poradie
14.	Gabrišová Petra	145	145	290	1.
15.	Števkov Peter	148	140	288	2.
5.	Valkovičová Blanka	135	140	275	3.
9.	Návesňáková Marcela	137	133	270	
6.	Boledovič Peter	128	138	266	
10.	Švitký Lukáš	135	130	265	
11.	Sasinek Martin	125	139	264	
12.	Marciš Michal	124	129	253	
1.	Sloboda Radoslav	117	135	252	
7.	Lettrich Jozef	129	120	249	
13.	Liptaiová Mariana	115	131	246	
4.	Chovancová Henrieta	115	129	244	
2.	Holešová Miroslava	91	112	203	
3.	Glasa Marcel	103	100	203	
8.	Daitšová Kristína	79	99	178	

Porota č. 3

Predseda poroty: **Doc. PhDr. Miháliková Silvia, PhD.**

Členovia poroty: **1. Mgr. Müncnerová Linda, 2. PhDr. Kubičková Darina**

3. Mgr. Šimove Pavol, 4. Mgr. Folkman Štefan, 5. Mgr. Gál Jozef

P.č.	Súťažiaci	Prípadová štúdia počet bodov	Esej počet bodov	Súčet bodov	Poradie
15.	Škapcová Radka	143	143	286	1.
6.	Nováková Lenka	135	145	280	2.
10.	Bukovčák Michal	142	137	279	3.
5.	Kováč Mário	130,5	141	271,5	
8.	Vargová Hana	134	135	269	
3.	Vítai Tomáš	130	121	251	
4.	Repa Matej	121	129	250	
12.	Maňková Kristína	117	133	250	
7.	Lelkesová Ivana	121	126	247	
14.	Đurovičová Lucia	120	123	243	
9.	Majkrzák Michal	111,5	121	232,5	
11.	Kroláková Mária	105	126	231	
1.	Šagátová Martina	114	113	227	
16.	Kasardová Jana	102	117	219	
2.	Oravcová Andrea	96	103	199	
13.	Hodovanec Mikuláš	92	105	197	

Porota č. 4

Predseda poroty: **PhDr. Horná Dagmar, PhD.**

Členovia poroty: **1. Mariánek Peter, 2. Mgr. Semjanová Ivana**

3. PhDr. Kobulský Ján, 4. PhDr. Petöcz Kálmán, 5. PhDr. Chovanec Ján

P.č.	Súťažiaci	Prípadová štúdia počet bodov	Esej počet bodov	Súčet bodov	Poradie
10.	Kasenčáková Lucia	137	135	272	1.
1.	Kohútová Zuzana	133	136	269	2.
5.	Valocková Barbora	134	126	260	3.
12.	Hankovský Jakub	125	127	252	
7.	Satinová Petra	123	127	250	
8.	Kováč Martin	118	126	244	
3.	Svačina Dávid	120	122	242	
9.	Čechová Jana	117	123	240	
14.	Záhorová Lucia	114	126	240	
6.	Hrušovská Erika	115	119	234	
4.	Šlacká Diana	117	115	232	
11.	Řezníček Michal	104	115	219	
13.	Šemodová Dana	109	104	213	
15.	Lompart Peter	102	109	211	
16.	Dendisová Mária	88	105	193	
2.	Matejíčková Zuzana	70	72	142	

2. Veľké finále

Predseda poroty: **Prof. PhDr. Miroslav Kusý, PhD.**

Členovia: **Ing. Viliam Figusch, CSc., PhDr. Dagmar Horná, PhD., Doc.**

**PhDr. Silvia Miháliková, PhD. Peter Mariánek, PhDr. Alena Kotvanová,
Ing. Robert Hajšel, Martin Ďurina, PhDr. Marta Šikrová, PhDr. Kálmán Petöcz,
JUDr. Viera Hanuláková**

Témy vo veľkom finále

1. Zásahy polície voči protestujúcej kazažskej novinárke pred Prezidentským palácom v Bratislave
2. Odsúdenie novinárov za prezradenie štátneho tajomstva
3. Konflikt ekologických a ekonomických záujmov v Tatrách
4. Ochrana súkromného vlastníctva a diaľnice do roku 2010
5. Čo som kedy urobil (urobila) pre ľudské práva?
6. Prvé a posledné ľudské právo
7. Šport a ľudské práva
8. Hranice v dnešnej Európe
9. Žena - prezidentka Slovenskej republiky?
10. Využitie a zneužitie zhromažďovacieho práva
11. Týka sa nás Kosovo?
12. Majú Američania právo poukazovať na porušovanie ľudských práv na Slovensku?

Výsledková listina veľkého finále

Por. č.	Priezvisko a meno	Škola	bodov
1.	Kohútová Zuzana	Gymnázium, Okružná ul., Zvolen	260
2.	Bukovčák Michal	Gymnázium sv. rodiny, Gercenova ul., BA	248
3.	Nováková Lenka	Gymnázium, Školská ul., Považská Bystrica	241
4.	Valkovičová Bianka	Gymnázium F.G.Lorcu, Bratislava	236
5.	Škapcová Radka	Gymnázium J. Lettricha, Martin	212
6.	Matejovičová Zdenka	Gymnázium Ivana Bellu, Handlová	195
7.	Valocková Barbora	Gymnázium J. G. Tajovského, Banská Bystrica	193
8.	Gabrišová Petra	SZŠ, Moyzesova ul., Košice	181
9.	Kasenčáková Lucia	P.S.L.G., Želeničná ul., Revúca	179
10.	Žársky Mário	Gymnázium, ul. 1. mája, Púchov	177
11.	Števkov Peter	Gymnázium 17. novembra, Topoľčany	173
12.	Longauerová Martina	Obchodná akadémia, Tajovského ul., B. Bystrica	172

Vítané eseje

1. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
„Zastavme domáce násilie voči ženám“
 1. **Henrieta Chovancová**, Gymnázium V. Paulínyho-Tótha, Martin
 2. **Zuzana Vysúdilová**, Bilingválne gymnázium, Žilina
 3. **Lenka Nováková**, Gymnázium, Školská ul., Považská Bystrica
2. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
Mám kamaráta Róma aj skína...
Michal Řezníček, SOU obchodné, Na pántoch 9, Bratislava
3. Európsky parlament Informačná kancelária na Slovensku
Prínos Európskeho parlamentu v oblasti ľudských práv
Michal Majkrzák, Obchodná akadémia, Prešov
4. Nadácia Konráda Adenauera
Význam náboženskej slobody a tolerancie pre našu spoločnosť
Juraj Čokyna, Gymnázium, Školská ul., Vráble
5. Nadácia Friedricha Eberta
Potrebuje demokracia obmedzenie slobody prejavu aby sa mohla brániť?
 1. **Ivana Lelkesová**, Gymnázium M. R. Štefánika, Šamorín
 2. **Barbora Valocková**, Gymnázium J. G. Tajovského, Banská Bystrica

Odmeny víťazom X. ročníka OLP

Krátky študijný pobyt na svetovej konferencii organizácie pre ľudské práva v Bonne – udelilo Hnutie HUMAN a IGFM

1. **Kohútová Zuzana, Gymnázium, Okružná ul., Zvolen**
2. **Bukovčák Michal, Gymnázium sv. rodiny, Gercenova ul., BA**
3. **Nováková Lenka, Gymnázium, Školská ul., Považská Bystrica**

Týždenný seminár v bulharskom meste Primorsko udelilo UNESCO

1. **Gabrišová Petra, SZŠ, Moyzesova ul., Košice**
2. **Matejovičová Zdenka, Gymnázium Ivana Bellu, Handlová**
3. **Žársky Mário, Gymnázium, ul. 1. mája, Púchov**
4. **Števkov Peter, Gymnázium 17. novembra, Topoľčany**

Cena Podpredsedu vlády SR pre víťaza OLP

Kohútová Zuzana, Gymnázium, Okružná ul., Zvolen

Cena Podpredsedu vlády SR pre najlepšiu esej

Škapcová Radka, Gymnázium J. Lettricha, Martin

Sprievodné aktivity celoštátneho kola OLP

17. 3. 2008:

Moderovaná diskusia

Ľudské práva a OH v Číne - ISHR a Hnutie HUMAN, darcovia študijného pobytu v Bonne.

18. 3. 2008

Workshopy

Hnutie HUMAN

Ako sa dajú ľudské práva na Slovensku preniesť do života (problémy, riešenia, návody)

Lektori: Peter E. Müller

Peter Mariánek

Mgr. Pavol Šimove

Informačná kancelária Rady Európy a IUVENTA

1. **Európa pre deti a s deťmi. Podpora práv detí a ochrana detí pred násilím**
2. **Záver kampane Každý iný – všetci rovní versus racionálny rasizmus**

Lektori: Ing. Viliam Figusch, CSc.

Mgr. Janette Maziniová

Ľudia proti rasizmu a Friedrich Ebert Stiftung

Mladý človek ako súčasť otvorenej spoločnosti

Lektor: Matej Ďurina

Európsky parlament Informačná kancelária na Slovensku

Prezentácia Európskeho parlamentu a jeho úlohy v našej spoločnosti

Lektor: Katarína Krčmáriková

V. Reportáže a príspevky

1. Medzinárodný seminár „Výchova k ľudským právam“, Primorsko 2008

Zdenka Matejovičová

Ako jedna z mala účastníkov OLP som mala možnosť zúčastniť sa seminára v Bulharskom Primorsku už po druhýkrát. Možno práve preto som sa snažila porovnávať. Avšak prišla som na to, že každá chvíľa, skúsenosť či pocit sú neopakovateľne jedinečné a práve to je na tom krásne. Bolo milé po roku opäť vidieť známe tváre a zaujímavé spoznať nových ľudí. Možnosť spoznať povahu a názory študentov z pre nás tak exotických krajín ako je JAR či Zimbabwe sa nenaskytuje každý deň. Nadchlo ma ich odhodlanie a viera v to, že sa im raz podarí zlepšiť pomery v svojej krajine.

Tento ročník seminára bol venovaný predovšetkým 60. výročiu vzniku Všeobecnej deklarácie ľudských práv. Jednou z mnohých úloh, ktoré sme počas piatich dní plnili bol aj návrh modernizácie deklarácie a práve tu sme mali možnosť postrehnúť, že hoci vzdialenosť medzi Slovenskom a Bosnou a Hercegovinou nie je až taká veľká, názory študentov na túto tému, hlavne v oblasti náboženstva boli diametrálne odlišné. Naopak najviac spoločných názorov sme zdieľali s ruskými študentmi. Na zaver by som rada poďakovala organizátorom OLP a hlavne páňovi Dolníkovi za to, že takáto súťaž vôbec vznikla. Ponúkla mi veľa možností a skúseností. V neposlednom rade som vďaka nej mala možnosť stretnúť zaujímavých ľudí, zdokonaľiť sa v problematike ľudských práv a získať veľa nových kamarátov, ktorých si veľmi vážim.

Peter Števkov

Na seminár ľudských práv v Bulharsku budem spomínať, ako na vynikajúcu životnú skúsenosť, ktorá ma obohatila po mnohých stránkach. Mali sme možnosť spoznať ambiciózných mladých ľudí z najrôznejších končín sveta a oboznámiť sa pritom s ich názormi a postojmi na zaujímavé otázky. Toto podujatie bolo o to príjemnejšie, že sa konalo v peknom slnečnom prostredí Primorska, ktoré je ako turistická destinácia, vyhľadávané aj mnohými slovenskými turistami. Bol som hrdý, keď som zistil, že vedomosti a jazykové schopnosti slovenských študentov, sú rovnaké či lepšie, ako tie, ktoré majú ich kolegovia z cudziny. Seminár sa konal v uvoľnenej až priateľskej atmosfére, v ktorej bola jazyková bariéra prekonaná anglickým jazykom. Veď kto by nechcel spoznať právnika z Moskvy či študentku zo Zimbabwe? Pre mňa osobne bolo skutočne sympatické, ako si môžu príslušníci rôznych národov a kultúr dobre rozumieť, a o tom predsa ľudské práva sú.

Mário Žársky

Mário, počítam s Tebou... Tak tento e-mail od pána Dolníka v polovici apríla mi veľmi zdvihol náladu. Po skončení celoslovenského kola bolo veľmi ťažko skrývať svoje sklamanie keď ma od vytúženého zahraničného pobytu delilo len jedno miesto. Zhodou okolností som sa ho nakoniec predsa len zúčastnil. O to viac som sa tešil z toho, že seminár mi o týždeň predĺži prázdniny.

Jediné obavy som mal z toho, aká partička sa zídeme... Príjemne ma prekvapilo, keď som sa dozvedel, že tam ideme „starí známi“. Ja, Peťo a Peťa sme boli partička už na celoslovenskom finále a so Zdenkou sme sa stretávali druhý rok po sebe už od krajského kola... Po prilete do Burgasu, počas presunu do Primorska som vytvoril prvú z dvoch hymien slovenskej skupiny pod názvom Hroch... A tak prezývka hroch prischla aj mne.

Čo by to bolo za medzinárodnú konferenciu, keby tam boli len Slováci? Na skupiny z iných krajín som sa nevedel dočkať, keďže už dvakrát som sa zúčastnil podobných konferencií. Hneď po príchode nás prekvapila privítaním najexotickjšia skupina z Južnej Afriky. Slovanskí bratia Rusi a Bulhari boli podobnej mentality ako my. Mierne nezhody v komunikácii vznikali pri riešení náboženských otázok so skupinou z Bosny a Hercegoviny, o ktorých by som v živote nepovedal, že sa jedná o moslimov. Každá skupina mala aj medzi Slováckmi známy zašifrovaný nick: Amerikánci, Ešusi, Rota a Zelení... Napriek všetkému sa zo všetkých účastníkov stala jedna veľká dobre fungujúca partia.

Bola to skvelá skúsenosť dovolenka a papi tom zaujímavé diskusie o aktuálnych problémoch z rôznych uhlov pohľadu. Mierne opadol môj predsudok o krajinách používajúcich azbuku sám som sa ju tam ako tak naučil. Najbližšie ako skupina sme mali zrejme k Bulharom no ja zrejme k ruskému kolegovi Igorovi a partičke českých dievčat, ktoré tu dovolenkovali...

Rezultát? More fajn, jedlo skvelé, super partia a všade pomerne lacno. Čo viac si človek môže priať. Najväčšia vďaka napriek tomu patrí páňovi Dolníkovi a páňovi profesorovi Kusému za skvelú organizáciu a bezproblémový priebeh. Taktiež vďaka za zaujímavé názory a taktiež za mnoho zábavy. V mene slovenskej skupiny ešte raz vďaka.

VI. Vyhlasovateľ, organizátori, spolupracujúce organizácie a inštitúcie

Vyhlasovateľ

Vyhlasovateľom Olympiády ľudských práv je Ministerstvo školstva SR, ktoré je vyhlasovateľom všetkých predmetových olympiád a postupových súťaží v SR. Predmetové olympiády a postupové súťaže sú jednou z foriem práce s talentovanou mládežou na Slovensku. Aj napriek tomu, že sa považujú za integrálnu súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu, sú organizované ako dobrovoľná, záujmová činnosť žiakov základných a stredných škôl. Realizácia celého systému súťaží má viacero úrovní riadenia a organizačného zabezpečenia.

Na úrovni Ministerstva školstva

- Koordinačná rada súťaží žiakov základných a stredných škôl, poradný orgán Ministerstva školstva SR. Jej členmi sú predsedovia celoštátnych odborných komisií a zástupcovia poverených organizácií, ktoré zabezpečujú realizáciu na centrálnej úrovni.

- Príslušné celoštátne odborné komisie, ktorých predseda je do funkcie menovaný ministrom školstva a ktoré garantujú odbornú stránku jednotlivých olympiád.

Na regionálnej úrovni

- Krajské školské úrady, ktoré môžu realizáciu nižších kôl olympiád poveriť školy alebo školské zariadenia vo svojej pôsobnosti,

- Okresné, krajské, regionálne komisie, ktorých členovia sú menovaní z radov učiteľov základných škôl, stredných škôl, vysokých škôl, vedeckých inštitúcií a iných významných organizácií v regióne.

Na celoštátnej úrovni

Realizáciu Olympiády ľudských práv zabezpečuje po odbornej stránke Celoštátna odborná komisia Olympiády ľudských práv a po organizačnej stránke, z poverenia Ministerstva školstva SR, IUVENTA.

Organizátori

IUVENTA je organizáciou v priamej pôsobnosti Ministerstva školstva SR. Podieľa na realizácii štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži prostredníctvom metodických, výskumných a školiacich aktivít, so zameraním na voľný čas detí a mládeže. Koordinuje plnenie úloh vyplývajúcich z Koncepcie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži, informuje o možnostiach, ktoré mladej generácii poskytuje štát a spoločnosť prostredníctvom podporných programov, realizuje výskumné a prieskumné aktivity, ktoré súvisia so životným štýlom mladých ľudí s dôrazom na voľný čas, dobrovoľníctvo a participáciu na živote obcí a regiónov, poskytuje poradenský servis organizáciám a inštitúciám aktívnym v oblasti práce s mládežou vo voľnom čase, koordinuje realizáciu predmetových olympiád a postupových súťaží v Slovenskej republike. IUVENTA je administrátorom programu podpory práce s deťmi a mládežou vo voľnom čase, ktorého vyhlasovateľom je Ministerstvo školstva SR, realizuje projekt EURODESK a je Národnou agentúrou programu EÚ Mládež v akcii.

Kontakt: IUVENTA, Karloveská 64, 842 58 Bratislava

tel.: 02/59296112, fax: 59296 123

e-mail: iuventa@iuventa.sk

<http://www.iuventa.sk>, www.olympiady.sk

Občianske združenie OLYMP je nezávislá mimovládna organizácia, ktorej poslaním je rozvíjanie právneho vedomia študentov stredných škôl a výchova k ľudským právam. Prostredníctvom vzdelávacích aktivít šíri myšlienky humanizmu, tolerance a demokratických princípov v spoločnosti. Združuje ľudí, ktorí majú snahu o prehĺbovanie právneho vedomia študentov a odstraňovanie rasistických, xenofóbnych a antisemitických prejavov správania.

Hlavné aktivity:

- Olympiáda ľudských práv
- Vzdelávacie aktivity študentov stredných škôl v oblasti ľudských práv
- Osvetová činnosť
- Vzdelávanie učiteľov v oblasti ľudských práv a etiky
- Publikačná činnosť

Štefánikova 19, 031 01 Liptovský Mikuláš, e-mail: dolnik@olp.sk, <http://www.olp.sk>

Miesta, aké človek ešte nevidel, ľudia, akých ešte nestretol a atmosféra, o akej by sa mu ani nesnívalo. Ak sa všetky tieto elementy stretnú v jednom čase, je to záruka toho, že tento čas v človeku zanechá mimoriadne hlboký dojem. A práve taký čas sme prežili na našej ceste a pobyte v Bonne. Bol síce krátky, ale stihli sme toho nemálo a čo je dôležitejšie, ešte omnoho viac sme sa toho naučili a objavili nielen okolo nás ale aj sami v sebe. Prvotnou náplňou bola účasť na medzinárodnej konferencii IGFm a vďaka využitiu možnosti stretnúť a počuť rozprávať osobnosti, ktoré na vlastnej koži zistili, čo znamená prísť o svoje práva. Ponúkli nám nielen svoje vedomosti a zaujímavé informácie, ale bez strachu odkryli aj kúsok vlastného neľahkého života, ktorého obrázky nám niekoľko krát takmer vyrazili dych. Najdiskutovanejšou témou bola nezámerne 2. svetová vojna a osudy s ňou spojené, neobišli sme ani aktuálne otázky týkajúce sa Kuby či Číny, spektrum tém sa však rozširovalo každým dňom. Tieto cenné ale vážne chvíle striedali chvíle plné úsmevov a príjemnej atmosféry, ktorá sa celú dobu vytvárala akosi sama. Otvorené diskusie nemali konca, nadšené rozhovory sa začínali pri spoločných raňajkách a končili až neskoro v noci. Obohatením bolo však aj množstvo iných zážitkov. Návšteva pre nás doslova zázračného Múzea histórie priamo v Bonne, na spiatocnej ceste zas múzea v areáli bývalého koncentračného tábora v Mauthausene, krátka prechádzka po centre Frankfurtu či Kolína. Vďaka tomuto všetkému sa nám teda okrem iného podarilo priblížiť sa tomu, čo nás zaujímalo, nahliadnuť do nemeckej kultúry, nachvílu sa stať súčasťou nového kolektívu, kde si každý s každým mal čo povedať a kde ani minúta nevyšla nazmar. Päť dní sme strávili v prostredí, kde bola každá otázka zodpovedaná, každý názor vypočutý a každý nápad ocenený. A ak by to všetko znelo až príliš ideálne, myslím, že smiem na záver prezradiť aj jedno malé tajomstvo. Po takéto prostredie netreba cestovať až do Nemecka, hoci my sme ho objavili práve tam. Možno ho s kúskom dobrej vôle vytvárať kdekoľvek okolo seba, a ak sa o to pokúsite, možno sa udeje malý zázrak. Robí totiž ľudí otvorenejšími, chápavejšími a tvorivejšími - trochu viac ľuďmi...

Zuzana Kohútová

Spolupracujúce organizácie, inštitúcie a partneri

HNUTIE HUMAN

EURÓPSKY PARLAMENT
Informačná kancelária na Slovensku

Sponzori

Hnutie HUMAN Bratislava, Informačná kancelária Rady Európy Bratislava, Liptovský Hrádok, Stavindustria Liptovský Mikuláš, UNESCO katedra pre výchovu k ľudským právam pri UK Bratislava, atď.

VII. Víťazné eseje

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
„Zastavme domáce násilie voči ženám“

Henrieta Chovancová,
Gymnázium V. Paulínyho-Tótha, Martin

Som študentkou strednej školy. Delím svoj čas medzi školu, moje koníčky, brigádu a nedel'né návštevy u Babky a Dedka, ktorí majú vždy upečený koláč a uvarenú hovädziu polievku. Toto je môj svet. Žijem normálnym životom. Vyzerá to tak, že všetky tabuizované témy, ktoré v súčasnosti zmietajú spoločnosťou, sledujem z tepla domova v televíznych novinách a v amerických filmoch. Stlačeníím jedného tlačidla sa aj toto krehké prepojenie pretrháva. Omyl. Vo svojom okolí poznám obeť domáceho násilia. To, čo kedysi znelo ako sci-fi príbehy, urobilo nezmazateľnú čiernu stopu v mojom farebnom svete. Príbehy o tom, že v našom krásnom svete sa stávajú aj takéto veci som samozrejme už predtým počula. Zaregistrovala som iniciatívu Piata žena, so záujmom som si pozrela všetky talkshow, kde obeť domáceho násilia podávali svoje svedectvá. Napriek tomu akoby všetko, čo som si vypočula, plynulo okolo mňa. Bola som ľahostajná tak ako všetci ostatní. Nikto nič nespomenul a ja som sa zaoberala každodennými problémami.

Zlom nastal v deň mojej stužkovej. Pár hodín pred tým, ako sa blížil môj odchod z domu, som pociťovala dobre známú nervozitu. Už som sa nemohla dočkať kedy to príde. Zrazu mi zazvonil telefón. Volala moja kamarátka. Myslela som, že sa chce povypytať ako sa cítim, ako som dopadla u kaderníka. Aj sa pýtala. Ale niečo v jej hlase mi napovedalo, že toto nie je zdvorilostný telefonát a že aj keď ma má rada, absolútne ju nezaujímá, aký odieň hneď mám na vlasoch. Stačila jedna otázka a spustila sa na mňa lavína slov, ktoré neskôr prešli do vzlykov. Postupne som sa dozvedela, čo sa stalo. Tvár mala samú modrinu, nepočula na jedno ucho. Chod' na pohotovosť. Nie, mohol by sa vrátiť. Odiť od neho. Nie nemôžem, išiel by za mojou mamou... Mala som pocit, že sa točime v bludnom kruhu. Rozmýšľala som ako jej pomôcť. Vedela som, že toto nebolo jediný krát, čo sa niečo podobné stalo. V hlave som mala zmätko a stále som uvažovala, čo by som pre ňu mohla urobiť. Neprišla som na nič. V duchu som na hnevala na seba, že som nevenovala pozornosť mediálnym kampaniam a hnevala som sa aj na svoju učiteľku etickej výchovy, ktorá nám na základnej škole dookola hovorila o linke záchrany pre deti, ale o niečom podobnom pre týrané ženy sa ani slovom nezmienila.

Už o dva dni bolo všetko v poriadku. Modriny sa zahojili, znovu počula na obidve uši a v jej obývačke pribudla nádherná kytička ruží. Veci sa vrátili do starých koľají a nič výnimočné sa nestalo. Občas dostane facku, stále nemá peniaze, občas jej zoberie mobil. A všetci, ktorí tento pár poznajú, celú záležitosť rešpektujú, pretože to je „ich vec“. Nikto jej pomôcť nevie, pretože jej v skutočnosti nikto pomôcť nechce. V poslednom čase som čítala toľko podobných scenárov a zistila som, že tento príbeh je jeden z tých „menej“ katastrofických. Udivuje ma ako je možné v dnešnom svete, v civilizovanej spoločnosti 21. storočia tolerovať také zverstvo ako je domáce násilie. Aj napriek tomu, že sme patriarchálna spoločnosť, aj napriek tomu, že viem o rodových stereotypoch, ktoré sú v nás hlboko zakorenené nejde mi do hlavy, že ak sme takí civilizovaní ako tvrdíme, vždy radšej strčíme hlavu do piesku, akoby sme sa postavili tomuto závažnému problému tvárou v tvár.

Stratila som mnoho zo svojich detských ilúzií a už viem, že mama na ocino, aj všetci dospelí nie sú všemocní a mnohé problémy riešiť nevedia. Ale domáce násilie? Čo iné sa týka takej drivej väčšiny spoločnosti? Veď táto téma hovorí o rozpade rodiny, ktorá je vo všetkých učebniciach uvedená ako základná bunka spoločnosti. Tak na čo čakáme? Kým domáce násilie nezničí všetky „základné bunky?“

Myslím, že základ je diskusia. Musíme vedieť, aby sme mohli bojovať. U nás vedú diskusiu rôzne organizácie združené v iniciatíve Piata žena. Ich práca je úžasná, ale bojujú s veternými mlynmi. Kým sa nenaruší rodový stereotyp, nedôjde k prevencii. 100 hlasov je vždy viac ako jeden.

Predtým ako som začala písať túto prácu, sa mi do rúk dostal záznam prednášky Sarah Bull, zástupkyne prokurátora pre štát Massachusetts. Vo svojej práci uviedla veľmi zaujímavé čísla. V tomto americkom štáte sa nachádza 1200 domovov pre týrané ženy a 3800 útulkov pre zvieratá. Alarmujúce čísla. Zisťovala som, aká je situácia na Slovensku. Prišla som na čísla 38 a 11. 38 útulkov pre zvieratá a 11 azylových domov s možnosťou ubytovania.

Neviem, či tieto hodnoty poukazujú na pokrivenosť našich priorit. Keď niektorá firma vyprodukuje väčšie množstvo kožušín, začnú sa ozývať aktivisti z celého sveta. Top modelky a známe herečky sa nechávajú zadarmo fotiť nahé, aby tak vyjadrili svoj protest. To je všetko správne. Čo sa však stane, keď žena ide na nákup s modrinou prekrývajúcou polku tváre? Väčšina z nás sa odvráti, alebo sa díva spoza spustenej záclony a v duchu si hovorí, že ten Jano asi znovu vypil trochu viac, ako mal. Problém, ktorý sa bytostne dotýka nás všetkých a verejná mienka si myslí, že za všetkým je alkohol.

Čo vlastne podmieňuje správanie násilníka, aby konal tak, ako koná? Alkohol? Ten môže byť jedným zo spúšťačiacich mechanizmov, ale nie je podmienkou. Takýmito násilníkmi sa do značnej miery stávajú práve tí, ktorí v detstve boli svedkami podobného násilia páchaného na ich matkách. Ďalej štúdie uvádzajú, že je to jeden z pozostatkov patriarchálnej nadradenosti, ktorý neobmedzili ani medzinárodné dokumenty ratifikujúce rodovú rovnosť. Spoločnosť naďalej zotrváva v stereotypy, ktorý tvrdí, že sme pre zachovanie rodiny povinní vynaložiť všetky svoje schopnosti za každú cenu. V mnohých prípadoch je táto snaha osudová. Ženy v dobrej viere zotrvávajú vo vzťahoch, ktoré im ubližujú, či už pre dobro detí, alebo z akéhokoľvek iného dôvodu. V málokterom prípade hľadí postihnutá žena na svoje dobro, či dokonca život. A bohužiaľ nie vždy žena vie, aké kroky treba podstúpiť, ak sa chce z takejto situácie dostať.

Na Slovensku existujú rôzne občianske združenia, ako Pro Familia, Aliancia žien Slovenska, Aspekt alebo Fenestra, ktoré majú levi podiel na riešení tejto otázky. Existujú azylové domy, krízové a poradenské centrá ako, aj linky na ktoré môže v prípade ohrozenia zavolať každá žena. Otázka znie, či to stačí. Či bez zjavného dlhodobiejšieho záujmu médií, spoločnosti a vôbec ľudí má táto mravenčia práca budúcnosť. Či raz príde deň, keď sa žiadne dieťa nebude musieť spýtať svojej mamy, prečo ju ocko udrel. Či vôbec vieme, ako takýto stav dosiahnuť.

Podľa mňa to nie je až taká utópia, akoby sa na prvý pohľad zdalo. Ozýva sa čoraz viac hlasov, ktoré hovoria o tom, čo sa za zatvorenými dverami denne odohráva. Ukazuje sa čoraz viac ľudí, ktorí sú ochotní podať pomocnú ruku a sú si vedomí závažnosti problému. Pokiaľ si uvedomíme, že tá občasná facka nebola zaslúžená a že to nie je správne, urobíme ďalší krok.

Jedným z mnohých mýtov týkajúcich sa tejto problematiky je ten, že domáce násilie sa vyskytuje len v problémových a sociálne slabších rodinách. Tento názor dokazuje aj fakt, ako málo je verejných informovaných. Domáce násilie si nevyberá podľa toho, či vám v skrini visí norkový kožuch alebo nakupujete vo výpredajoch. Násilníkom môže byť frustrovaný automechanik rovnako ako aj úradník, ktorý navonok žije usporiadaným životom. Rovnako domáce násilie nie je len o tom, že má žena tvár pokrytú modrinami. Ako by vám povedala každá týraná žena, to je to najmenej, modriny sa zahoja. Fyzické násilie je vonkajší prejav,

avšak obeť nemusí mať na tele ani jediný škrabanec, pretože existujú iné, omnoho horšie formy týrania. Psychické vydieranie, ekonomické násilie ako aj stály pocit strachu môžu človeka dostať až na samé dno. Existuje možnosť ako sa z takejto situácie dostať, a to práve vďaka sieti vytvorenej rôznymi neziskovými organizáciami. Jedná sa o komplexné služby od právnickej poradne, ubytovania až po neskoršie začlenenie do života. Problémom je, že počet žien, ktorým tieto služby môžu byť poskytnuté, je obmedzený. Ženy totiž zriedka utekajú od svojho partnera samé, spoločnosť im robia ich deti zodpovednosť, ktorá im často zabraňuje konať. Nie je neobvyklé, aby domácim násilím trpela celá rodina. Vo väčšine prípadov je týraná nielen matka, ale aj deti, alebo sú svedkami násilia páchaného na svojich matkách.

Ak si myslíte, že tento problém sa vás netýka, že údaj každá piata žena je nezmysel, stačí otvoriť oči. Domáce násilie je však veľmi citlivý problém a nie každý je schopný komunikovať s obeťami.

Otázka, ktorá sa vynorí v myslí asi každému z nás. Prečo neodíde? Táto otázka v skutočnosti nie je

otázkou. Nevola po odpovedi - vynáša súd. Mystifikuje. Mení obrovský spoločenský problém na osobnú záležitosť, a zároveň zvažuje zodpovednosť na obeť. A ja sa pýtam, či je to správne. Či naozaj neexistuje iné riešenie, ako by sme mohli zastaviť domáce násilie a navždy tak zmazať jeho čiernu stopu v našom farebnom svete. 100 hlasov je viac ako jeden. Som študentkou strednej školy. Žijem obyčajným životom. A nezatváram oči pred realitou. A vy?

Zuzana Vysúdilová,
Gymnázium bilingválne, Žilina

„Lampa v predsieni sa rozsvietila. Počuť iba nemotorné pohodenie topánok do skrinky a kabátu na vešiak. Pozriem na budík. Polo pokazené digitálne hodiny ukazujú pár minút po polnoci. Dúfam, že deti už spia. Zrazu sa spustí sprška nadávok. Neopodstatnených, ale predsa smerujúcich na moju osobu. Čo to bude tento raz? 3,4 promile alkoholu v krvi, nedostatok spánku a nervozita alebo len neukojitelná túžba po (pre mňa bolestivom) sexe, ktorý je pre neho nevýslovnou rozkošou? Nevieť ešte, ako vyplní to intermezzo medzi vkročením do spálne a ránom, ale jedno je jasné - mne sa to páčiť nebude. Tmavá silueta za dverami sa už načahuje za kľučkou. A ja vypínam. Neboj sa! Všetko je len stav mysle. Všetko bude fajn. Všetko raz skončí. No ja viem, že na to nikdy nezabudnem. Avšak už je neskoro zamýšľať sa nad krutým osudom. Diabol mi vstúpil do života...”

Zámerné som nedala meno hlavnej protagoistke môjho vymysleného príbehu. Je to aj zbytočné. Koho zaujíma, či je to Jana, Petra alebo Martina? Či pracuje ako učiteľka, predavačka alebo novinárka v časopise „Skvelý život“? Všetky tieto fakty o úplne neznámej ženskej by len málokoho interesovali. Je vymyslená, tak načo? No pri jej príbehu sa pristavia viacerí. Buď len tak zo zvedavosti, alebo, čo je ešte horšie, nájdu sa v ňom. Tak pravda alebo fikcia?

Každú minútu, každý deň, v každej krajine Európy trpia ženy doma násilím zo strany manželov alebo partnerov. Štvrtina všetkých žien sa v určitej etape svojho života stala obeťou násilia a každá 10. žena zažila sexuálne násilie. Niektoré z nich neprežili. Domáce násilie zostáva najväčším zabijakom žien vo veku medzi 16. a 44. rokom. Áno. Hovorím o Európe 21. storočia, Európe, ktorá má dodržiavať ľudské práva a chrániť občanov pred krivdami. Tieto šokujúce a zarážajúce štatistiky však hovoria o niečom úplne inom. Tvrdia, že polovica populácie je stále ohrozená najobávanejším porušením ľudských práv - hrozbou násilia, ba dokonca smrti. Niekomu sa môže zdať, že tu vytváram veľa stresu pre nič. Násilie tu bolo, je a bude a nikto nikdy ho nedokáže odstrániť. Áno. Násilie jednej ľudskej bytosti voči inej ľudskej bytosti je historickou konštantou a tiahne sa celými dejinami ľudstva. Neodohráva sa len v časoch vojen, na bojiiskách. Odohráva sa aj v časoch mieru, na uliciach či iných verejných priestranstvách, ale často za dverami a múrmi domácností, skryté v intimitate vzťahu medzi mužom a ženou. Aká fraška! Číra komédia! Aká intimita? Aký vzťah? Veď takéto uvažovanie je úplne úbohé! Spoločnosť sa vystatuje super rýchlym vzostupom ešte fenomenálnejšej demokracie, no v tomto „demokratickom“ duchu je až príliš ochotná násilie na ženách tolerovať.

Štúdie Amnesty International ukazujú, že až 30% ľudí si myslí, že je v poriadku udrieť ženu a 50% je presvedčených, že nie je správne zasahovať do násilnej hádky medzi partnermi. Zrazu aká tolerancia! Tolerancia, ktorej hlavným pilierom je presvedčenie, že sa to stáva len „tým druhým“. Je neuveriteľné, že v storočí, ktoré je svedkom vývoja v oblasti ľudských práv a základných zmien k lepšiemu spôsobu zaobchádzania s ľuďmi, sa spoločnosť sama svojím pričinením nachádza v takejto, skoro patovej situácii a niektorí sa nad to dokážu jednoducho povzniesť.

Násilné správanie sa voči ženám v rámci rodiny často vôbec nevnímame ako násilie, bagatelizujeme

ho ako „výmenu názorov“ alebo ako „manželskú krízu“. V užšom zmysle sa ním rozumejú útoky, ktoré majú mať podobu fyzického (ako napríklad sácanie, štipkanie, oplývajúce, kopanie, škrtenie, pálenie, udieranie pästou, bitie rôznymi predmetmi, bodanie, oblievanie vriacou vodou alebo kyselinou, ohrozenie zbraňou atď.) a sexuálneho násilia. Špeciálne pre ženu býva niekedy obdobím ohrozenia aj tehotenstvo, keďže niektorí partneri reagujú násilne na prichádzajúce zmeny. V širšom zmysle sa pod domácim násilím rozumie aj psychické násilie, opakované slovné útoky, nadávanie, obťažovanie, ponižovanie, obmedzovanie osobnej slobody i kontaktov s príbuznými a priateľmi či prístupu k finančným a osobným zdrojom. Znie to príšerne, pre mnohých nepredstaviteľne. Pre ešte väčšie zamyslenie doplním: každú druhú ženu napadol jej manžel po prvýkrát už v prvom roku manželstva a v 3/4 rodín manžel bije svoju ženu v prítomnosti detí.

Ale aj napriek týmto faktom sú niektorí presvedčení, že „to nie je násilie, tí dvaja sa len hádajú“. Medzi hádkou a násilím je však podstatný rozdiel: pri hádke ide o konflikt 2 osôb, ktoré sú približne rovnako silné. Ide zväčša o konflikt záujmov a každá zo zúčastnených strán sa pokúša presadiť si „to svoje“. Ak je však medzi nimi nerovnosť sily a moci (napr. jedna osoba je fyzicky zdatnejšia, ozbrojená alebo disponuje financiami) vzniká nebezpečenie, že silnejšia strana zneužije svoju prevahu na presadenie svojich záujmov. Vtedy sa hádka mení na násilie. Myslieť si teda, že ide len o nevinnú výmenu názorov, naozaj nie je na mieste.

Z toho vyplýva, že násilie môže smerovať od ktoréhokoľvek člena rodiny ku ktorémukoľvek inému členovi rodiny. Ale tu platí zásada: Muži aj ženy krvácajú zo svojich rán rovnako. Avšak štatistiky hovoria jasne. Až v 90% prípadov sú to ženy.

Ak táto žena vystúpi z tieňa strachu a zóny ohrozenia, má vôbec nejaké možnosti ako sa domáhať pomoci? Môže si nárokovať právo na ochranu? Tu treba aj miliónkrát podčiarknuť, že „práva si netreba zaslužiť - ľudské práva sú podľa definície dane našou ľudskosťou“.

Dlhú dobu sa verilo, že násilie v domácnosti sa spája s menej vzdelanými osobami, že sa vyskytuje v chudobnejších rodinách, viac na vidieku ako v meste. Pri súčasnom stave poznatkov o domácom násilí je možné povedať, že je síce viazané na sociálno-kultúrne prostredie, ale nevyhýba sa žiadnej skupine či spoločnosti. Objavuje sa vo všetkých kultúrach a je takým vážnym problémom, že sa mu venuje veľká pozornosť aj na medzinárodnej úrovni. Zaoberajú sa ním viaceré medzinárodné organizácie a inštitúcie, ktoré k tejto téme vypracovali rad dokumentov. Mnohé medzinárodné dokumenty deklarovali (implicitne aj explicitne), že právo nebyť vystavovaná či vystavovaný domácomu násilíu alebo hrozbe domáceho násilia je základným a univerzálnym ľudským právom. Rovnako sú v nich zakomponované aj hodnoty týkajúce sa rodiny a rodinného života. Zaručuje sa v nich právo na súkromný život a domov. Upozorňujú na význam rodiny, ktorý by sa nemal podceňovať. Avšak právo na rodinný život v súkromí rozhodne nezahŕňa právo na zneužívanie členov rodiny. Neakceptovateľnosť domáceho násilia nachádza svoju oporu v presvedčení, že „všetci ľudia - ženy, deti aj muži - majú právo na úctu a rešpektovanie svojej ľudskej dôstojnosti a práv“. Preto sa za 1. relevantný dokument uvádza Všeobecná deklarácia ľudských práv z roku 1948. Ale teraz konkrétnejšie. Viaceré dokumenty prijaté v súvislosti s porušovaním základných práv a slobôd alebo zamerané na boj proti násilíu sa viažu so ženami. Či už je to dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien známy pod skratkou CEDAW, alebo rôzne konferencie uskutočnené len preto, aby sa potvrdilo, že práva žien sú nescudziteľnou a integrálnou súčasťou ľudských práv (ako napr. Svetová konferencia o ľudských právach vo Viedni v roku 1993, alebo IV. Svetová konferencia konajúca sa v Pekingu v roku 1995). No je toho bohato. Pekná teória, akurát ako stvorená do knihy „Medzinárodné zmluvy, paktov a deklarácie“. Nedá mi nespýtať sa: „Stačí to?“ Myslím, že schematické vymenovanie dokumentov, v ktorých sú práva týraných žien obsiahnuté, je absolútne nanič. Jeden známy mi raz povedal: „Najhoršou vlastnosťou ľudstva je to, že myslí. Tak nemysli a konaj!“

A tak ďalšia otázka: „Má vôbec toto, pre obyčajného človeka, „právnické bla bla bla“ uplatnenie v praxi?“ Na svete je predsa veľmi veľa týraných žien, ktoré síce poznajú svoje práva, ale kde sa majú ísť sťažovať? Na lampáreň? Dobré, dosť bolo suchých a otrepaných výpov. Teraz realita - aj žena je človek!!! S touto revolučnou myšlienkou prišli feministky. A celkom sa aj uchytila. Na svete existuje v súčasnosti mnoho organizácií, ktoré sa snažia týranej žene - človeku pomôcť. V ich štruktúrach sa stretneme s

takými pojmami ako: násilie voči ženám (violence against woman), zneužívanie žien, manželiek (woman, wife abuse), rodovo podmienené násilie (gender based violence) bitá žena (battered woman) atď., ktoré sa svojimi aktivitami snažia vymazať so spoločenského života. Upozorňujú na skutočnosť, že ľudské práva jednotlivca nemožno zabezpečiť, ak sa nerešpektujú práva všetkých, teda aj ľudské práva žien. K týmto organizáciám patrí napr.: Women against violence Europe (Ženy proti násiliu, Európa).

Prvú národnú mediálnu kampaň v SR proti násiliu páchanému na ženách pripravilo na prelome rokov 2001 a 2002 sedem ženských mimovládnych organizácií: Pro Familia, Možnosť voľby, Fenestra, Eset, Aspekt, Altera a Aliancia žien na Slovensku.

Napriek tomu násilie na ženách zo dňa na deň rastie. Na každý deň v týždni máme jednu inštitúciu a je ich ešte viac. Podľa môjho názoru je to zapríčinené hlavne rizikovo nízkou informovanosťou. Ženy skrátka o nich nevedia. To je to isté, ako keby som chcela ísť voliť, ale nikto by mi nepovedal, kde sa nachádzajú volebné miestnosti. Čo ak zlyhávajú zákony? Neexistuje žiadna iná oblasť práva, v ktorej by sa vyskytovala taká miera zlyhania implementácie zákonov ako v oblasti násilia páchaného na ženách. Moja predchádzajúca otázka sa teda stala bezpredmetnou. Nezyhávajú zákony, ale ich aplikácia. No ak bude k tomu spoločnosť aj naďalej benevolentná....

Nestačí, že to viem ja, poprední štitní predstavitelia alebo polícia. Že to vidno v televízii, na bilbObchodná akadémiardoch, v reklamách. Je potrebné, aby sa to dostalo do uší týraných žien. Týranie žien už dávno nie je otázkou súkromnou, lebo v súkromí je často neriešiteľnou - žena sa stotožní s rolou obeť, tak ako muž s rolou „nadsamca“, vpadne do svojej úlohy, ktorú mu ešte stále podáva samotná spoločnosť. Podľa švédskeho profesora Svena - Axela Mänssona „Muža v jeho detstve neučíme rešpektovať ľudské práva a rovnako ho neučíme uznávať ženy ako seberovné. Taktiež nie to, že by muži mohli byť bráni na zodpovednosť za svoju činnosť“. Ide teda hlavne o otázku spoločenskú. Je potrebné, aby na zúfalé signály týranej ženy reagovalo aj jej okolie. Veď najväčšia pomoc (ne)prichádza práve od blízkych osôb.

Muži nepáchajú násilie preto, že sú chorí alebo závislí, ale preto, že môžu. A oni môžu práve preto, že zostávajú pasívni. Táto skutočnosť, ktorá sa deje, toto reálne kruté správanie muža voči žene je zastreté mlčaním, je rodinným tajomstvom, ktoré rodina (páchateľ aj obeť) chráni. Ak ho neodhalíme ani my, zúčastňujeme sa na ochrane a udržiavaní tohto rodinného tajomstva, umožňujeme a nepriamo podporujeme pretrvávajúcu realitu, ktorú tajomstvo a mlčanie zahŕňa - umožňujeme páchať ďalšie násilie a ďalej ubližovať.

Dávno nie sme v stredoveku. Z každej strany na nás kričí rovnosť príležitostí, tak sa netvárame, že nepočujeme. Európa nie je len taká - hluchá, slepá, ľahostajná. Celý svet toleroval domáce násilie páchané na ženách príliš dlho. Začína sa výkrikmi a končí bezmocným tichom. Tichom, ktoré v sebe ukrýva rúsko tajomstva., faživého... „Rodinného tajomstva“, ukrytého za múrmi. „Vy o žiadnom takom nevíete?“

Lenka Nováková,

Gymnázium, Školská ul., Považská Bystrica

Nerovnováha. Silnejší vífazi a porazenému ostáva len trpká chuť vlastného poníženia, pošliapanej sebadôvery, strach v očiach a rozsypaná priehrsť snov. V tom horšom prípade sa k pár modriám pridruží zranenie, ktoré si vyžiada trvalé následky nielen na duši ale aj na tele. Opäť raz zvířazila moc...

Narodí sa človečik. Malý, bezbranný, nádherný. Ale už od narodenia je zadelený do určitej skupiny. Netuší nič o svete a nevie, že nasledujúce roky mu určí pohlavie, v akom sa narodilo. Dievčatku vtisneme do rúk bábiku a naučíme ju, že treba byť poslušnou a oddanou. Oblečíme ju do ružových šiat a zdôraznime jej, že krehkosť je vlastnosť, ktorá sa mužom páči najviac. Chlapcovi ukážeme silu, ktorá má byť spôsobom prekonávania prekážok. Veta „muži predsa neplačú“ sa stane našim výchovným prostriedkom. A tak postupne, pomaličky, nenápadne, ale isto vytvárame rodové stereotypy. Berieme ich ako samozrejmosť a každé odlišné konanie nazveme vybočením zo zabehaných kolají spoločnosti. Navonok nevinné, vo vnútri to má však desivú podobu. Niekde na vrchole chýb poskladaných z menšieho platového ohodnotenia, nerovnakých príležitostí a celkového postoja, sa čnie slovo násilie.

Násilie na ženách je výsledkom porušenia rovnováhy moci medzi mužmi a ženami, ktoré majú za následok závažnú diskrimináciu žien, nielen v rámci spoločnosti, ale aj v rodine. Žiaľ, ešte stále sa vyskytuje v každom členskom štáte Rady Európy napriek pozitívnemu vývoju v oblasti práva, politiky a praxe. V deklarácii OSN o odstránení všetkých foriem násilia páchaného na ženách sa týmto označuje „akýkoľvek čin rodovo podmieneného násilia, ktorý spôsobuje alebo by mohol spôsobiť telesnú, sexuálnu alebo duševnú ujmu alebo utrpenie žien, vrátane vyhrážania sa takýmito činmi, zastráovania alebo úmyselného obmedzovania slobody a to vo verejnom alebo súkromnom živote.“ Pekinská akčná platforma, vydaná v roku 1995, definuje tento jav ako „prejav historicky nerovných mocenských vzťahov medzi ženami a mužmi, ktoré vedú k diskriminácii a zabráneniu plného rozvoja žien“. Tieto dokumenty berú násilie páchané na ženách ako rodovo podmienené násilie a jeho vznik podporujú teóriu o nerovnováhe moci, ktorá býva zneužitá.

Práva žien obraňuje mnoho združení, založených na platforme Európskej ženskej loby (EWL). Pro Familia, Aliancia žien Slovenska, či Fenestra, si za svoje pôsobisko vybrali územie Slovenskej republiky. Viacero mimovládnych organizácií poskytuje pomoc v núdzi, prístrešie, krízovú linku. Avšak, nie je to len formálna náplasť pre naše oči? Niečo, čo muselo vzniknúť, aby sme dokázali, že žijeme v demokratickej spoločnosti?

Som príslušníkom generácie, ktorá je vraj tolerantnejšia, aj keď vyrástla na krvavých počítačových hrách a v ušiach má neustále hudbu, aby nepočula šum tohto sveta. K mnohým veciam sa stavíme inak ako naši predchodcovia a násilie na ženách prudko odsudzuje väčšina rovesníkov z môjho okolia. Po pravde, len si to myslím. Závažné debaty na túto tému sa nikdy nekonajú. Ani na školskej pôde, ani v rodine. Aj ja som násilie a domáci teror brala len tak, pro forma. Bol niekde tu, ale netýkal sa ma. Vedela som, že je zakotvený v dokumentoch a deje sa inde, nie u nás, nie v mojom okolí. S úsmevom som pozerala paródie reklám na hnutie „Urobme to!“ a motto „každá piata žena“ sa stalo posmešným výkrikom našich školských dní. Niečo však môj pohľad zmenilo a odvtedy viem, že každá téma, každý problém čiha v blízkosti a čaká. Môže byť len otázkou času, kedy sa staneme terčom a odistenú spúšť drží spoločnosť, od ktorej márne čakáme pomoc. Nie vždy je taká vypeľá, aby to dokázala...

Pamätám si ten deň presne. Na televíznej obrazovke sa premietala hĺba denných správ a do obrazu zrazu vstúpila žena v putách. Redaktor oznamoval, že bola vzatá do vyšetrovacej väzby, kvôli útoku na vlastného manžela. „A vtom Jarmila K. obrátila zbraň na Radoslava, po tom, čo sa jej ÚDAJNE vyhrážal fyzickou likvidáciou.“ Nasledoval efektný prestrih na nemocničnú posteľ, kde ležal muž s nevinným výrazom v tvári, v bezvedomí a v pozadí hovoril lekár o stabilizovanom stave. Žiaľ, Rado o tri dni svoj boj o život prehral. Dve fotky blondých anjelíkov ukončili vstup a mne ostalo takmer nevoľno. Tie dve deti som totižto stretala každúcky deň, keď sa hrali vonku s mamou na pieskovisku. Počula som ich vždy, keď plakali pred susedovými dvermi, že otec už zase bije Jarku. Boli u nás, keď sme spoločne volali políciu, ktorá odišla ihneď po napomenutí a zákroku pozostávajúcom zo sebavedomého úškrnu a potľapkaní Rada po pleci. Už xtá hádka v obyčajnej rodine vyústila do tragédie. Tentokrát už Jarmila nemienila strpieť ďalšiu facku v sérii a posmešný hlas, ktorý jej oznamoval, že aj tak nič nezmôže. Zúfalstvo ju prinútilo vziať legálne držanú zbraň manžela a bezradne stisla kohútik pri pohľade na dcérku, ktorú jej otec surovo řahal

za vlasy. Výstrel ukončil všetko. Spôsobil to, že sa dve deti dostali na dve roky do opatery úplne cudzích ľudí v sociálnom zariadení. Zariadil, aby sa z mladej ženy stala vrahyňa. Súd sa skončil v jej prospech, čin klasifikovaný ako usmrtenie v sebaobrane však vyvolal mnoho otázok. Skutočne sa tomu nedalo predísť?

Policajti nemajú žiadne právo konať? Môžu ignorovať volanie o pomoc v takých prípadoch? Tragédia v Tuchyni, Lučenci, poprava mladej ženy v Prievizdi. Všetky prípady majú spoločné pozadie. Dlhotrvajúci teror v rodine bol všeobecne známy. Okolie ho tolerovalo. Usúdilo, že „výchovná facka“ nikdy neškodí. Latku vnímania posunulo nad všeobecný prah. Presvedčilo sa, že nevidí modriny, nepočuje krik a nevníma prázdno v očiach. Tak to robíme so všetkým. Sme pripravení ihneď vopred odsúdiť, prepierať klebety a tváriť sa ako mŕtvi chrobáci. Ale nedokážeme niečo spraviť. Prečo sa všetky obeť domáceho násillia boja vystúpiť proti tyranovi? Prečo ich trestné oznámenie nie je mnohokrát ani spísané? Musia byť defní nemými svedkami tragédií?

Násillie na ženách nemôžeme brať ako fakt, ktorý jednoducho jestvuje a z času na čas plakať nad bombastickým titulkom nedelňajšej tragédie. Musíme ho riešiť. V týchto dňoch začali lemovať chodníky nášho mesta plagáty kampane „Zastavme domáce násillie“. Jedna z mnohých nesmelých lastovičiek, ktorá sa snaží niečo zmeniť. To „niečo“ v sebe obsahuje celý súčet problémov. Lepšia spolupráca štátnych zložiek, dostupnejšia psychologická pomoc, poskytnutie ochrany pred násilníkom v budúcnosti, atď. Avšak, tieto veci sú druhotné. Prvotne by sa malo zmeniť naše myslenie a postoje. Pokiaľ sa budeme v radostnom očakávaní tešiť na najnovšie zábery v reality show, ktoré snímajú tObchodná akadémialetu bezmenných ľudí v červenej vile a pritom sa budeme tváriť, že súkromie týranej susedky je pre nás posvätné, nezmení sa nič. Pokiaľ budeme naďalej považovať fyzický útok za druh trestu pre „neposlušnú“ manželku, sme prinajmenšom obmedzení. Pokiaľ si neuvedomíme, že musíme odsúdiť akékoľvek násillie, špeciálne násillie páchané na ženách, ktoré si zvláštnu ochranu a pozornosť vyžadujú už len z poslania materstva, slovo humanita nám nič nehovorí. Pokojne si sadnime večer k televízoru a ignorujeme to, čo sa nás netýka. Veď príde zajtrajšok, v ktorom môžeme vyjadriť, ako strašne nám je ľúto včerajška...

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Mám kamaráta Róma aj skína...

Michal Řezníček,

SOU obchodné, Na pántoch 9, Bratislava

V tom, že má niekto kamaráta Róma aj skína, nevidím žiaden problém, skôr by som v tom videl výhodu. Taký človek totiž môže bez výčitiek tvrdiť, že sa s problematikou aspoň čiastočne oboznámil z oboch názorových protipólov.

„Bigotnosť a nenávisť nie sú najnaliehavejšie problémy – najdôležitejší a najtragickejší problém je mlčanie.“ Toto sú slová rabína JObchodná akadémiachima Prinza, ktorý bol berlínskym rabínom počas Tretej ríše a dobre poznal všetky tragické dôsledky toho, keď dobrí ľudia stoja mimo a nerobia nič tvárou v tvár zlu. Robíme dosť v problematike rasizmu? Môžeme o sebe vyhlásiť, že sme tolerantná spoločnosť bez predsudkov?

Rád by som opravil výraz skinhead, lebo pôvodný skinhead nie je rasista. Skinheads, akých poznáme teraz, vznikli až v 80-tych rokoch vo Veľkej Británii. Takže reč bude o naziskinheads, ktorých ideoló-

gia má rasistický charakter. V súčasnosti veľa skinhedov ani nevie za čo bojuje a takisto ani netuší, prečo má nenávidieť Rómom. Väčšina skinhedov má od svojich blízkych alebo od svojej partie vsugerovaný názor nenávidieť Rómom. Mnohým z nich žiaden Róm nikdy neublížil ani nespravil nič zlé. Tu sa ukazuje problém vo výchove. Keby bol od detstva človek vedený k tomu, že Róm je rovnaký človek ako je ktokoľvek iný, nebol by rasizmus na Slovensku rozšírený do takých rozmerov ako je v súčasnosti. Veľký význam vo výchove mládeže má školstvo, kde sú najlepšie podmienky na odstránenie predsudkov a rasistických či nacistických ideológií. V školstve je asi najväčší problém nečinnosť všetkých zúčastnených strán, ktoré sa s problematikou rasizmu stretávajú. S tým je spojené neodhalenie žiakov, ktorí sympatizujú s extrémistickými hnutiami alebo rasistickými ideológiami. Dovolím si povedať, že na všetkých stredných školách sú prítomní skinheadi. Spôsobov ako riešiť tento problém je mnoho:

1. Škola by mala oboznámiť rodičov, že žiak sympatizuje s takýmto hnutím.
2. Učiteľia by mu mali dať priestor otvorene sa prejavíť a konfrontovať jeho názory s opačnými.
3. Prípad riešiť so školským psychologom.
4. Je to asi najradikálnejší krok, ktorý môže škola spraviť, a to kontaktovať políciu, ktorá žiaka vypočuje.

Samotný fakt, že takéto správanie je vyšetované políciou má odstrašujúci účinok aj na ostatných. Ďalšími možnosťami sú prednášky alebo posedenia, ktoré organizuje občianske združenie ľudia proti rasizmu.

Štatistiky hovoria, že 80 % Slovákov má predsudky voči Rómom pritom možno 20 % z týchto Slovákov sa nikdy so žiadnym Rómom nerozprávalo. Ak by som sa vás spýtal, či máte známeho Róma, či by ste chceli mať za suseda Róma, či by ste dovolili vášmu potomkovi sobáš s rómskym spoluobčanom, alebo či by ste pomohli Rómovi, keby vás požiadal o pomoc, určite by väčšina z vás dlhšie považovala nad odpoveďami. Myslím, že by bolo zaujímavé zistiť, aké predsudky majú Rómovia voči nám. Keď sa rozprávam s kamarátom Rómom, stále mi vysvetľuje, že on nerozlišuje ľudí podľa toho, ako vyzerajú a čo uznávajú, ale podľa toho ako sa konkrétny človek k nemu správa. Raz mi povedal vetu, ktorá ma dosť zarazila: „Ja by som dokázal mať kamaráta aj skína, keby sa správval ku mne tak, ako by sa kamaráti k sebe správvali mali.“ Ako aktivista občianskeho združenia ľudia proti rasizmu sa často stretávam s ľuďmi inej pleti či inej národnosti a počúvam ich príbehy o tom, ako sa v našom demokratickom štáte stali obeťmi rasizmu. Je smutné, že matka dvoch detí musela umrieť len kvôli tomu, že mala inú farbu pleti. Pre jej výzor ju útočníci odsúdili na smrť. Toto je len jeden z mnohých prípadov, ktoré riešime v organizácii. Azda najnepochopiteľnejší zážitok, ktorý som zažil, bolo napadnutie jedného Róma, ktorý slušne čakal na autobus a znepečil sa partii asi šiestich neonacistov, ktorí sa rozvášnení vracali z hokejového zápasu. Jeden z útočníkov zbabelo napadol nič netušiacieho Róma odzadu a spôsobil mu značné poranenie hlavy. Prekvapila ma nečinnosť prihliadajúcich ľudí, ktorí vydesení sledovali túto hrôzu, ale napriek tomu nič nespravili. Je pre mňa nepochopiteľné, akí sú ľudia ľahostajní voči rasizmu. Asi čakajú na ďalšieho Daniela Tupého, alebo kým na mieste Róma bude ich syn alebo dcéra. Keby útočníkom bol môj kamarát skinhead, neviem, či by prestal útočiť, ak by som ho o to poprosil.

Veľa mojich kamarátov ma odsúdilo, že mám kamaráta skinheada. Ako ma naučil môj rómsky priateľ, nesúď ľudí podľa toho kam patria, ale podľa toho, akí sú. Môjho kamaráta skinheada si vážim ako veľmi dobrého priateľa. Nepresviedčame sa o svojich pravdách, lebo vieme, že sa nikdy nezhodneme. Každý uznávame názory toho druhého, aj keď s nimi nesúhlasíme. Neraz mi obrazne povedané zachránil život tým, že ma varoval, aby som sa vyhol miestam, kde sa mi môže stať. Raz mi povedal: „Miško, už nechod' na futbal.“ Keď som sa ho spýtal prečo, odpovedal mi: „Nechcem, aby sa ti niečo stalo.“ Ja si neviem predstaviť, že by môj kamarát skinhead zabil môjho kamaráta Róma, len pre farbu pleti. Ak by som skinheadovi zaviazal oči šatkou, nechal ho rozprávať sa s Rómom aspoň hodinu, spýtal sa ho, čo si o tom človeku myslí a on by povedal svoj názor, či už pozitívny alebo nie a až potom by som mu strhol šatku z očí, vtedy by sám mohol skonštatovať, že súdil človeka rozumom a nie očami.

Michal Majkrzák,

Obchodná akadémia, Prešov

Žijú medzi nami, stretávame ich v autobusoch, práci, obchodoch, sú možno našimi najlepšimi priateľkami, príbuznými a my ani len netušíme, čo prežívajú vo svojich domovoch. Nosia pod svetrami a dlhými sukňami skryté rany - modriny, popáleniny od cigariet a žehličiek, červené pásy od bitky remeňom, palicou, modriny na tvári zakryté mejkapi, rozprávajú príbehy o pošmyknutiach na schodoch... Áno, hovorím o domácom násilí páchanom na ženách, ktoré je realitou v mnohých partnerských vzťahoch a rodinách.

Ak hovoríme o problematike domáceho násilia páchaného na ženách, často už samotné označenie zväzda k tomu, že ho klasifikujeme ako problém partnerských vzťahov, respektíve jednotlivých rodín a nie ako problém spoločný. V tomto prípade však ide o tragickú nekonceptnosť, pretože násilie páchané na ženách v súkromnej sfére je vážnym spoločenským problémom a jedným z prejavov porušenia ľudských práv žien.

Prečo je ale násilie v párových vzťahoch, resp. domáce násilie páchané na ženách dôležité chápať ako sociálny a nie ako individuálny resp. rodinný problém? Kedy možno o nejakom probléme hovoriť ako o sociálnom? Po prvé keď sa tento problém v spoločnosti často vyskytuje, po druhé ak má tento problém svoje sociálne príčiny, no a po tretie ak má tento problém aj svoje sociálne dôsledky, významné pre spoločnosť. Násilie páchané na ženách má závažné spoločenské príčiny a dôsledky a je preto nevyhnutné, aby sa k jeho prevencii a eliminácii pristupovalo z celospoločenského hľadiska.

Všeobecne sa násilie väčšinou stotožňuje s fyzickým násilím. Násilím je však každá forma ubližovania, prejavu nadvlády, zneužívania moci, vyhrážania, fyzického, sexuálneho a psychického nátlaku. Násilím je akýkoľvek akt alebo zanedbanie, ktoré ovplyvňuje život, fyzickú a psychickú integritu alebo slobodu osoby, alebo ktorý závažne poškodzuje rozvoj jej osobnosti.

Podľa čl. 1. Deklarácie OSN o odstránení násilia voči ženám (1993) a Pekinskej deklarácie (1995), obe podpísala aj SR, sa za rodovo podmienené násilie považuje „akýkoľvek čin rodovo podmieneného násilia, ktorý spôsobí, alebo by mohol spôsobiť telesnú, sexuálnu alebo duševnú ujmu alebo útrpenie žien, vrátane hrozby takýmito činmi, zastráňovania alebo úmyselného obmedzovania slobody, a to vo verejnom aj súkromnom živote“. Za násilie sa považuje nielen individuálne, osobné násilie páchané mužom na žene, ale aj to, ak štát, jednotlivé jeho systémy, inštitúcie a ich pracovníci tolerujú a umožňujú násilie, ak nechránia obeť domáceho násilia, ale naopak, poškodzujú ich druhý krát. Toto sekundárne, inštitucionálne poškodzovanie a násilie možno považovať za mimoriadne dôležité a taktiež za veľmi nebezpečné. Nemožno ho ospravedlniť ničím, tak ako nemožno ničím ospravedlniť individuálne páchané násilie.

Pre dôslednejšie pochopenie závažnosti domáceho násilia páchaného na ženách uvediem najčastejšie formy násilia, ktoré sa nezriedka vyskytujú aj súčasne. Fyzické násilie, ktoré zahŕňa všetky možné formy násilného zaobchádzania od sácania, kopania (mnohé ženy uvádzajú kopanie s následkom spôsobenia tržných rán, otrasom mozgu, zlomeninou nosa a iných častí tela ...), bitia (rukou, iným predmetom - remeňom, palicou, mokrým uterákom), ťahania za vlasy, pálenia cigaretami, pichnutia ostrým predmetom, postrelenie až po vraždu. Podľa všetkých skúseností násilie sa časom stupňuje, dochádza k nemu čoraz častejšie a je čoraz brutálnejšie. Psychické násilie zahŕňa citové a slovné týranie, žena ho pociťuje ako ničenie pocitu vlastnej hodnoty a psychického zdravia. K tejto forme násilia patrí napríklad zosmiešňovanie na verejnosti, urážlivé poznámky o výzore alebo charakte, osočovanie, výbuchy zlosti, nadávky. Pri sociálnom násilí ide o také správanie muža voči žene, ktoré má za cieľ izolovať ženu. Patrí sem napríklad bránenie v styku s rodinou alebo priateľkami a priateľmi, uzamknutie v byte, zablokovanie telefónu a podobne, pridávanie nových zodpovedností vyplývajúcich zo zväzkov so širšou rodinou alebo pracovnými kontaktmi partnera. Ekonomické násilie predstavuje zneužívanie moci pri disponovaní finančnými prostriedkami. Muž napríklad disponuje všetkými

finančnými prostriedkami, obmedzuje prístup ženy k peniazom, neposkytuje peniaze na chod domácnosti, zakazuje partnerke chodiť do práce, zatajuje výšku svojich príjmov a majetok, ale pritom kontroluje príjmy ženy. No a napokon sexualizované násilie, ktoré zahŕňa všetky sexuálne činy, ktoré sú žene nanútené. Príkladmi sexualizovaného násilia sú napr. nútenie k rôznym sexuálnym aktivitám, ktoré ženy priamo ponižujú alebo im dokonca ubližujú, k sledovaniu pornografie atď.

Hovorí sa, že spoločnosť je taká silná, aká silná je jej najslabšia časť, resp. časti. Pretrvávajúce násilie páchané na ženách ako integrálna súčasť takmer všetkých kultúr však poukazuje na neschopnosť spoločností chrániť týchto najslabších členov. Práve z tohto dôvodu začali mnohé ženské organizácie na celom svete aktívne upozorňovať na porušovanie práv žien a detí a žiadať dôslednejšie záruky ich ochrany. Proces uvedomovania si potreby zakotvenia špecifických ženských práv, s dôrazom na ochranu pred násilím v rodine alebo partnerstve, trval neprimerane dlho. Ženské organizácie sa viac ako tri desaťročia usilovali upútať pozornosť celosvetovej spoločnosti na fenomén násilia ako na jednu z obrovských prekážok ekonomického a sociálneho rozvoja žien, znemožňujúcu ženám žiť život hodný ľudskej bytosti. Vďaka ich úsiliu sa podarilo presadiť až na úrovni OSN uznanie násilia páchaného na ženách za legitímny problém ľudských práv a teda v septembri 1992 Komisia OSN pre postavenie žien poverila špeciálnu pracovnú skupinu vypracovaním návrhu deklarácie o násilí páchanom na ženách. Táto deklarácia, prijatá VZ OSN v novembri 1993, hoci nie je právne záväzná, predstavuje medzinárodný konsenzus v záväzkoch vlád v odstraňovaní násilia páchaného na ženách. Bolo to prvé medzinárodné vyhlásenie o tom, že násilie na ženách nie je akceptovateľné, pretože „znemožňuje alebo celkom anuluje možnosť žien využívať svoje ľudské práva“. Členské štáty za účelom dôsledného uplatňovania politiky odstraňovania násilia majú podľa tejto deklarácie ďalej „vynakladať aktívne úsilie na prevenciu voči násilium, na vyšetrovanie všetkých násilných činov a v súlade s vlastnou legislatívou aj na potrestanie všetkých násilných činov spáchaných na ženách, či už tieto činy boli spáchané štátom samotným, alebo súkromnými osobami“ (čl. 4). Táto deklarácia sa považuje za nesporný veľký úspech, pretože používať jazyk ľudských práv v spojitosti so ženskými právami, znamená urobiť obrovský kvalitatívny skok od žien v pozícii priasiacich, k ženám vzňajúcim nárok na práva, ktoré im prináležia. Rovnako, zmysluplnosť deklarácie môžeme odvodzovať aj od skutočnosti, že v oblasti eliminácie násilia išlo o prelomový dokument, ktorý splnil úlohu zviditeľňovania násilia ako spoločenského problému, za ktorý nesú zodpovednosť tak jednotlivci ako aj predstavitelia vlád, a ako taký sa stal základom pre vypracovanie ďalších široko koncipovaných odporúčaní. Ďalším prostriedkom, ktorý chráni ženské práva je Inštitút Zvláštnej spravodajkyne, ktorý bol zriadený vyhlásením Komisie pre ľudské práva OSN v roku 1994. Úlohou spravodajkyne je zhromažďovať informácie o násilí na ženách, o jeho príčinách a dôsledkoch, vypracovávať odporúčania a opatrenia na zamedzenie násilia, úzko spolupracovať s odborníkmi a podorgánmi OSN. K jej povinnostiam patrí aj vypracovanie a podávanie každoročných správ o násilí na ženách Komisii pre ľudské práva. Úzko spolupracuje s mimovládnyimi organizáciami, vďaka ktorým získava množstvo informácií tak o individuálnych prípadoch násilia ako aj o modeloch násilia páchanom na ženách. Osobitná spravodajkyňa charakterizovala beztretnosť, nezabezpečenie pomoci a neprevzatie zodpovednosti vlád za násilie páchané na ženách za hlavnú príčinu násilia. K ďalším podstatným príčinám násilia identifikovaných spravodajkyňou patria historicky nerovnocenné vzťahy medzi mužmi a ženami, čo sa prejavuje najmä v ekonomickej diskriminácii a podriadenosti žien v rodine, stereotypné rodové roly, doktrína súkromia, ktoré zabraňujú konaniu proti násilium v rodine. Na posilnenie povedomia o násilí páchanom na ženách bol 25. november vyhlásený za Medzinárodný deň boja proti násilium páchanému na ženách na prvej feministickej konferencii krajín latinskej Ameriky a Karibiku, ktorá sa uskutočnila v Bogote, hlavnom meste Kolumbie, 18. - 21. júla 1981. 25. november bol zvolený na oslavu pamiatky násilnej vraždy sestier Mirabelových (Patria, Minerva a Maria Teresa) 25. novembra 1960 diktátorským režimom Rafaela Trujilla v Dominikánskej republike. V roku 1999 Organizácia Spojených národov oficiálne uznala 25. november za Medzinárodný deň eliminácie násilia páchaného na ženách. V súvislosti s domácim násilím páchaným na ženách panuje veľa nesprávnych, ale pevne zakorených predstáv, napríklad, že násilie je dôsledkom zneužívania alkoholu, chudoby, nezamestnanosti,

že sa vyskytuje len v istých sociálnych vrstvách, že je to duševná choroba. Ešte aj dnes je veľmi rozšírená domnienka, že ženy provokujú, tolerujú, potrebujú alebo dokonca majú rady istú mieru násilia. Ale ani alkohol či iné drogy, ani únava, hnev, zlosť, agresivita - nie je skutočnou príčinou násilia, ktoré muži páchajú na ženách, a nemožno nimi násilie mužov voči ženám ani ospravedlniť. Môžu byť len akýmsi „spúšťačím mechanizmom“ násilia v konkrétnej situácii. Ale skutočnou príčinou a dôvodom násilia je nerovnováha moci (fyzickej, psychickej, sociálnej, ekonomickej) medzi mužmi a ženami a zneužitie tejto nerovnováhy a prevahy mužmi. To, prečo muži páchajú násilie na ženách, veľmi významne súvisí s rodovými stereotypmi, s tým, ako, k čomu, k akému obrazu muža/ženy boli a sú vychovávaní chlapci a dievčatá, aký obraz a vzor muža (mužského správania) a ženy (ženského správania) sa prezentuje v rozprávkach, prísloviach a porekadlách, školských učebniciach, médiách a našom každodennom živote. Domáce násilie môže taktiež postihnúť každú ženu nezávisle od príslušnosti k sociálnej vrstve, kultúre a náboženstvu a nezávisle od veku. Dojem, že násilie sa týka len „problémových“ rodín, vzniká preto, že v niektorých skupinách spoločnosti sa násilie utajuje väčšmi ako v iných. Pre ženy z tých skupín, kde je rozprávanie o zážitkoch s násilím veľmi tabuizované, je preto ešte ťažšie hľadať a získať pomoc. Vedie to tak ďaleko, že ženy hľadajú vinu u seba a neodvažujú sa vyjsť so svojím problémom na verejnú scénu. Pre mnohé ženy má zverejnenie násilia závažné dôsledky, napríklad môže utrieť povest rodiny, muž môže stratiť zamestnanie, u cudzincov môže byť ohrozené povolenie na pobyt. Staršie ženy majú menej šanci na začatie „nového“ života. Takéto mýty, ktoré legitimizujú určitú mieru násilia, formujú postoje spoločnosti aj v treťom tisícročí.

Násilie je podľa rôznych štúdií taktiež veľmi závažným a silným stresorom. U týraných žien sa zistili rovnaké prejavy a symptómy ako u ľudí, ktorí prežili koncentračné a zajatecké tábory, u ľudí, ktorí boli obeťami únosov, prepados a u ľudí, ktorí prežili prírodné katastrofy. Situácie, ktoré prežili títo ľudia, a situácie, ktoré prežívajú týrané ženy, majú viacero spoločných znakov. Sú to situácie „zajatia“ a „uväznenia“. Obete sú izolované, nemôžu samy zo situácie uniknúť (alebo sú o tom aspoň presvedčené) a násilník sa k obeť správa občas láskavo. V takýchto situáciách sa medzi obeťou a násilníkom utvára zvláštny vzťah - pripúťanie (jedným zo znakov tohto špecifického vzťahu je napr. lojalita k násilníkovi, snaha chrániť ho, a dokonca súcť a „spolupráca“ s ním). Len málo ľudí u nás vie o tomto špecifickom emocionálnom vzťahu, označovanom aj ako „štokholmský syndróm“.

Niektoré prieskumy taktiež potvrdili, že deti sú najčastejšími svedkami fyzického a iného týrania svojich matiek. Zastávam názor, že v každej rodine, kde je žena týraná svojím manželom alebo bývalým manželom, sú týrané aj deti prinajmenšom tým, že sú prítomné pri násilí voči matke a že sú ním traumatizované. V rodinách, kde je matka vystavená násiliu svojho manžela, sú deti svedkami alebo obeťami otcovho násilia od svojho raného detstva, mnohé od svojho narodenia a niektoré už pred svojím narodením. Niektoré z týchto detí sú prítomné aj pri tých najzávažnejších a najsurrovejších útokoch otca voči matke a niektoré sú jeho obeťami spolu so svojou matkou. Pre mnohé z týchto detí je násilie voči žene, matke častou a pre niektoré bežnou, každodennou skúsenosťou. Aj u nás žijú deti, ktoré boli svedkami vraždy svojej matky, ktorú spáchal ich otec. Aj u nás niektoré z týchto detí, keď vyrastú v mužov, bijú svoje matky, manželky a deti.

Efektívna prevencia násilia páchaného na ženách by podľa môjho úsudku mala byť hlavne založená na zvyšovaní povedomia spoločnosti o závažnosti a negatívnych dôsledkoch násilia a propagácii nulovej tolerancie voči násiliu. Ťažiskovú úlohu pri presadzovaní preventívnych opatrení a opatrení na zvyšovanie povedomia zohráva najmä inštitucionálna výchova a médiá. Predpokladom účinnej prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách by mala byť výchova a vzdelávanie smerujúce k odmietaniu akýchkoľvek znevažujúcich a podceňujúcich pohľadov na ženy. Výchovu a vzdelávaním v školskom prostredí získava dieťa predstavu o tom, aké postoje a správanie sa v spoločnosti považujú za žiaduce a aké sa odmietajú. Inštitucionálna výchova predstavuje nenahraditeľný zdroj formovania verejnej mienky, ktorý môže podstatne prispieť k odmietnutiu a následnej eliminácii násilia páchaného na ženách. Analýzou problematiky domáceho násilia páchaného na ženách som chcel poukázať na závažnosť tohto fenoménu a na prioritnú potrebu jeho riešenia. Práve kvôli bagatelizovaniu domáceho násilia bola často neposkytnutá adekvátna pomoc ženám, ktoré ju nevyhnutne potrebovali.

Nadácia Konráda Adenauera

Význam náboženskej slobody a tolerancie pre našu spoločnosť

Juraj Čokyna,

Gymnázium, Školská ul., Vrábľe

Chcel by som podotknúť, že mojím cieľom nie je nikoho uraziť ani nijako inak znevážiť, chcel by som len poukázať na javy, ktoré sa v dnešnej spoločnosti dejú a týkajú sa chiac - nechtiac nás všetkých. Náboženstvo. Slovo, ktoré v rôznych ľuďoch asociuje rôzne myšlienky, názory a obrazy. Slovo, ktoré znamená pre jedných celý život a boj pre tento cieľ (pričom tento boj nemusí byť výhradne poňatý radikálne ako si niektorí môžu myslieť) a pre druhých zas niečo, čomu nikdy nechápali, nerozumeli (takisto ako ľuďom, ktorí stáli na opačnom konci) a vedeli si predstaviť svoj život aj bez neho. Náboženstvo je jednoducho slovo, ktoré polarizuje. No nech už vnímame náboženstvo z akéhokoľvek pohľadu, musíme v prvom rade myslieť na to, že medzi základné ľudské práva a slobody patrí práve sloboda vierovyznania. A na to, že toto právo je spolu s ostatnými ľudskými právami zakotvené v mnohých medzinárodných dokumentoch (napríklad Všeobecná deklarácia ľudských práv alebo Európsky dohovor o ľudských právach a slobodách), čím sa zaručuje dodržiavanie tohto práva rovnako pre všetkých ľudí.

Je to ale naozaj tak? Nie je jednoduché odpovedať na túto otázku. Žijeme v roku 2008 vo (podľa nás) vyspelej spoločnosti, ktorá sa vo všeobecnosti, vzhľadom na európske pomery, považuje za tolerantnú. Je dokonca natoľko tolerantná, že v mnohých európskych vyspelých štátoch je náboženstvo odlúčené, sekularizované od toho ktorého štátneho zriadenia. Zostáva tu ale jedno veľké a upozorňujúce ale - je ním otázka, ako a prečo existuje v niektorých krajinách sekularizácia.

Dostávame sa k jadrú veci. Tolerancia náboženstiev totižto môže byť zakotvená v medzinárodných a ústavných dokumentoch, neznamená to ale, že nemôže byť obchádzaná. Totižto pri sekularizácii nastáva veľmi nebezpečný moment, kedy sa prechádza z ne-religiózneho do anti-religiózneho. Pozrime sa na dnešnú Európu. Západné štáty (Holandsko, Belgicko, Francúzsko, Španielsko, príp. Švédsko či Nemecko) majú v dnešnej dobe niečo spoločné - tým spoločným je práve akási nechuť k náboženstvu ako takému (aj keď nie tak ku všetkým) alebo, povedané v modernej reči, náboženstvo nie je „in“.

Skúsme sa ale zamyslieť nad príčinami a dôsledkami. Európa a európska kultúra ako taká, či sa nám to páči alebo nie (a prosím vás, buďme tolerantní), je založená na judeo-kresťanskej tradícii. Rozmienené na drobné to znamená, že za základ nášho práva môžeme považovať práve túto tradíciu. Desatoro dané Mojžišovi na hore Sinaj môžeme považovať za predka dnešných právnych noriem, ktoré sú všeobecne platné v Európe, USA a v niektorých bodoch aj v krajinách iných kontinentov. Spomeniem len zopár (nazvime ich) protonormami: nezabiješ! nepokradneš! či otca i matku svoju! či veľmi populárne nezosmilniš! ale aj ďalšie nespomenuté prikázania. Niektorí by mohli namietať, že predsa body ako „nebudeš mať iného Boha okrem mňa“ alebo „spomni, aby si v deň sviatočný svätitiel“ nemáme zakotvené nikde a nemôžu byť považované za protonormy. Nie, sú to normy náboženské (kresťanské aj judaistické). Nič to ale nemení na podstate, že práve desatoro tvorí vo svojej podstate základ práva (nielen) v Európe. Je to preto, lebo tieto hodnoty sú univerzálne aj z hľadiska času. Čo ak sa ale stane, že ľudia v snahe nájsť alternatívu zabudnú na rokmi overené a upresnené tradície? A prečo sa to vôbec stane? Je to pre ľudskú vlastnosť vo vieru o dokonalosti vlastného rozumu. A aký je výsledok? Poznáme ho aj sami, stačí len porozmýšľať a zaloviť v nedávnej histórii. Výsledkom bezhraničnej dôvery len a len vo svoj ľudský rozum bez ohľadu na možné nepredvídané skutočnosti a budovanie spoločnosti podľa umelých vzorcov boli totalitné režimy ála socializmu (v podobe komunizmu) či národný socializmus (v podobe nacizmu). Oba systémy boli výplodom jedného človeka alebo úzkej skupiny ľudí. Problémom týchto „spoločností“ však bolo to, že neboli dostatočne flexibilné, aby mohli reagovať na zmeny, ktoré ani na začiatku nepredvídali a to, že si mysleli, že dokážu úplne zviazať a odstrániť ľudskú túžbu po slobode ako takej.

Na rozdiel od umelých spoločností vytvorených podľa vzorcov má teda náboženstvo ako zdroj morálky obrovskú výhodu - nesnaží sa ovládať, dáva len všeobecné mantinely potrebné na udržanie poriadku. Samozrejme, aj náboženstvá ako také majú svoje slabiny, zároveň však majú určitý „manévrovací priestor“.

Ako už bolo spomenuté, do popredia sa opäť dostáva dôvera v absolútny ľudský rozum. Vedie to však spoločnosť len k rozkladu a nihilizmu. Nečudujme sa teda, že zanechaním tradícií, na ktorých Európa vyrástla, sa dostávame do doby, kedy spád nabere iné náboženstvo (čomu pomáha aj nechuť ku kresťanstvu) - islam.

Islam je druhé najrozšírenejšie náboženstvo na Zemi. Prívržencami sú najmä obyvatelia Arabského polostrova, Severnej a Východnej Afriky, Ázie a Turecka. Dnes sa islam dostáva do Európy najmä s imigrantami z uvedených oblastí. Základom práva vo väčšine týchto krajín je islamské právo nazývané šarija. Islam považujeme za vcelku mierumilovné náboženstvo, v ktorom existujú (podobne ako v iných náboženstvách) aj radikálnejšie odnože. A v tomto bode vznikajú problémy. Islamské právo šarija, ktorým sa moslimovia riadia, stojí totiž na úplne odlišných pilieroch ako tradičné európske. Treba taktiež podotknúť, že radikáli veria, že islam sa má rozšíriť (aj násilne) do celého sveta. A tu slovo tolerancia končí svoje pôsobenie. V nasledujúcich riadkoch nebudem narážať na prispôsobivých moslimov alebo takých, ktorí význam slova tolerancia poznajú. Budem ale opisovať tých, ktorí ani nemajú snahu riadiť sa podľa zákonov a pomerov, ktoré panujú v Európe.

- Británia, rok 2005. Vyše 50 mŕtvych Britov po teroristickom útoku v Londýne. Povedzme si ale, že budeme tolerantní a nebudeme automaticky považovať útočníkov za moslimov. Nehodí sa to predsa z hľadiska politickej korektnosti.

- Taliansko, rok 2007. V malom mestečku Valaperta di Casatenovo vadila miestnemu imigrantovi z Maroka islamského vierovyznania soška Panny Márie stará viac ako 100 rokov na dvore oproti, keďže islam prísne zakazuje zobrazovanie ľudí. Sošku preto jednoducho odstránil. Tolerancia?

- Nemecko, 7.2. 2005. Dievča kurdskeho pôvodu menom Hatün Sürücü bolo zavraždené svojím vlastným bratom v „mene cti“, ktorú uznáva aj šarija, pre odmietnutie vydaja podľa výberu svojich rodičov, nenosenie šatky a liberálnejší život. Európske hodnoty?

Odpoveď je na každom z nás. Uvedené situácie sú len zrnkom v piesku a o osude obyčajných ľudí sa ani nedozvieme. Európa mala vždy svoje hodnoty, za ktorými si stála. Najdôležitejšou hodnotou, ktorá sa však čoraz viac dostáva do úzadia je ľudský život. Vážme si každého človeka, pokiaľ žije tak, že neublíži iným, váži si ich názory aj keď s nimi nesúhlasí a uvedomuje si a stojí si za svojimi tradíciami a hodnotami. V mnohých kultúrach sa striedajú rôzne hodnoty, európskou hodnotou, na ktorú by sme nemali zabudnúť, je kresťanstvo. Nezastávajme bezhranične ľudský rozum ani fundamentalistickú vieru. Skúsme spojiť rozumové so zmyslovým a zastávať nie bezhraničnú toleranciu, ktorá hraničí s naivitou, ale toleranciu s otvorenými očami. V mnohých kultúrach sa striedajú rôzne hodnoty, prosím vás o to, aby ste ma nevnímali ako netolerantného voči iným náboženstvám. Ide len o to, že pokiaľ kresťanstvo (nie Cirkev!) samo vo svojich „zákonoch“ nemá podporené násilie, šarija násilie v našom ponímaní priamo podporuje. Avšak svet bez náboženstva existovať nikdy nebude, dôkazy toho môžeme sledovať počas celej histórie sveta a preto nám nezostáva nič iné, ako náboženstvá tolerovať a skúsiť pochopiť aj ich učenia pre lepšie pochopenie.

Význam náboženstiev je teda nesporný. Je len na nás, či sa budeme snažiť tieto významy pochopiť.

Nadácia Friedricha Eberta

Potrebuje demokracia obmedzenie slobody prejavu aby sa mohla brániť?

Ivana Lelkesová,

Gymnázium M. R. Štefánika, Šamorín

Demokracia - vláda ľudu, prostredníctvom ľudu a pre ľud. Znie to dobre, ale nič nie je dokonalé, a tak aj demokracia má svoje chyby. Napriek tomu je úžasné žiť práve v demokratickej krajine. Jedným z najdôležitejších pilierov demokracie je rešpektovanie ľudských práv a slobôd, ktoré sú súčasťou ústavného poriadku každej demokratickej spoločnosti. Avšak tieto práva možno dokonale uplatňovať iba v bezpečnom, spravodlivom a slobodnom prostredí.

Jedným zo základných ľudských práv je sloboda prejavu, toto právo nám zaručuje možnosť vyjadriť svoje myšlienky a názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Sloboda prejavu bola zahrnutá už v Deklarácii práv človeka a občana z roku 1789. Patrí k ľudským právam prvej generácie a v súčasnosti je zakotvená v ústavách štátov a v medzinárodných dokumentoch o ľudských právach.

Existuje viac teoretických prístupov k slobode prejavu, ale v skratke ide o to, že je dôležité, aby mal človek prístup k širokému spektru názorov a práve toto nám spomínaná sloboda zaručuje. Týmto nám je následne umožnené každý názor podrobiť kritickému skúmaniu a vybrať si tú svoju „pravdu“. Slovíčko pravda som uviedla v úvodzovkách, pretože v problematike slobody prejavu je tou najväčšou dilemou práve to, že každý má tú svoju a bojuje za to, aby ju mohol hlásať. A tu sa dostávame k jadrú problému: kam až siahajú naše práva a slobody a kam by mali siahať. V tretom oddieli druhej hlavy Ústavy SR je uvedené, že „slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti“. Z rôznych „zakázaných“ názorov je pre demokraciu nebezpečné hlásanie extrémistických názorov a s ním často spojené podnecovanie k rasovej alebo inej nenávisti a propagácia skupín smerujúcich k potlačeniu základných práv a slobôd. V mojej eseji sa budem venovať najmä problematike hlásania týchto názorov, aj keď nie sú jediné, ktoré môžu demokraciu ohroziť.

Jedným z atribútov modernej demokracie je okrem iného aj existencia opozičných názorov, tak prečo práve tieto druhy opozičných názorov nie sú tolerované? Ak sme v prospech slobody prejavu, nemali by sme byť aj v prospech slobody prejavu názorov, ktorými opovrhujeme? Ja osobne som ochotná vypočuť si všetky názory, aj tie, s ktorými vôbec nesúhlasím, čo sú predovšetkým tie už spomínané, ktoré vedú k potlačeniu základných práv a slobôd iných. Xenofóbne, rasistické, fašistické, nacistické a podobné diskriminujúce názory bohužiaľ existujú, a je potrebné si ich vypočuť napríklad aj preto, aby sa proti nim dalo „bojovať“. Voltaire kedysi povedal: „Aj keď vôbec nesúhlasím s vašim názorom, až do smrti sa budem biť za vaše právo ho vysloviť.“. Ale prečo sa nebijem za právo vysloviť tieto názory, ako by to možno spravil tento osvietenecký filozof? Odpoveď je jednoduchá a zároveň zložitá. Nežijeme totiž v dokonalnej spoločnosti. Ak opomenieme fakt, že v dokonalnej spoločnosti by pravdepodobne názory tohto typu neexistovali, môžeme si predstaviť spoločnosť, v ktorej by skutočne všetci boli vychovávaní v duchu ideálov rovnosti, tolerancie a mieru. Pri výskyte extrémistických názorov by sme sa mohli spoliehať na to, že spoločnosť by sa od nich dištancovala a pridržala by sa civilizovaných princípov ľudských práv. V takejto spoločnosti by mohla platiť absolútna sloboda slova, pretože extrémistické názory by pre spoločnosť nepredstavovali hrozbu. Nežijeme však v dokonalom svete, v našom reálnom svete našťastie existuje rozmanitosť a rozdielni sú ľudia aj názory. Túto rozmanitosť si treba vážiť, avšak prináša so sebou aj určité nepríjemnosti a nebezpečenstvá.

Demagógia a propaganda sú stále silnými zbraňami, čo nám dokazuje aj pomerne nedávna minulosť. V období medzi dvoma svetovými vojnami Európa upadala hospodársky, sociálne aj kultúrne, čo následne viedlo aj k úpadku morálky. Práve vďaka tomuto úpadku a slobode prejavu sa mohli k moci

dostať nechválne známi diktátori. Všetci svojmu ľudu sľubovali, že ho vytrhnú z biedy a vybudujú silnú veľmoc. V Nemecku to bol Hitler, ktorý sľuboval veľkú Nemeckú ríšu, našiel vinníkov zodpovedných za všetky neúspechy a podnikol voči nim opatrenia. Zaviedol cieľenú ideologickú výchovu, kult vodcu a nenávisť voči demokracii. Mussolini v Taliansku sľuboval obnovenie Rímskeho impéria, ľudu dal „vládu silnej ruky“ a v priebehu niekoľkých rokov od svojho nástupu k moci odbúral všetky prvky demokracie. V Rusku a celom ZSSR oficiálne vládla „diktatúra proletariátu“, jedinými diktátormi však boli Lenin a Stalin. Všetky tieto režimy skončili ako totalitné diktatúry, nemajúce s demokraciou nič spoločné, potláčajúce základné práva a slobody svojich občanov. Pravdou však zostáva, že títo diktátori sa k moci dostali práve vďaka tomu, že morálne zničenému obyvateľstvu sa spočiatku ich názory pozdávali.

Príklady dokazujúce možnosť zneužitia slobody prejavu nepoznáme iba z Európy. Hrozivé následky malo aj zneužitie slobody prejavu vo verejne dostupnom rwandskom rádiu „Hutu Power Radio“ v roku 1994. Z rádia sa ozývalo „Stínajte dlhé stromy!“, čo bola pre obyvateľstvo Hutuov výzva, aby začali vraždiť obyvateľov hlásiacich sa k Tutsiom, ktorí boli vyšší než Hutuovia. Na podnet z rádia vraždili všetci.

Faktom je, že samotný názor ešte nikdy nikomu neublížil. Hrozba niektorých názorov však spočíva v tom, že by mohli mať nebezpečné následky. V stabilnej spoločnosti uctievaných princípov demokracie a ľudských práv, by sa pravdepodobne ideológia smerujúca k ich potlačeniu neujala. Nikto však nemôže s istotou zaručiť mierové spolunažívanie všetkých krajín sveta, stabilitu hospodárstva, ani ostatné podmienky potrebné pre dobré fungovanie spoločnosti a preto nie je vylúčené, že sa situácia z obdobia prvej polovice 20. storočia zopakuje. Vo vyčerpanej, morálne zničenej spoločnosti, by mohla takáto ideológia padnúť na úrodnú pôdu. A keďže platí ľudové „topiaci sa aj slamky chytá“, ľudia by mohli opäť podľahnúť a adoptovať zvrátené názory niekoho nového, ak by mu bolo umožnené ich hlásať. Práve z týchto dôvodov je isté obmedzenie slobody slova v našej spoločnosti na obranu demokracie dôležité.

Treba však nájsť správnu mieru obmedzenia slobody prejavu. Tá je vlastne dôležitým ventilom uvoľňovania napätia v spoločnosti, tento ventil nesmie byť utiahnutý príliš slabo, ale ani príliš silno. Názorový pluralizmus je jednou z podmienok demokracie a násilné potlačenie slobody prejavu by podľa jedného z teoretických prístupov mohlo viesť až k revolúcii, čo už demonštrovali revolúcie v krajinách strednej a východnej Európy, ktoré sa postavili proti totalitnej moci.

Sloboda prejavu je vo všeobecnosti citlivá téma, ktorá sa často stáva predmetom diskusií. V súčasnosti sa o nej veľa hovorí najmä v súvislosti s navrhovaným tlačovým zákonom. Môžeme iba dúfať, že NRSR neutiahne pomyselný ventil príliš, a prijatím aktuálneho návrhu tlačového zákona nepríviaže takzvané „strážne psy demokracie“ na krátku a hrubú reťaz.

Barbora Valocková,

Gymnázium J. G. Tajovského, Banská Bystrica

Na úvod mi dovoľte otázku: Prečo medzi najobľúbenejšie zvieratá patria rybičky, korytnačky a škrečky? Pretože nevedia hovoriť a na tvári majú vždy roztomilý výraz, ktorý nám evokuje ich lásku k nám. Táto láska, respektíve obdiv a úcta, ktoré prijímame od druhej bytosti, sú základnými podmienkami pre sebaúctu, pre to, aby sme sa mali radi aj my sami. Každý zásah do nášho „ja“ nás bolí, dokonca našu dôstojnosť či meno môže úplne „zbombardovať“. Vrátim sa ešte na chvíľu k domácim miláčikom. Viete prečo je obľúbený aj papagáj? Dokáže síce rozprávať, ale keď nám adresuje urážku či ponižujúcu pripomienku, berieme ho s humorom a je to skôr dôvod na smiech. Avšak môžeme brať vždy s humorom to, čo vysloví, napíše alebo nakreslí človek? Možno na povrchu áno, ale jeho veta sa nám vryje do pamäti a na cti nám zanechá jazvy. Sú niekedy jeho slová také ostré a nebezpečné, že môžu ohroziť druhú osobu i samotnú demokraciu? Nie je potrebné obmedziť slobodu prejavu, aby sa demokracia mohla zachovať? Vyďajme sa na stopu odpovede.

Všetci vyjadrujeme svoj názor a spolu s ním aj našu osobnosť už od malička. V útlom detstve nám ako nástroj slúži mimika, dotyky, mlčanie či kričanie, obraz, konanie či nekonanie a postupne si osvojujeme hovorené a s nástupom do školy aj písané slovo. Túto možnosť vyjadriť svoj postoj, myšlienky a názory nám zaručuje základné ľudské právo na slobodu prejavu, ktoré sa objavilo už v Ústave Spojených štátov amerických v roku 1787 a následne v dokumente francúzskej buržoáznej revolúcie, v Deklarácii práv človeka a občana v roku 1789. Už z faktu, že sloboda prejavu patrí do prvej generácie ľudských práv môžeme vydedukovať, že sa jedná o právo nevyhnutné pre slobodnú existenciu a rozvoj jednotlivca ako aj ľudstva. Ale pre dosiahnutie tejto konklúzie predsa nepotrebuje poznať fakty. Stačí si odpovedať na otázky: S čím sme denne najviac konfrontovaní? Poznáme ľudí, ktorí si ráno nekúpia noviny, cestou do práce nepočúvajú rádio, v autobuse nečítajú časopis, v práci potajomky nesurfujú na internete, podvečer nezídu do kina alebo pred televízne obrazovky a večer nezavolajú známym? Čo nám umožňuje zapojiť sa do verejného diania, prejavovať naše vierovyznanie alebo kritiku vláde či opozičnému politikovi? Naša sloboda prejavu. Nielenže vytvára priestor pre ostatné práva ako právo na vierovyznanie či slobodné voľby, ale je nevyhnutná pre pluralitnú spoločnosť, pre liberálny, právny a demokratický štát.

Každý chce byť slobodný, aj ja. Preto pri prvom uzretí otázky, či potrebuje demokracia obmedzenie slobody prejavu, aby sa mohla brániť, sa ma zmocnil určitý strach a obavy. Myslím, že celkom prirodzene. Demokracia ako vláda ľudu vychádzajúca z princípu rovnoprávnosti a tolerance je založená na diskusii. Preto pojem „obmedzenie“ v súvislosti so slobodou prejavu, môže ľahko preniesť naše myšlienky do čias fašizmu a komunizmu na našom území, kedy bola sloboda slova obmedzovaná cenzúrou a autocenzúrou. Jednotlivci prenasledovaní a perzekvovaní kvôli prejavom svojho myslenia, náboženského presvedčenia alebo postojov, ktoré neboli v súlade s ideológiou režimu či „v súlade so záujmami pracujúceho ľudu“ doplatili na obmedzovanie jedného z najdôležitejších práv. Netreba ale zabúdať, že počas druhej svetovej vojny sloboda prejavu nebola dostatočne právne zabezpečená, a že počas Československej socialistickej republiky bolo síce v jej ústave z roku 1960 formálne zaručené toto právo, lenže išlo len o prázdne gesto. Na rozdiel od dnes, kedy je sloboda prejavu garantovaná systémom medzinárodných zmlúv, ktoré boli postupne inkorporované do Ústavy Slovenskej republiky, kde podľa článku 26: „Sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené. Každý má právo vyjadrovať svoj názor slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu.“ Mój prvotný strach sa teda javí byť neopodstatnený, pretože sloboda prejavu a tým pádom aj demokracia sa zdá byť dostatočne chránená pred tým, aby sa minulosť nezopakovala.

Avšak ako povedal druhý československý prezident Edvard Beneš: „Demokracia je i v politicky vyspelej spoločnosti v nebezpečenstve, preto sa musí kultivovať, opatrovať, strážiť a stále zdokonaľovať pre zachovanie jej princípov“. Toto tvrdenie nás môže nepriamo podnietiť k tomu, aby sme sa na slobodu prejavu pozreli detailne, z viacerých aspektov. Dovoľte mi citovať amerického filozofa Richarda Rortyho: „Kde nie je diskusia, tam nemôže byť pravda“. Znamená to však, že tam, kde je diskusia nie je lož? Nedá sa za slová či činy skryť vedomá provokácia, diskriminácia a urážka? Príslovie: „Všetko sa dá, len treba chcieť“ v konečnom dôsledku hovorí, že aj toto príslovie možno aplikovať v každej, teda i v negatívnej oblasti ako je zneužívanie ľudských práv. Vždy sa nájde niekto, kto zneužije svoju slobodu prejavu. Spomenula by som prípad z augusta 2001, keď sa na domoch, v schránkach a na garážach takmer celej Rožňavy objavili letáky s názvom: „Posledné varovanie“. Adresované boli Židom, Vietnamcom, Rómom a Albáncom. Nacitúrhajúci list obsahoval poburujúci text a končil sa výhražným pozdravom. Išlo o evidentnú výzvu k nenávisti, násiliu a o diskrimináciu a porušenie práva ľudskej bytosti na dôstojnosť a časť. Aké emócie prežívali tí, ktorým boli letáky určené? Previnili sa niečím? Nie. A s rovnakou istotou môžem povedať, aj keď som vtedy s nimi nebola, že na určitý okamih zabudli na to, že sa nachádzajú v demokratickom štáte, kde podľa článku 12 Ústavy Slovenskej republiky: „ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti a v právach“.

Problém totiž nastáva, keď si prestaneme uvedomovať, že sa prostredníctvom našich slov zahrávame s dôstojnosťou druhej osoby. Psychologické výskumy dokazujú, že človek nadobúda dôstojnosť cez

pohľad druhého človeka. Ako príklad by som uviedla rómsku menšinu, ktorá je oficiálne najdiskriminovanejšou národnostnou skupinou v Európe. Nie je človek, ktorý je nespravodlivo považovaný za zlodeja viac náchylný k tomu, aby sa ním naozaj stal? A prečo by mal svoje deti učiť slušnosti, keď pre ostatných budú napriek ich skutočným vlastnostiam navždy iba výtržníkmi? Tento začarovaný kruh nevyvoláva nijaká vyššia bytosť, ale my, svojou slobodou urážania, ohovárania a lží. Práve preto je nutné stanoviť presné pravidlá, kde až môže naša sloboda prejavu siahať. Pretože priepasť medzi slušnosťou a neslušnosťou, pravdou a lžou či diskrimináciou a toleranciou je veľmi úzka a môže sa stať, že človek nevedome a nanešťastie mnohokrát aj vedome prejde na druhú stranu.

Na takúto prechádzku sa občas vydávame aj pri čítaní novin a pozerania televízie. Podľa článku 26 Ústavy Slovenskej republiky: „Cenzúra sa zakazuje.“ Nezávislé a pluralitné médiá sú základom fungovania demokratickej spoločnosti. Novinári ako sprostredkovatelia informácií môžu slobodne vyjadriť aj šokujúce a znepokojujúce myšlienky, pretože bez obojstrannej kritiky by demokracia neexistovala. Avšak sloboda každého by sa mala končiť tam, kde sa začína právo druhého. Každý z nás si prirodzene chráni svoje súkromie, buduje si dobré meno a záleží mu na tom, ako ho vnímajú jeho blízki, priatelia i širšia verejnosť. Ak nám niekto do týchto hodnôt zasiahne, budeme to pociťovať ako ujmu, pretože nepravdivé informácie, negatívne aj keď pravdivé informácie a rovnako aj pravdivé informácie z intímnej sféry človeka môžu znížiť vážnosť jeho osoby v spoločnosti, autoritu na pracovisku, narušiť priateľstvá a rodinné vzťahy. Viac tolerancie by možno mali prejavíť politici, ktorí dobrovoľne vstúpili pred znak verejnosti, ktorá má právo prijímať informácie o ich kvalitách. Činnosť zástupcov občanov by mala podliehať starostlivej kontrole, aby sa zachovala demokracia. Čo je teda pre spoločnosť dôležitejšie: Ochrániť právo politika na právo na súkromie alebo garantovať slobodu prejavu a právo na informácie pri kritike novinárov voči politikom? Známu kauzou je prípad kritiky prejavu Jorga Haidera, známeho pronárodne orientovaného politika Slobodnej strany Rakúska. Novinár ho vo svojom článku urazil a spor sa dostal až na Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v rozsudku uviedol, že odsúdenie novinára rakúskymi súdmi bolo porušením jeho práva na slobodu prejavu. Ak si chceme ochrániť demokraciu, zákaz porušovania práva na meno a súkromie slobodou prejavu je nevyhnutný. Treba však tiež pamätať, že aj urážajúca kritika politikov založená na pravdivých informáciách má priestor v demokratickej spoločnosti.

To, čo by v nej miesto mať nemalo je poskytovanie nepravdivých informácií o udalostiach a zneužitie slobody prejavu na páchanie násilia, čo môže mať najhrozivejšie následky. Tragickým príkladom boli reportáže a komentáre vysielané z jediného všeobecne dostupného rádia v Rwande v roku 1994. Na základe manipulácie ľudí prostredníctvom rozhlasu väčšinové obyvateľstvo Hutov zavraždilo najmenej pol milióna ľudí hlásajúcich sa k menšine Tutsiov. Na podnet z rádia vraždili všetci, susedia aj príbuzní. Z toho vyplýva, že absolútna sloboda prejavu môže byť pre demokraciu likvidačná, preto si vyžaduje stanoviť hranice.

Za tieto hranice spadajú tiež kresby na cudzom a verejnom majetku a obscénne obrazy, filmy, piesne či klipy, ktoré svojím obsahom môžu spôsobiť ohrozenie mravnosti. Protichodné ohlasy vo verejnosti vyvolal aj videoklip skupiny Lucie z dielne Filipa Renča k pesničke Medvedík. Vo videoklipe bola použitá symbolika kríža, bieleho snehu či lámania väzov plyšovému zvieratú. Televízia Nova videoklip stiahla z vysielania. Tento krok bol potrebný pre to, aby nedošlo k ohrozeniu morálnej výchovy detí.

Pre demokratickú spoločnosť je tiež potrebné obmedziť slobodu prejavu, ak porušuje alebo redukuje slobodu prejavu ostatných. S týmto fenoménom sa môžeme stretnúť v politickej sfére. Podľa článku 30 Ústavy Slovenskej republiky má každý občan: „právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov“. Ale ako si občan môže slobodne zvoliť svoju stranu, keď informácie o politických stranách sú redukované „expanziou“ informácií jednej strany? Bude názor, ktorý občan svojim hlasom vo voľbách vyjadri jeho skutočným názorom ku ktorému dospel sám na základe komparácie? Nie, pretože informácie, ktoré prijímal neboli objektívne a úplné. Iba pár mesiacov dozadu OBSE bojkotovala parlamentné voľby Ruska. Mohutná predvolená kampaň pro-prezidentskej strany Jednotné Rusko zatienila konkurenciu v meste aj v médiách a kritik Vladimíra Putina Garry Kasparov skončil za mrežami. Demokracia sa na chvíľu ocitla v nebezpečenstve, preto-

že boli ohrozené tri základné slobody: právo na slobodu prejavu, právo občanov slobodne prijímať informácie a právo na spravodlivú predvolebnú kampaň. V tejto súvislosti sa možno viacerí zamýšľali nad „stupňom demokratickosti“ Ruskej federácie.

Možno ste si všimli, že som sa doposiaľ snažila vyhýbať slovu „obmedzenie“. Postupovala som tak z dôvodu jeho negatívnej konotácie, ktorá ma na začiatku v súvislosti so slobodou prejavu zaviedla do totalitných režimov. Pri vyjadrovaní som sa snažila používať jeho synonymá ako „stanovenie pravidiel, hraníc, limitov“, ktoré pôsobia menej negatívne. Chcela som tým akcentovať pozitívum obmedzenia slobody prejavu a jeho potrebu pre ubránenie demokracie.

Zohráva totiž úlohu akéhosi „mantinelu“, ktorý separuje demokraciu od totality na jednej strane a od anarchie na strane druhej. Týmto „mantinelom“ je súbor medzinárodných dohôd a vnútroštátnych zmlúv ako Občiansky zákonník, Trestný zákon, zákon o reklame, tlačový zákon, zákon o vysielaní a retransmisii a Ústava Slovenskej republiky podľa ktorej: „Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti“. Aby demokracia, čiže rovnoprávnosť, tolerancia a nediskriminácia zotrvala čo najdlhšie, sloboda prejavu si vyžaduje isté obmedzenie.

Avšak nestačí ústava na papieri. Demokracia je dielo kolektívne, a keď si ju chceme úspešne ubrániť, musíme všetci dobrovoľne dozeráť na to, aby obmedzenia slobody prejavu neboli iba teoretickými deklaráciami. Veď uznajte, darmo svieti v rohu obrazovky osemnásťka v červenom krúžku, keď svieti pred očami desaťročného dieťaťa. A my sa potom pri jeho vyjadrovaní ťudujeme hovoriac: „Nehanbiš sa takto o ľuďoch hovoriť? A to si sa kde naučil(a)? Otázky si však viem zodpovedať aj sami: Žeby z nášho televízora v našej obývačke? To je skôr do plaču. No zabrániť sa tom tomu dá. Jedným zo spôsobov je výchova k ľudským právam. Človek si formuje svoje názory od malička, kedy je závislý od svojho najbližšieho okolia, ktoré do značnej miery ovplyvňuje jeho myslenie. Ak bude informovaný a vychovávaný k rešpektovaniu a dodržiavaniu ľudských práv, je veľká pravdepodobnosť, že z neho vyrastie slušný občan, ktorý bude počas svojej existencie prispievať k formovaniu demokratického štátu. Z toho vyplýva iba jedno. Sloboda prejavu je príliš dôležitá, príliš citlivá na to, aby sme ju zverili len do rúk zákonodarcom a právnikom.

V posledných dňoch počujeme zo všetkých strán pripomienky k novému návrhu tlačového zákona. Sme obklopení názormi na právo na opravu, odpoveď a dodatok. Zaujímavé je, akí sme zrazu múdri. Presne vieme, čo poslanci stanovili zle, ako by mali novinári reagovať a postupovať. Ale zamysleli sme sa niekedy nad tým, ako by sme mali postupovať mi, aby sme našou slobodou prejavu niekomu neublížili? V tejto súvislosti mi nedá nespomenúť udalosti, ktoré nedávno otriasli svetom. V posledných rokoch vzrastá počet moslimského obyvateľstva v Európe. Mnohí nazývajú tento jav „islamský expanzionizmus“. Je to fenomén, ktorý nie je možné ignorovať, a preto sa zväčšuje počet diskusií a názorov na moslimskú kultúru. Avšak spolu s tým sa zvyšuje aj počet tragických príhod: V máji 2002 zavraždili populistickeho politika Pima Fortuyna za kritiku cudzincov a moslimov.

V novembri 2004 islamský radikál zavraždil holandského režiséra Thea van Gogha za film „Submission (Podrobenie)“ o zneužívaní moslimskej ženy. Ostré a dlhotrvajúce protesty islamských skupín a štátov vyvolali aj karikatúry proroka Mohameda, ktoré v roku 2005 zverejnila dánska tlač. Zdvihla sa tak vlna moslimských protestov cez pol zemegule od marockého Rabatu po indonézska Jakartu. Nedalo sa týmto udalostiam zabrániť? Netreba zabúdať, že nie každý vie prijať kritiku. Musíme sa preto naučiť predvídať dôsledky svojich slov a činov a na základe toho obmedziť svoju slobodu prejavu. Nemám teraz na mysl autocenzúru vo vyjadreniach na margo moslimov a ich viery, pretože autocenzúra je založená na strachu a je to fenomén negatívny. Chcem len povedať, že človek by mal prestať hovoriť alebo aspoň lepšie zväziť svoje slová, keď spozoruje, že sa začína rozčuľovať on alebo ten,

o kom hovorí. Tento postoj očividne nezastáva holandský poslanec a šéf pravicovej populistckej Strany za slobodu (PVV) Geert Wilder. Holandský poslanec označil Korán za „fašistickú knihu“ a vyzval na jej zákaz. Dáva takto voľný priestor novým protestom a vojnám, ktoré demokracii iba škodia.

Sloboda prejavu teda obsahuje aj negatívnu stránku, akou je sloboda ohovárania, nactiutrhania, lži a šírenia nepravdivých informácií, ktorou možno ľahko porušiť základné práva a slobody druhých ako aj ohroziť verejný poriadok, zdravie, mravnosť a bezpečnosť štátu. Môže mať za následok zánik rovnoprávnosti, tolerancie a nediskriminácie, teda základných princípov demokracie. Preto, aby sa demokracia ubránila, potrebuje eliminovať túto „temnú“ stránku slobody prejavu, čiže obmedziť slobodu prejavu. Tá sa musí končiť tam, kde sa začínajú práva druhých. Avšak sloboda prejavu nie je len záležitosťou ústavnou, ale je záležitosťou morálky každého človeka. Preto ak chceme, aby demokracia zotrvala nestačí prijať obmedzenie slobody prejavu na papieri, ale aj vo svojom vlastnom vedomí. Je teda na každom, ako vynaloží so svojím slovom a prejavom, a či bude niekoho urážať a zraňovať, ale nech sa potom nebúri proti ústavnému obmedzovaniu jeho práv a nech sa nepýta: „Kde je slúbená demokracia“?

Na záver by som rada parafrázovala českého politika, filozofa a prvého prezidenta Československa Tomáša Garrigua Masaryka: „Demokracia je diskusia. Ale pravá diskusia je možná len tam, kde si ľudia navzájom dôverujú a poctivo hľadajú pravdu“.

VIII. Vedomostný test pre X. ročník OLP

49 úloh, max. 75 bodov
krajské kolo – február 2007

Meno:

Škola:

Kraj:

Čas na vypracovanie testu 60 minút

Dosiahnutý počet bodov celkom:

1) Text: Ľudia sa odlišujú svojimi fyzickými a osobnostnými črtami, nie však základnými životnými potrebami. Tie majú všetci spoločné. Preto ich zabezpečujú a chránia základné ľudské práva a slobody, ktorých sa môžu dožadovať všetky ľudské bytosti.

Úloha: **Podčiarknite** z uvedených potrieb tie, ktoré zodpovedajú základným ľudským právam: vlastniť mobil, získať bezplatné základné vzdelanie, bývať s rodičmi, zúčastniť sa dovolenky pri mori, mať meno, mať počítač, mať názor, cestovať lietadlom, chrániť si súkromie.

2) Uveďte dátum, kedy si pripomínate:

Deň ľudských práv

Deň Európy

3) „Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach.“

Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremičateľné a nezrušiteľné.“
(Ústava SR Čl. 12)

Vysvetlite význam slov:

nepremičateľné

nezrušiteľné

4) Rozhodnite **ÁNO/NIE**, či sú uvedené práva v rozpore s Ústavou SR:

1. Každý má právo na vzdelanie	A	N
2. Každý má právo rozhodnúť o ukončení vlastného života	A	N
3. Ľudský život je hodný ochrany už pred narodením	A	N
4. Trest smrti sa pripúšťa	A	N

5) Doplňte, v ktorom **roku** boli prijaté dokumenty o ľudských právach:

- a. Dohovor o právach dieťaťa.....
- b. Všeobecná deklarácia ľudských práv.....
- c. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv.....
- d. Európska sociálna charta.....

6) **Kedy** sa stalo Slovensko členom Rady Európy?

a.	1993
b.	1990
c.	1949

7) Amnesty International, UNHCR (Organizácia pre ochranu utečencov), UNICEF, Rada Európy, OSN sú organizácie ochraňujúce ľudské práva. Napíšte pod každé logo organizáciu, ktorú predstavuje:

8) Rozhodnite **ÁNO/NIE**, ktoré z nasledujúcich výrokov sú rasistické, xenofóbne?

1. Všetci černoši majú inú farbu kože	A	N
2. Všetci Číňania sú šmelinári a priekupníci	A	N
3. Bol som u lekára, je to síce Žid, ale dobrý doktor	A	N
4. Všetci Rómovia špekulujú ako sa vyhnúť práci	A	N

9) Text: Jana tohto roku oslávila 19 narodeniny a len nedávno sa stala aktívnou členkou politickej strany. Určite by chcela kandidovať v najbližších voľbách, ktoré sa budú konať ešte v tomto roku, alebo sa aspoň aktívne volieb zúčastniť a podporiť svoju stranu.

Úloha: Rozhodnite na základe informácie v texte či má Jana **právo kandidovať**:

1. len vo voľbách do parlamentu
2. len vo voľbách do zastupiteľstva územnej samosprávy
3. v žiadnych voľbách do zastupiteľských orgánov

Na základe informácie v texte rozhodnite, či má Jana **právo voliť**:

4. len v parlamentných voľbách
5. len v komunálnych voľbách
6. vo voľbách do všetkých zastupiteľských orgánov

10) V Ústave SR je zakotvený inštitút verejného ochrancu práv.

- a. Aké cudzie slovo označuje túto funkciu?
- b. Kde je sídlo verejného ochrancu práv?
- c. Kto v SR vykonáva túto funkciu v súčasnosti?

11) „Petičné právo sa zaručuje. Každý má právo sám alebo s inými obracať sa vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu na štátne orgány a orgány územnej samosprávy so žiadosťami, návrhmi a sťažnosťami.“

(Ústava SR Čl. 27)

Uvedte, v akých prípadoch si nemožno petičné právo uplatniť:

.....

12) Rozhodnite **ÁNO/NIE**, v ktorých prípadoch boli porušené ľudské a občianske práva vyplývajúce z Ústavy SR?

1. Obvineného potrestali za to, že odmietol vypovedať. A N
2. Ministerstvo odmietlo poskytnúť informácie o stave životného prostredia. A N
3. Občan bol zbavený štátneho občianstva za to, že previedol svoje financie z podnikania na účet do zahraničia. A N
4. Občan odmietol vypovedať, pretože by svojou výpoveďou mohol spôsobiť trestné stíhanie brata. A N

13) Text: Najväčšia medzinárodná politická organizácia, ktorej cieľom je dodržiavať medzinárodný mier a bezpečnosť, rozvíjať priateľské vzťahy medzi národmi a uskutočňovať všestrannú spoluprácu.

Úloha: Na základe informácie v texte rozhodnite o akú organizáciu ide:

1. NATO
2. OSN
3. Rada Európy

14) „Slovenská republika poskytuje azyl cudzincom prenasledovaným za uplatňovanie politických práv a slobôd.“ (Ústava SR Čl. 53)

Možno podľa Ústavy SR azyl odoprieť? A N

Svoje rozhodnutie zdôvodnite:

.....

15) Ivan má 15 rokov a Marek 17 rokov. Rozhodnite **ÁNO/NIE** a zapíšte do tabuľky, či v tomto veku majú právo:

	Vlastníť majetok	Uzavrieť manželstvo	Dediť	Uzavrieť pracovnú zmluvu	Zvoliť si etiku -náboženstvo ako volit.predmet
Ivan					
Marek					

16) Odpovedajte na uvedené otázky **ÁNO/NIE**:

1. bezplatné základné a stredné vzdelanie je vaším právom
2. učiteľka vám môže zatajiť, ako oznámkovala vaše vedomosti
3. ste si rovní s ostatnými žiakmi bez ohľadu na váš etnický, národný, sociálny pôvod, rasu, pohlavie a pod.
4. vaši rodičia majú právo byť informovaní o vašich študijných výsledkoch.....
5. učiteľka je viazaná profesijným tajomstvom
6. patria vám základné ľudské práva v plnom rozsahu
7. riaditeľstvo má právo zakázať vám nosiť do školy náboženské symboly

17) Dopíšte text : „Obydlie je nedotknuteľné. Zásahy do nedotknuteľnosti obydlia možno zákonom dovoliť iba vtedy, keď je to v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu (Ústava SR Čl. 21)

.....

18) Práva v ústave sú vždy spojené s povinnosťami. Možno povedať, že ide o „spojené nádoby“ občianskych práv a povinností. Uvedte k povinnostiam práva zaručené Ústavou SR.

- Povinnosť: Právo
- Zapísať dieťa do školy pri dosiahnutí 6 roku veku.
 - Nerušiť spolužiakov na vyučovaní.
 - Zavedenie štátneho jazyka ako povinného vyučovacieho predmetu do národnostných škôl.
 - Doručiť korešpondenciu určenú na meno neotvorenú.
 - Neposmievať sa žiadnym náboženským úkonom.
 - Pomôcť odstraňovať situácie, v ktorých hrozí násilie a nebezpečenstvo.

19) Podnet na začatie konania ústavného súdu môže dať aj fyzická osoba. Napíšte:
 - v akej veci sa môže fyzická osoba obrátiť so žiadosťou o začatie konania ústavného súdu

.....
 - akým spôsobom môže iniciovať začatie konania ústavného súdu

20) Napíšte, do ktorých organizácií patria uvedené súdne orgány a kde tieto orgány sídli:

Európsky súdny dvor

Medzinárodný súdny dvor

Európsky súd pre ľudské práva

Správne odpovede a počty bodov za jednotlivé otázky

Odpovede	Počet bodov
1. získať bezplatné vzdelanie, bývať s rodičmi, mať meno, mať názor, chrániť si súkromie	5
2. 10. december a 5. máj	2
3. - nezaniknú uplynutím určitého času, - nijakým spôsobom ich nemožno odňať, sú vlastné každej ľudskej bytosti (uznať bod aj v takom prípade, ak bude uvedená iba prvá časť odpovede)	2
4. N, A, N, A	4
5. 1989, 1948, 1950, 1961	4
6. 1993	1
7. UNICEF, OSN, UNHCR, Amnesty International, Rada Európy	5
8. N, A, A, A	4
9. 2. len vo voľbách do zastupiteľskej samosprávy 3. vo voľbách do všetkých zastupiteľských orgánov	2
10. Ombudsman, v Bratislave, Pavol Kandráč	3
11. 1. ak petícia vyzýva na porušovanie ľudských práv 2. ak sa petíciou zasahuje do nezávislosti súdu	2
12. A, A, A, N	4
13. OSN	1
14. Áno. Azyl možno odoprieť tomu, kto koná v rozpore so základnými ľudskými právami a slobodami	2
15. Ivan: A, N, A, N, A, Marek: A, A – so súhlasom súdu, A, A, A	10
16. A, N, A, A, N, A, N	7
17. života zdravia majetku práv a slobôd iných	4
18. Právo na vzdelanie Právo na osvojenie si štátneho jazyka Právo na listové tajomstvo Právo na vierovyznanie Právo na bezpečnosť, na ochranu zdravia	5
19. - vo veciach porušenia základných ľudských práv a slobôd - vždy písomne, prostredníctvom advokáta	2
20. EU – Luxemburg OSN – Haag (Holandsko) Rada Európy – Štrasburg (Francúzsko) (body uznať aj vtedy ak bude uvedený iba štát alebo iba mesto)	6

IX. Tudásfelmérő teszt az emberi jogok olimpiásza

X. évfolyamára
 kerületi forduló – 2008 február

Név.....

Iskola.....

Kerület.....

Alkalom: 60 jegyzőkönyv

Összesen elért pontok száma:

1) Szöveg: Az emberek különbözőek. Eltérőek a fizikai és személyes vonásaik, ellentétben az életségükkel, amelyek minden embernél azonosak. Éppen ezért biztosítják és védik őket az alapvető emberi jogok és szabadságok, melyekkel minden ember élhet. Feladat: Húzd alá a feltüntetett emberi szükségletek közül azokat, amelyek hozzátartoznak az alapvető emberi jogokhoz:

mobiltelefon tulajdonosának lenni, általános műveltséget megszerezni, szülőkkel lakni, tengerparti szabadságon részt venni, saját nevet viselni, számítógéppel rendelkezni, véleményt alkotni, repülővel utazni, védeni a magánéletet.

2) Tüntesd fel a helyes dátumot, amikor megemlékezünk az

Emberi jogok napjáról.....

Európa napjáról.....

3) „Minden ember szabad és gyakorolhatja a személyi szabadsághoz való jogát. Az alapvető emberi jogok és szabadságok megfoszthatatlanok, elhallgathatatlanok, érvényteleníthetetlenek.” (Szlovák Köztársaság Alkotmánya, 12. cikkely)
 Magyarázd meg a kifejezést:

elhallgathatatlan.....

érvényteleníthetetlen.....

4) Válaszolj IGEN/NEM-el, hogy a feltüntetett emberi jogok megegyeznek-e a Szlovák Köztársaság Alkotmányának határozataival:

1. Mindenkinek jogában áll művelődni, tanulni	I	N
2. Mindenkinek jogában áll eldönteni és megszabni élete befejezését	I	N
3. Az emberi élet védelemre jogosult már megszületése előtt	I	N
4. Engedélyezett a halálos ítélet	I	N

- 5) Tüntesd fel, melyik évben fogadták el az alábbi emberi jogokról szóló dokumentumokat:
- a. A gyermekek jogairól szóló megegyezés.....
- b. Alapvető emberi jogokról szóló deklaráció
- c. Európai megegyezés az emberi jogokról
- d. Európai szociális charta

- 6) Mikor lett Szlovákia az Európa Tanács tagja?
- a. 1993
- b. 1990
- c. 1949

- 7) Amnesty International, UNHCR, UNICEF, Európai Tanács, Egyesült Nemzetek Szervezete az emberi jogok és kisebbségek védelmével foglalkozik. Az alábbi logókat melyik-melyik szervezet viseli?

- 8) Az alábbi kijelentések közül melyik az, amely rasszista jellegű? IGEN/NEM-el válaszolj
1. Minden feketének más a bőrszíne I N
2. Minden kínai kereskedő I N
3. Orvosnál voltam, zsidó ugyan, de nagyon jó orvos I N
4. Minden roma munkakerülő I N

- 9) Jana az idén töltötte be a 19. életévét és csak nemrég lett aktív tagja politikai pártjának. Biztosan szeretné magát jelöltetni az idei évi választásokon, vagy legalábbis szeretne rajtuk részt venni és szavazásával támogatni pártját. Feladat: Hol jelöltheti magát Jana?
1. csak a parlamenti választásokon
2. csak a helyi önkormányzat választásain
3. semmilyen választásokon nem jelöltheti magát
- Hol élhet Jana választójogával?
4. parlamenti választásokon
5. kommunális választásokon
6. minden jellegű képviselőtestületi választáson

- 10) A Szlovák Köztársaság Alkotmányának fő velejárója az emberjogi biztos hivatala, mely az emberi jogok és szabadságok védelmezője
- a. Melyik idegen kifejezés jelenti ezt a funkciót?
- b. Hol van az emberjogi biztos hivatalának székhelye?
- c. Ki tölti be ezt a funkciót ma a Szlovák Köztársaságban?

- 11) A petíciós jog biztosított mindenki számára. Mindenkinek jogában áll egyedül vagy másokkal az Állami hivatalos Szervekhez illetve a Helyi Önkormányzati Szervekhez fordulni nyilvános vagy más társadalmi ügyben – kérvénnyel, javaslattal vagy panasszal. Tüntesd fel, mely esetben nem lehet gyakorolni a petíciós jogot:
-
-

- 12) Döntsd el IGEN/NEM-el. Milyen esetekben volt sértve az emberi és polgári jog a Szlovák Köztársaság Alkotmánya szerint?
1. A vádlottat megbüntették azért, mert elutasította a vallomást I N
2. A Minisztérium elutasította az információk kibocsátását az életközvetetről I N
3. Az állampolgárt megfosztották az állampolgárságától, mert a vállalkozásából szerzett pénzt külföldi számlára utalta át I N
4. Az állampolgár elutasította a vallomást, mivel emiatt bátyja ellen büntetőjogi eljárást indíthattak volna I N

- 13) A legnagyobb nemzetközi politikai szervezet, amelynek célja védeni a nemzetközi békét és biztonságot, baráti viszonyokat fejleszteni a nemzetek között és sokoldalú együttműködést létre hozni.
- Feladat: A fenti információk alapján döntsd el, hogy milyen szervezetről van szó:

1. NATO
2. ENSZ
3. ET

- 14) A Szlovák Köztársaság menedékjogot ad azoknak a külföldieknek, akik a politikai jogaik és szabadságaik gyakorlása miatt vannak üldözve (alkotm. SzK 53.c.) A Szlovák Köztársaság Alkotmánya szerint megtagadható a menedékjog? I N
- A döntésed indokold:
-
-
-

- 15) Iván 15 éves és Marek 17. Döntsd el IGEN/NEM-el. Írd bele a táblázatba, hogy ebben a korban jogosult-e:

	Vagyonnal rendelkezni	Házasságot kötni	Örökölni	Munkaszerződést kötni	Etikát vagy hittant választani, mint választható tantárgyat
Iván					
Marek					

- 16)** Válaszoljatok a következő kérdésekre IGEN/NEM-el.
1. Ingyenes alap- és középiskolai oktatásra jogod van
 2. A tanár eltilkolhatja tanulmányi eredményeid értékelését
 3. Egyenrangú vagy a többi diákkal tekintet nélkül az etnikai, nemzetiségi, szociális, faji vagy nemi hovatartozásodhoz
 4. Szüleidnek jogukban áll informálódni a tanulmányi eredményeidről
 5. A tanárt kötelezi a szakmai titoktartás
 6. Jogosult vagy az alapvető emberi jogokra
 7. Az igazgatóságnak jogában áll betiltani különböző egyházi szimbólumok iskolába való behozatalát

- 17)** Folytasd a mondatot: A lakóterület sérthetetlen. Sérthetlenségébe csak abban az esetben lehet beavatkozni a törvény szerint, ha ez a demokratikus társadalomban elengedhetetlen az (a)
-
-
- védelméhez.

- 18)** Az alkotmányban a jogok összefüggésben vannak a köteleességekkel. A polgári jogok és köteleességek ún. "összekapcsolt edényeiről" beszélhetünk. Tüntesd fel a köteleességek mellé azokat a jogokat, amelyeket a Szlovák Köztársaság Alkotmánya biztosít.

Kötelezés

Gyermek beíratása az iskolába a 6. év betöltése után.
 Nem zavarni az osztálytársakat tanítás alatt.
 Állami nyelv bevezetése, mint kötelező tantárgy a nemzetiségi iskolában.
 A levél címzetthez való eljuttatása felbontatlanul.
 Nem kigunyolni semmilyen vallási szokást.
 Segíteni meggátolni helyzeteket, melyek erőszakkal és veszéllyel fenyegetnek.

Jog

- 19)** Ösztönzést eljárás indítványozására az alkotmánybírósághoz fizikai személy is adhat. Írjátok le:
- milyen ügyben fordulhat fizikai személy kérvénnyel az eljárás indítványozására az Alkotmánybírósághoz
-
- milyen módon kezdeményezheti az eljárás kezdetét
-

- 20)** Írd le, melyik szervezetekhez tartoznak a következő bírósági szervek és hol van a székhelyük:
- Európai Bíróság
- Nemzetközi Bíróság
- Emberi Jogok Európai Bírósága.....

A helyes válaszok és pontszámok az egyes kérdésekre

Válaszok:	Pontszámok:
1. általános műveltséget megszerezni, szülőikkel lakni, saját nevet viselni, véleményt alkotni, a magánéletet védeni	5
2. december 10. és május 5.	2
3. - nem szűnik meg bizonyos idő elteltével - semmilyen esetben nem lehet megvonni, minden emberi lény tulajdona (megadni a pontot abban az esetben is ha csak a válasz első fele van feltüntetve)	2
4. N, I, N, I	4
5. 1989, 1948, 1950, 1961	4
6. 1993	1
7. UNICEF, ENSZ, UNHCR, Amnesty International, Európa Tanács	5
8. N, I, I, I	4
9. 2. csak a helyi önkormányzati választásokon 3. minden jellegű képviselőtestületi választáson	2
10. Ombudsman, Pozsony, Pavol Kandráč	3
11. 1. ha a petíció sérti az emberi jogokat 2. ha a petícióval beavatkozunk a bíróság függetlenségébe	2
12. I, I, I, N	4
13. ENSZ	1
14. Igen A menedékjogot csak attól lehet megvonni, aki az alapvető emberi jogok és szabadságok ellen cselekszik	2
15. Ivan: I,N,I,N,I Marek: I,I – a bíróság beleegyezésével, I,I,I	10
16. I, N, I, I, N, I, N	7
17. élet, vagyon, egészség, mások jogai és szabadsága	4
18. Alapműveltséghez való jog Az állami nyelv elsajátításához való jog Levéltitkokhoz való jog Hitvalláshoz való jog Biztonsághoz és egészségvédelemhez való jog	5
19. - alapvető emberi jogai és szabadságai megsértése esetében - mindig írásban, ügyvéd által	2
20. EU – Luxemburg ENSZ – Haag (Hollandia) Európa Tanács – Strasszбург (Franciaország) (a pontok megadhatók abban az esetben is ha csak a város vagy az ország van feltüntetve)	6

X. Vyhodnotenie dotazníka spätnej väzby IX. ročníka OLP

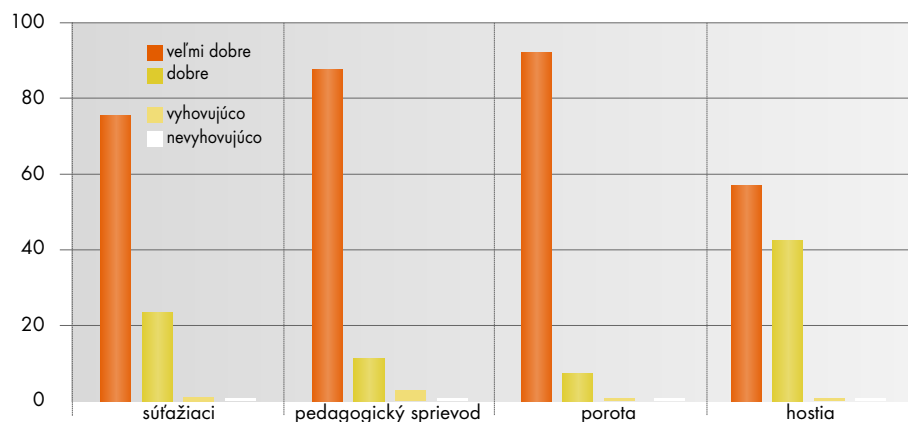
Prostredie, lokalita, ubytovanie a zabezpečenie X. ročníka OLP sa odrazili aj v dotazníku spätnej väzby a výsledky sú záväzné pre organizátorov tohto príťažlivého a obľúbeného podujatia medzi žiakmi a pedagógmi na školách aj do budúcich ročníkov. Oproti minulému roku hodnotenie projektu je totiž oveľa priaznivejšie a vysoko pozitívne vo vedomí zúčastnených žiakov, ich pedagogického sprievodu a poroty na tomto podujatí. Znova sa vyskytujú aj protirečivé návrhy a udržuje sa pravidlo, že všetkým sa dá ťažko vyhovieť.

Prvý bod dotazníka sa týkal zaradenia účastníka, čo je aj názov jednotlivých stĺpcov v ilustrovaných tabuľkách. Odpovede na 2. – 7. bod dotazníka sú v tabuľkách spracované v percentách, ale percentuálna suma nie vždy je 100, nakoľko sa vyskytli prípady, že zúčastnení sa nevyjadrili k danému bodu alebo uviedli viac možností, a to najmä v bode č. 4. Bod č. 8 bude predmetom ďalšieho spracovania k realizácii odporúčania do ďalších ročníkov.

Na konci tabuliek a grafov sú zaznamenané vyjadrenia účastníkov k jednotlivým otázkam, ku ktorým im bola daná možnosť vyjadriť sa inak, ako zahŕňali možné odpovede.

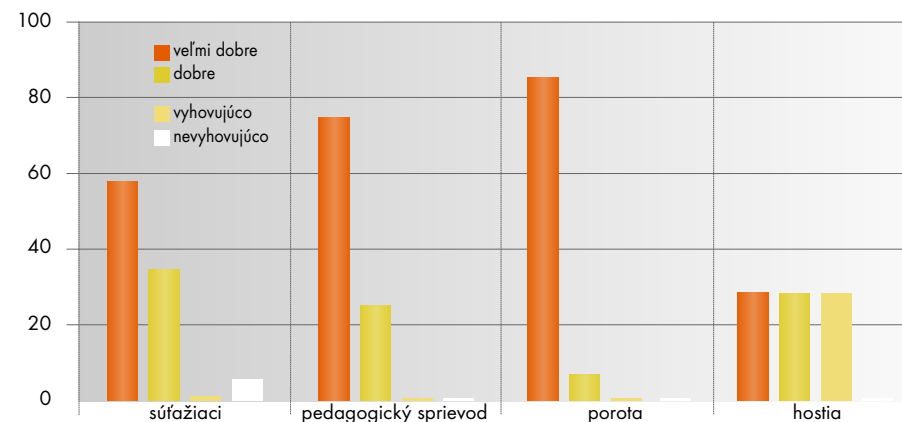
2. OLP po organizačnej stránke hodnotím

		súťažiaci	pedagogický sprievod	porota	hostia
a)	veľmi dobre	76,79%	86,11%	92,86%	57,14%
b)	dobre	23,21%	11,11%	7,14%	42,86%
c)	vyhovujúco	-	2,78%	-	-
d)	nevyhovujúco	-	-	-	-

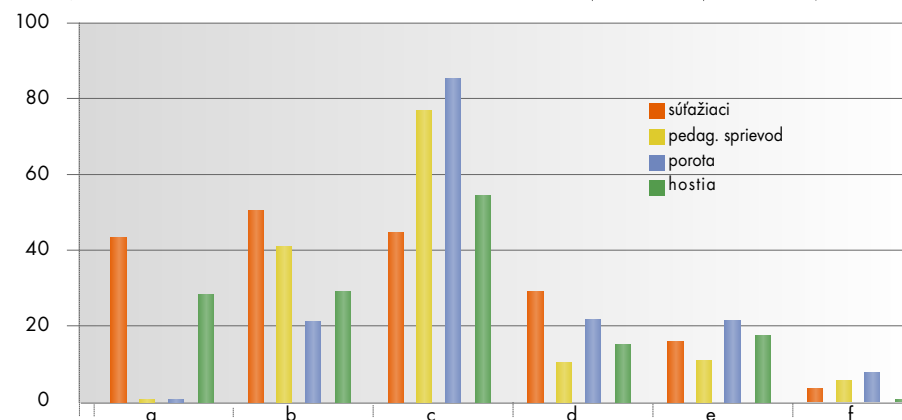
3. OLP po odbornej stránke hodnotím

		súťažiaci	pedagogický sprievod	porota	hostia
a)	veľmi dobre	58,93%	75,00%	85,71%	28,57%
b)	dobre	33,93%	25,00%	14,29%	28,57%
c)	vyhovujúco	1,78%	-	-	28,57%
d)	nevyhovujúco	5,36%	-	-	-

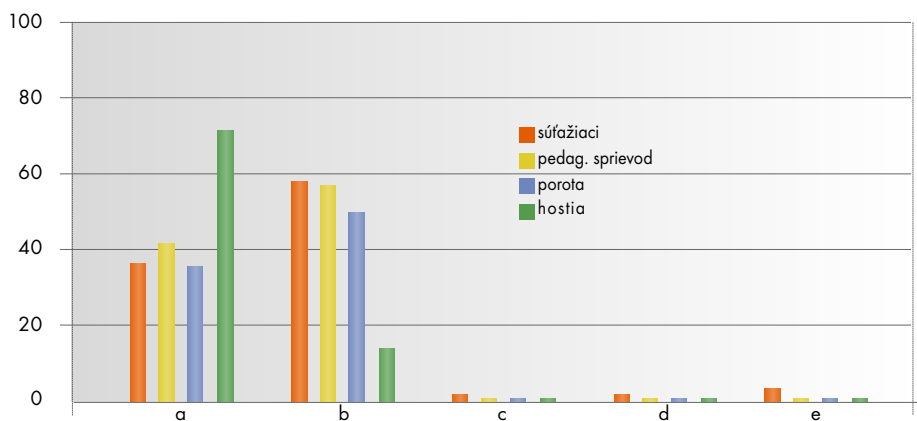
4. Čo sa Vám na OLP najviac páčilo?

		súťažiaci	sprievod	porota	hostia
a)	Možnosť kontaktovať sa s novými spolužákmi	53,57%	-	-	28,57%
b)	Stretnutie so zaujímavými odborníkmi	51,79%	41,67%	21,43%	28,57%
c)	Celková atmosféra podujatia	44,64%	77,78%	85,71%	57,14%
d)	Spoločenský program	28,57%	11,11%	-	-
e)	Priebeh samotnej súťaže	16,07%	11,11%	21,43%	14,28%
f)	Iné, uviesť	3,57%	5,56%	7,14%	-

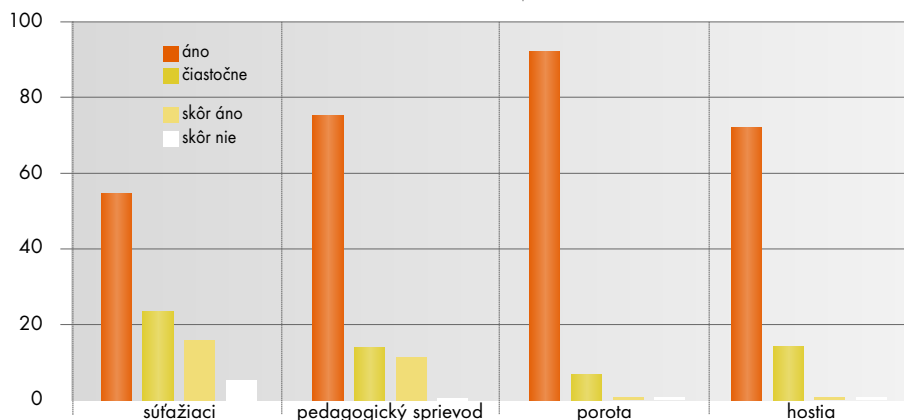
5. Ako hodnotíte činnosti hodnotiacej poroty?

	súťažiaci	sprievod	porota	hostia
a) Hodnotiacia porota bola spravodlivá	33,93%	41,67%	35,71%	71,43%
b) Hodnotiacia porota bola prístupná	58,92%	58,33%	50,00%	14,29%
c) Hodnotiacia porota bola príliš prísna	1,79%	-	-	-
d) Hodnotiacia porota bola neprístupná	1,79%	-	-	-
e) Hodnotiacia porota bola nespravodlivá	3,57%	-	-	-

6. Splnila OLP Vaše očakávania?

	súťažiaci	sprievod	porota	hostia
a) áno	55,36%	75,00%	92,86%	71,43%
b) čiastočne	23,21%	13,89%	7,14%	14,29%
c) skôr áno	16,07%	11,11%	-	-
d) skôr nie	5,36%	-	-	-

Odpovede na otázky, na ktoré mohli zúčastnení doplniť svoj názor Čo sa vám na OLP najviac páčilo?

4.f) iné (uviest)

Súťažiaci

- Skvelý prístup organizátorov, rád by som vyjadril vďaka a obdiv príjemným hosteským..
- Panenská príroda.
- Pekné priestory hotela SOREA.

Pedagogický sprievod

- Ubytovanie, možnosť aktívne naplniť voľný program (možnosti hotela).
- Starostlivosť personálu, možnosť plávania, masáže..., úžasná strava.

Porota

- Páčilo sa mi, že mladí ľudia majú možnosť zastaviť sa, zamyslieť sa nad problémami v spoločnosti a konfrontovať svoje názory a postoje.

7.d) iný pocit

Súťažiaci

- Neutrálny, ale skôr nie moc dobrý.
- Trochu sklamaná z nepostupu, ale vďaka za možnosť stretnúť sa s veľkým množstvom zaujímavých a inteligentných ľudí.
- Dúfam, že budete aj naďalej takto pokračovať.
- Cítila som sa úžasne.
- Nespravodlivé hodnotenie.
- Zmiešané pocity.

Porota

- Nesúvisel s pripravenosťou a priebehom OLP. Tá bola obdivuhodná, dokonalá a spôsob práce obdivuhodne naplnia cieľ OLP
- Je nevyhnutné prezentovať, že ide o podujatie, ktorého hlavným organizátorom je MŠ SR (prostredníctvom IUVENTY). Chýba logo MŠ SR. Prebieha reforma školstva, pričom téma absentovala, Nebol daný priestor na prezentáciu názorov študentov na školský systém súčasnosti. Návrhy na zlepšenie pre budúce ročníky OLP
- V návrhoch na zlepšenie OLP sa vyskytuje veľa pochvál na organizátorov, prostredie, zabezpečenie podujatia, čo priamo nesúvisí so zlepšením, a preto to nie je ani doslovne podchytené, ale potešilo to organizátorov. V nasledovnom budeme citovať hlavne kritické poznámky a návrhy. V mnohých prípadoch boli podobné, opakujúce sa, a preto výpis neobsahuje vyjadrenia všetkých.

Súťažiaci

- Čas na besedu bol príliš neskorý.
- Téma eseje (násilie na ženách) by nemala byť rovnaká ako téma prípadovej štúdie (násilie na ženách).
- Inak by som formulovala prípadové úlohy, pretože boli veľmi podobné, hlavne tie prvé.
- Možno menej subjektívneho pohľadu zo strany poroty.
- Nemám návrhy, len pranie, aby aj ostatné ročníky boli na úrovni tohto.
- Neopakujúce sa témy, viac diskusií.
- Mohlo by sa spraviť niečo, aby mohli ďalej postúpiť aj tí, ktorí nevedia tak dobre komunikovať a nemajú také sebavedomie.
- Program aby začal presne načas a zbytočne veľké prestávky medzi programami.
- Témy by mali byť rôznorodejšie.
- Podobné moderované diskusie ako „Čína tohto roku“.

- V rámci programu, pokiaľ sa OLP bude konať na takomto krásnom čistom mieste ako je Liptovský Ján, by bolo príjemným sporením denného programu vychádzka do okolitej prírody.
- Rozdeliť workshopy tak, aby bolo možné zúčastniť sa väčšine z nich. Prípadové štúdie mi prišli monotónne, na predchádzajúcom ročníku ich riešenie omnoho viac zaujalo.
- Namiesto recepcie diskotéka. Zmeniť zadania na krajské kolá, lebo všetci ich vedľa odpredu dozadu. Lepšie prípadové štúdie – nie aby sa opakovali ako tento rok.
- Myslím si, že OLP je už teraz na veľmi dobrej úrovni. Obohatila ma najmä diskusia na tému OH v Číne a zaujímavé workshopy.
- Keby nám povedali hodnotenie hneď v ten deň a dôvod, prečo tak hodnotili. Okrem toho bolo to úžasné a som veľmi rada, že som tu bola...
- Dlhší čas na písanie eseje. KK OLP v Trenčianskom kraji bolo 8. 2. 2008 a termín odoslania bol do 15. 2. 2008.
- Ďakujem všetkým za skvelý prístup k súťažiacim, ktorý sa niesol v znamení ideológie OLP.
- Väčšia objektivita poroty, osobne som sa stretla s otvorenou zaujatou jednou porotkyne. Zdá sa mi nespravodlivé, že do veľkého finále opäť postúpilo pár ľudí čo minulý rok...
- Zmena téz, zmeniť stereotyp prípadových štúdií, otázky sú príliš zložité pre študenta strednej školy (nedokážem hodnotiť situácie, v ktorých sme sa neocitli).
- Aby sa workshopy nekonal v rovnaký čas.
- Navrhla by som možnosť postupu do zahraničia každému súťažiacemu iba raz. Zvýšila by sa tým konkurencioschopnosť súťažiacich a viacerých by ste potešili.
- Vo veľkom finále by mohol byť duel medzi súťažiacimi. Vybrali by sa dvojice a diskutovali by medzi sebou o danej téme.
- Možno viac času na zoznámenie sa a diskusiu medzi účastníkmi. Miestnosť na recepciu by mohla byť upravená ako jedna miestnosť, nakoľko postavia sa k niekomu je jednoduchšie ako prisadnúť si.
- Väčšia rozmanitosť prípadových štúdií by neškodila. Keďže som išiel ako tretí a dvaja predom mali rovnakú úlohu, mal som sťaženú pozíciu.
- Dlhší čas na písanie eseji.
- Viac nesúťažných akcií, prednášok, moderovaných diskusií.
- Menej rovnakých tém.
- Slávnostná recepcia by mohla byť spojená s diskotékou.
- Myslím si, že by bolo lepšie, keby súťažiaci mohli pricestovať večer pred súťažou, zvýšila by sa ich produktivita a sústredenosť.
- Väčšia rôznorodosť prípadových štúdií. Obhajoba eseji by nemusela byť pred celým publikom, mohol by v tom čase bežať nejaký iný program (workshop), aby nemusel tam každý sedieť. Viac hostí – odborníkov aj zo zahraničia.

Pedagogický sprievod

- Znova by to mohlo byť v tomto hoteli.
- Vyvážiť rovnováhu tém.
- Prípadové štúdie pestrejšie (stále sa opakovali), otázky zle postavené v prípadových štúdiách.
- Zlepšiť prístup pokynov pre pedagógov (nevedela som, že je možnosť využiť napr. bazén).
- Dochvilnosť poroty.
- Zverejnenie prijatých eseji pred samotným celoštátnym kolom.
- Porota nemá na súťažiacich rovnaký meter, napr. zvýhodňuje vlnajších finalistov a účastníkov zahraničných ciest.
- Malo by byť určené poradie podľa celkového počtu bodov a nie zo skupín.
- Uverejniť v kronike prípadové štúdie, je to vynikajúci materiál k mat. skúškam, resp. na vyučovacie hodiny.

- Možnosť písať eseje až na celoštátnom kole. Vylúčil by sa zásah pedagógov a iných osôb.
- Finálová porota v niektorých prípadoch zneisťovala súťažiacich – nútením žiakov k ich chápaniu nejakej otázky.
- Prípadové štúdie by mali byť tematicky rôznorodé.
- Zákaz fajčenia všetkých zúčastnených a vo všetkých priestoroch. Je to školská akcia a neporušovať právo na zdravé životné prostredie.
- Chýbajú témy na hospodárske a sociálne právo (pracovné právo, právo na štrajk a pod.).
- Témy na celoslovenskom kole boli podobné, žiaci sa opakovali a porota sa nudila.
- Bohatší program bez menších časových prestojov.
- Prípadové situácie rôznorodejšie.
- Organizačne – cestovné odovzdať hneď s cestovnými lístkami a zaplatenie, hoci aj na účet, ale neposielať poštou.
- Nepárny počet porotcov.
- Vadili mi nejasné otázky a zle formulované hlavne k prípadovým štúdiám.
- Otázky vo „veľkom finále“ boli nevyvážené, aj príliš ťažké aj banálne.
- Šancu vyhrať majú bohužiaľ „veteráni“ súťaže, čo príliš spravodlivé nie je. Čo tak urobiť kategóriu „A“ - veteráni a kategóriu „B“ - zelenáči.
- Je ťažké si vybrať z ponúknutých tém, pokiaľ sú plánované na spoločný termín.
- Ponechať priestor na diskusiu medzi pedagógmi a študentmi ohľadom efektívnosti výučby ľudských práv a slobôd na školách. Názory a pripomienky by mohli byť podnetné.

Porota

- Prípadové štúdie by mohli byť precíznejšie formulované.
- Zvážiť variabilitu tém prípadových štúdií.
- Vrátiť sa k praxi riešenia modelových situácií.
- Jasnejšie stanoviť kritériá hodnotenia jednotlivých častí.
- Pred obhajobou eseji znovu rozložiť poradie súťažiacich.
- Skúsiť formulovať názvy prípadových štúdií (eseji) finálových otázok v predstihu a konzultovať (oponovať) ich v expertnej skupine.
- Anketu diferencovať: A pre porotu, B pre súťažiacich, C pre pedagogický sprievod.
- Sústrediť kontakty na finalistov (e-mail, mobily) pre prípad ďalších podujatí (a samozrejme, kvôli archívu a kronike).
- Vo veľkej porote absentovala účasť zástupcu stredoškolských učiteľov.
- Nemalo by sa stať, že členovia komisie „tušia“ podstatu otázky.
- Požiadať učiteľov o návrhy prípadových štúdií a z nich vybrať.
- Porozmýšľať, ako zapojiť do OLP aj výkonovo, rečnícky, kognitívne menej vybavených študentov, ktorí by sa však zasadili za ľudské práva v živote.
- Väčší rozsah otázok, neopakovanie téz s témami eseji.

Hostia

- Nerozširovať veľkú porotu o (zaujímavých) ľudí, ktorí akoby nerozumeli problému.
- Bohatší kultúrny a sprievodný program.
- Viacej zahraničných expertov.
- Spolupráca s veľvyslancami krajín, v ktorých sú problémy s dodržiavaním a uplatňovaním ľudských práv.
- Spolupráca so slovenskými veľvyslancami pôsobiacimi v krajinách, kde vznikajú problémy s dodržiavaním a uplatňovaním ľudských práv.

XI. Prílohy

Príloha č. 1

Kritériá pre hodnotenie eseje

1. Analýza otázky

- 5 bodov - Odpoveď je analytická v celej eseji.
4 body - Odpoveď nie je dostatočne analytická a pokúša sa zodpovedať na úplne inú otázku.
3 body - Odpoveď nie je dostatočná a úplná, napr. v závere.
2 body - Odpoveď je len naratívna (rozprávačská, epická), ale s celkom správnymi a relevantnými informáciami.
1 bod - Naratívna odpoveď s časťami, ktoré mohli byť spomenuté.
0 bodov - Stručná a veľmi naratívna odpoveď.

2. Použitie argumentácie a dôkazov

- 5 bodov - Odpoveď je podporená výbornou argumentáciou a s použitím dôkazov.
4 body - Odpoveď obsahuje dobrú argumentáciu a použitie dôkazov.
3 body - V odpovedi sa sporadicky nachádza argumentácia, alebo dôkazy tvrdení.
2 body - Odpoveď sa pokúša uviesť dôkazy a argumenty, ale veľmi slabou.
1 bod - Tvrdenia bez udania dôvodov.
0 bodov - Práca obsahuje nelogické tvrdenia

3. Kompozícia a štýl

- 5 bodov - Vynikajúca kompozícia a hladký štýl v práci.
4 body - Dobrá kompozícia a štýl.
3 body - Nejasný štýl s dobrou kompozíciou, alebo nejasná kompozícia s dobrým štýlom.
2 body - Je možné nájsť určité prvky kompozície, napr. v závere, ale celkovo je práca nejasná.
1 bod - Nejasná kompozícia a štýl, ale práca je zrozumiteľná.
0 bodov - Nejasná kompozícia a štýl, práca nie je dobre zrozumiteľná.

4. Originálnosť myšlienok

- 5 bodov - Preukázané vynikajúce myslenie v celej práci.
4 body - V práci je preukázané vcelku dobré myslenie s niektorými dobrými myšlienkami.
3 body - Preukázanie, že autor premýšľal pri písaní eseje.
2 body - Vlastné myšlienky sa nachádzajú len v jednej časti, napr. v závere.
1 bod - V práci sa nachádzajú ideí vzťahujúce sa k problému.
0 bodov - Preukázané slabé premýšľanie.

5. Vedomosti

- 5 bodov - Preukázané vynikajúce vedomosti k danej téme.
4 body - Preukázanie dobrých vedomostí k danej téme.
3 body - Preukázanie dobrých vedomostí, ale chýbajú určité skutočnosti, ktoré mohli byť spomenuté.
2 body - Preukázanie znalosti dôležitých skutočností.
1 bod - Preukázanie málo vedomostí vzťahujúcich sa k téme.
0 bodov - Vedomosti vzťahujúce sa k téme sú veľmi slabé.

XII. Fotogaléria X. ročníka Olympiády ľudských práv

Predseda Celoštátnej komisie OĽP stredoškolskej mládeže slávnostne otvára jubilejný X. ročník

Moderovaná diskusia – hlavní aktéri pán Müller, Šimove, Mariánek a dvaja účastníci minulých OĽP

Otvorenie X. ročníka a členovia porôt v popredí

Príhovor pána Müllera z IGFM Nemecko

Pohľad do pléna X. ročníka OĽP

Sympatický debaťný krúžok – Mariánek, Šimove, Petőcz a súťažiaci

Výber literatúry

Páni Egon Gál a Michael Petráš

Sympatický debaťný krúžok – Mariánek, Šimove, Petőcz a súťažiaci

Veľká porota – Veľké finále X. ročníka

Porota prof. Kusého

Porota Dr. Hornej

Porota Ing. Figuscha

Štátna tajomníčka MŠ SR Bibiana Obrimčáková pri slávnostnom prejave

Letenky do Bulharska odovzdáva JUDr. Bohuš Palovič

Štátna tajomníčka MŠ SR Bibiána Obrimčáková odovzdáva cenu víťazke

Peter Mariánek odovzdáva ocenenie predsedovi CK OLP

XIII. Mestské kolo OLP žiakov základných škôl

Mesto Liptovský Mikuláš Mestský úrad Štúrova 1989/41, Liptovský Mikuláš

Vyhodnotenie II. ročníka OLP žiakov mestských základných škôl v Liptovskom Mikuláši

Dňa 11. júna 2008 sa v priestoroch CVČ v Liptovskom Mikuláši konal II. ročník OLP žiakov ZŠ. Záštitu nad mestským kolom II. ročníka OLP prevzala Celoštátna komisia Olympiády ľudských práv stredoškolskej mládeže. Predseda CK OLP PhDr. Viliam Dolník, ktorý súťaž pôvodne inicioval a metodicky riadil, vysvetlil účastníkom poslanie a zmysel súťaže.

Vyhlasovateľom súťaže bolo Mesto Liptovský Mikuláš, usporiadateľmi boli ZŠ M. R. - Martákovej a CVČ v Liptovskom Mikuláši. Otvorenia sa zúčastnili primátor mesta Ing. Ján Blcháč, vedúci odboru školstva, mládeže a športu Ing. Peter Máčala.

Doestskej OLP sa zapojilo 64 žiakov zo 7 základných škôl a 8-ročného gymnázia M.M.Hodžu. Žiaci súťažili v 3 kategóriách.

I. kat.: žiaci 1.-4.roč. – výtvarná súťaž

Témy: Čo rád robím vo voľnom čase
Čím by som chcel byť

Vyhodnotenie:

1. miesto – Martin Kaľavský – ZŠ J. Kráľa
2. miesto – David Kučkovský – ZŠ Demänovská cesta
3. miesto – Anna Balcová – ZŠ Okoličianska

II. kat.: žiaci 5.-7.roč. – literárna súťaž

Témy: Môj farebný svet
Kde bolo, tam bolo
Aj málo znamená veľa

Vyhodnotenie: ocenené práce – Dominika Parčová – ZŠ Dr. A. Stodolu
– Martina Droppová – ZŠ M.R.-Martákovej
– Dominika Antolová – ZŠ Čsl. Brigády
– Veronika Doležalová – ZŠ Okoličianska

III. kat.: žiaci 8.-9.roč. – vedomostná súťaž

Vyhodnotenie:

1. miesto – Lucia Buková – ZŠ J. Kráľa
2. Alica Vyskočániová – ZŠ Okoličianska
3. Katarína Králiková – ZŠ J. Kráľa

Súťažiaci nás opäť presvedčili, že problematika LP im nie je cudzia.. Vysoko hodnotím vystúpenia žiakov II. kategórie v rámci besedy k literárnym prácam. Veľmi dobré zručnosti v problematike LP prejavili žiaci pri riešení modelových situácií. Cieľom našej súťaže je presadzovanie právneho vedomia, myšlienky ľudskej dôstojnosti a povzbudzovania mládeže v úsilí rešpektovať inakosť a rozmanitosť ľudskej spoločnosti. Problematika LP je rovnako aktuálna ako pre žiakov stredných škôl, tak pre žiakov ZŠ o to viac, keď v našej spoločnosti sa čoraz viac stretávame s prejavmi násilia, narastajúcej kriminality či prejavmi netolerancie a násilia. To sú všetky dôvody na pestovanie zručností žiakov v oblasti LP a dôvody preto, aby sme aj v ďalších rokoch pokračovali v tejto súťaži.

V Liptovskom Mikuláši 16.6.2008

Mgr. Alena Ridzoňová
riaditeľka školy

Vážení kolegovia, učitelia zo základných škôl,

Možno ste sa už niekedy stretli s akciou Olympiáda ľudských práv pre základné školy, ktorá po pilotnom ročníku vstúpila už do II. Ročníka svojej existencie. Je to zásluha kolegov – nadšencov ľudských práv, ktorí vypracovali projekt s obsahom a propozíciami tejto súťaže. Ak si myslíte, že Vás OLP oslovila, skúste sa inšpirovať jej obsahom, ktorý nájdete v Kronike OLP IX. na stránke www.olp.sk. Želám Vám veľa entuziazmu a dúfam, že sa súťaž rozšíri celoštátne.

PhDr. Viliam Dolník
Predseda Celoštátnej komisie
Olympiády ľudských práv

